Ephemerides Philosophicae Facultatis Theologicae-Philosophicae in Universitate Vytauti Magni Kaunae

LOGOS

FILOSOFIJOS ŽURNALAS

XVII
1937
Nr. 2

Redaktorius
PROF. DR. PR. DOVYDAITIS

Leidžia V. D. Universiteto Teologijos Filosofijos Fakulteto Filosofijos Skyrius

KAUNAS — — — — — — — — — — — — — — — — — — 1937

TURINYS — SOMMAIRE

Didžiai Gerbiamam Kun. Prof. J. Gusti-
tikros pagarbos ženklas
Kaunas, 1938.II.13 St. Šalkauskis

Bendroji filosofijos terminija

LKD Terminologijos Sekcijos apsvarstyta, papildyta ir priimta.

Paruošė prof. St. Šalkauskis, Kaunas.

Pratartis

Žemiau spausdinamos filosofinės terminijos apsvarstymas, ištaisymas, papildymas ir priėmimas yra pirmas stambesnis darbas, kurį yra atlikusi Lietuvių Kalbos Draugijos (LKD) Terminologijos Sekcija (TS), sudaryta iš pirmininko doc. Pr. Skardžiaus, sekretoriaus A. Vaičiulaičio ir narių: Žodyno redaktoriaus J. Balčikonio, pulk. J. M. Laurinaičio, doc. A. Salio, ir prof. St. Šalkauskio. Kokio didumo buvo tas darbas, galima spręsti iš to, kad jam buvo paskirta per 35 posėdžių po 2 val. kiekvienas.

Darbas buvo gana sunkus, bet sykiu įdomus ir naudingas. Terminologinė santalka turėjo susigyventi tarp savęs, išsiaiškinti pagrindinius terminologijos klausimus ir įprasti dirbti bendrąjį darbą. Visas šias sunkenybes TS pasisekė įveikti ir darbą privesti prie galo, nors tai ir pareikalavo ilgesnio laiko.

Darbas buvo įdomus ir naudingas todėl, kad svarstomi buvo terminai, kurie yra bendri ne tik atskiroms filosofijos disciplinoms, bet ir šiaip daugumai mokslų. Iš tikrųjų tai buvo terminai, kurie yra vartojami beveik kiekvieno išsilavinusio inteligento, turinčio reikalo su mokslo dalykais. Iš dalies šis pastarasis atžvilgis ragindavo šios terminijos sudarytojus įtraukti į ją net kai kuriuos terminus, ne per daug glaudžiai susijusius su filosofijos mokslu.

Pirmuosius terminijos projekto apmatus buvo sudaręs 1935 m. pradžioje prof. V. Sezemanas, surašydamas krūvon apie 120 svarbiausių filosofinių terminų. Įsikūrusi tais pačiais metais, pavasarį TS ypatingai susirūpino terminologijos klausimais ir nusistatė planingai tvarkyti terminijos reikalą. Tada man buvo pavesta specialiai rūpintis filosofijos terminijos projekto sudarymu. Padėjęs prof. Sezemano projektą į tolimesnio darbo

pagrindą, turėjau jį saviškai perdirbti ir keleriopai padidinti pirma, negu teko pristatyti TS svarstyti.

Bet, iš pradžios, Gimtosios Kalbos Redakcijos lėšomis buvo pagaminta 30 projekto nuorašų, kurie, drauge su kvietimu prisidėti prie jo patobulinimo, TS pirmininko buvo išsiuntinėti asmenims, turintiems reikalo su filosofijos mokslu arba bent susidomėjusiems mokslinės lietuvių terminijos klausimais. Buvo prašyta pareikšti kritišką nuomonę apie sudarytojo projekto terminus ir pasiūlyti savo pataisų bei papildų.

Į kvietimą maloniai atsiliepė šie asmenys: 1. prel. Al. Dambrauskas, 2. dr. J. Pankauskas, 3. vysk. M. Reinys, 4. prof. V. Sezemanas, 5. prof. J. Vabalas Gudaitis ir 6. dail. A. Varnas. Dauguma iš šitų asmenų padarė savo kritiškų pastabų, o kai kurie iš jų, pvz., prof. Vabalas Gudaitis ir p. Varnas, pasiūlė net nemaža naujų terminų.

TS, kiek galėdama, stengėsi atsižvelgti į tas pastabas ir papildas, nors nevisi atsakymai, dėl atsitiktinių priežasčių, sekcijai atėjo savo laiku. Svarstydama paruoštąjį projektą ir pasiūlytąsias prie jo pataisas bei papildas, TS nuo savęs pridėjo visą eilę terminų. Po to antrajam skaitymui mano buvo pasiūlyta dar papildomai naujų terminų. Tuo būdu, ryšium su filosofinės terminijos projekto svarstymu, terminų skaičius nuolatos didėjo, taip, kad galutinė dabar spausdinamoji filosofijos terminija yra pasiekusi maždaug 1.600 terminų skaičiaus.

Lietuviškąją filosofijos terminiją yra sukirčiavęs TS pirmininkas doc. Pr. Skardžius, kuris ir šiaipjau daug pasidarbavo visam rašiniui patobulinti. Lietuviškųjų terminų vertimą į vokiečių ir rusų kalbas maloniai sutiko patikrinti prof. V. Sezemanas, dalyvavęs antrosios redakcijos svarstyme (17 posd.), o į prancūzų kalbą — prancūzų kalbos lektorius p. R. Schmittleinas. Jiems, kaip ir visiems kitiems, prisidėjusiems tuo ar kitu būdu prie šios filosofinės terminijos patobulinimo, priklauso nuoširdi padėka.

Spausdinama dabar bendroji filosofijos terminija yra pareikalavusi tam tikrų paaiškinimų. Trumpos pastabos ir būtini tekste nurodymai daromi paskutinėje puslapių rubrikoje. Išsamesni paaiškinimai prie atskirų terminų suteikiami rašinio gale. Paaiškinimams stengiuos sunaudoti, kiek galėdamas, tai, kas buvo kalbėta TS, besvarstant terminijos projektą. Bet, žinoma, čia neišvengiamos iš mano pusės tam tikros subjektyvybės. Už pavyzdžių parinkimą atsakomybė atitenka man vienam. — Terminai, kuriems suteikti paaiškinimai ar vieni tik frazeologiniai pavyzdžiai, pažymėti žvaigždute.

Pagaliau, tariuos, bus ne pro šalį čia paaiškinus, kokių santykių yra tarp spausdinamos dabar bendrosios filosofinės terminijos ir jau seniau

pradėtos, bet iki šiolei nebaigtos mano studijos „Terminologijos teorija ir lietuviškoji filosofijos terminija“, spausdintos Logose 1925 m. 1 nr., 1927 m. 1 ir 2 nr., 1934 m. 1 nr. Toje studijoje buvo numatyta (ž. „L“ 1925. I. 1 psl.) dėti paskutinėje vietoje lietuviškąją filosofijos terminiją su pastabomis. 1934 m. man teko sustoti prie terminų kategorijų tyrinėjimo, ir tą darbą sunku yra baigti, kol neturime mūsų žodyno suskirstymo pagal atskiras priesagas. Tuo pačiu užtruko ir pilnesnio filosofinio žodynėlio sudarymas, nors jis yra tikrai reikalingas ne tik filosofijai, bet ir specialiesiems mokslams. Šiuo sutelktiniu darbu tas reikalas iš dalies yra patenkinamas. Remiantis šituo pagrindu bus jau lengviau tvarkyti specialinę terminiją tiek filosofijos, tiek atskirų mokslų srityje. Todėl, darydamas šitą darbą su kitų pagalba, kuri man buvo tikrai naudinga ir pamokoma, nesijutau išeinąs iš kelio prie pasistatytojo tikslo.

I. Terminai

Abejìngas	indifférent	gleichgültig	безразличный	
abejingùmas	indifférence	Gleichgültigkeit	безразличность	
abejójimas	le douter, hésitation	Zweifeln	сомнение	kaipo vyksmas
abejõnė	doute	Zweifel	сомнение	kaipo turinys
abejóti	douter	zweifeln	сомневаться	
abejótinas	douteux	zweifelhaft	сомнительный	
abejotinùmas	incertitude	Zweifelhaftigkeit	сомнительность	
aistrà, -os, aĩstrą*	passion	Leidenschaft	страсть	
aistrìngas*	passionné	leidenschaftlich	страстный	turįs daug aistrų
aistringùmas*	fougue, caractère passionné	Leidenschaftlichkeit	страстность	
aĩstriškas*	passionné	leidenschaftlich	страстный	atitinkąs aistros pobūdį
aistrùs*	passionné	leidenschaftlich	страстный	linkęs į aistras
áiškinamas	explicatif	erklärend	об'яснительный	kalbant apie priemones
áiškinimas	explication	Erklärung, Deutung	об'яснение, толкование	
aiškùmas	clarté	Klarheit	ясность	
áiškus	clair	klar	ясный	
akìmirka	instant	Augenblick	момент	
akivaizdýbė	évidence	Evidenz	очевидность	akivaizdus dalykas
akivaizdùmas	évidence	Evidenz	очевидность	kaipo kokybė
akivaizdùs, -vaĩzdų	évident	evident	очевидный	
akýlas, -a	qui a de bons yeux, perspicace	scharfsichtig	зоркий	

akylùmas	qualité de celui qui a de bons yeux, perspicacité	Scharfsichtigkeit	зоркость	
ãkstinas, -aĩ	incitation, mobile	Ansporn, Anreiz, Motiv	стимул, побуждение, мотив	
ámžinas, -à*	éternel	ewig	вечный	
amžinãtvė*	éternité	Ewigkeit	вечность	kaipo būsena
amžinýbė*	éternité	Ewigkeit	вечность	kaipo objektas
amžinùmas*	éternité	Ewigkeit	вечность	kaipo kokybė
antgamtìnis*	surnaturel	übernatürlich	сверх'естественный	priklausąs antgamtinei sričiai
añtgamtis, -čio*	surnature	Übernatur	сверх'естественная область	
añtgamtiškas*	surnaturel	übernatürlich	сверх'естественный	atitinkąs antgamtinę sritį
antgamtiškùmas*	surnaturalité	Übernatürlichkeit	сверх'естественность	
antlaikìnis*	surtemporel	überzeitlich	сверхвременный	
añtlaikis, -io*	surtemps	Überzeit	сверхвремя	
añtlaikiškas*	surtemporel	überzeitlich	сверхвременный	
antlaikiškùmas*	surtemporalité	Überzeitlichkeit	сверхвременность	
antrìnis	secondaire	sekundär	вторичный	
añtsąmonė	surconscience	Überbewusstsein	сверхсознание	
antsąmonìnis	surconscient	überbewusst	сверхсознательный	
añtžmogis, -io	surhomme	Übermensch	сверхчеловек	
añtžmogiškas	surhumain	übermenschlich	сверхчеловеческий	
apdairà, -õs (apýdaira)*	circonspection	Umsicht	осмотрительность	
apdairùmas*	caractère circonspect	Umsichtigkeit	осмотрительность	
apdairùs, ãpdairų*	circonspect, prudent	umsichtig	осмотрительный	
apibeñdrinimas	généralisation	Verallgemeinerung	обобщение	
apibeñdrinti	généraliser	verallgemeinern	обобщать	
apibrėžìmas*	définition	Definition, Definieren	определение	apibrėžiamasis sprendimas
apibrė̃žti*	définir	definieren	определять	
apimtìs, -iẽs	volume, circonférence	Umfang, Rauminhalt	об'ем, размер	
apipavìdalinimas	formation	Gestaltung	оформление	
apipavìdalinti	former	gestalten	оформлять	
apýbrėža (apibrėžtìs)*	définition	Definition	определение	apibrėžiantysis terminas
apkantà, -õs (apýkanta)*	tolérance	Duldsamkeit, Toleranz	терпимость	
apkantùs, -kañtų*	tolérant	duldsam	терпимый	
aplinkà, -õs (aplinkumà)	milieu, ambiance	Milieu, Medium, Umgebung	среда	

aplinkìnis	ambiant	umliegend, umgebend	окружающий, окрестный	
aplinkýbė	circonstance	Umstand	обстоятельство	
apraiškà, -õs*	phénomène, manifestation	Erscheinung	явление	plg. reiškinys
aprãšymas	description	Beschreibung	описание	
aprãšomas	descriptif	beschreibend	описательный	kalbant apie priemonę
apreiškìmas*	manifestation, révélation	Offenbarung	обнаружение, откровение	
apsireiškìmas*	apparition	Erscheinung	проявление	
apsisprendìmas	autodétermination	Selbstbestimmung	самоопределение	
apsprendìmas	détermination	Bestimmen	определение	kaipo veiksmas
apsprę̃sti	déterminer	bestimmen	определить	
aptarìmas	discussion	Besprechung	обсуждение	kaipo veiksmas
aptar̃ti	discuter, examiner	besprechen	обсудить	
aptartìs, -iẽs	discussion	Besprechung, Erörterung	обсуждение	kaipo rezultatas
apvaĩdymas	domination	Bemächtigung	овладение	
apvaldýti	prendre en mains, dominer	sich bemächtigen	овладеть	
apváizda*	providence	Vorsehung	провидение, промысел	
apvaizdìngas*	providentiel	providenziell	провиденциальный	
apvaizdìnis*	providentiel	providenziell	провиденциальный	
apvaizdùs, -vaĩzdų*	providentiel	providenziell	провиденциальный	
ar̃timas, -à (būdv.)	proche, prochain	nahe	близкий	
ar̃timas, -aĩ (daiktv.)	prochain	der Nächste	ближний	
asmenìnis*	personnel	persönlich, Personal-	личный	priklausąs asmeniui
ãsmeniškas*	personnel	persönlich, personenhaft	личный	atitinkąs asmens prigimtį
asmeniškùmas*	personnalité, caractère personnel	Personalität	личность	
asmenýbė*	personnalité	Persönlichkeit	личность	
asmuõ*	personne	Person	лицо	
atbaigìmas*	achèvement, accomplissement	Vollendung	свершение, завершение	
atbaĩgti	achever, accomplir	vollenden	свершить, завершить	
atdairà, -õs (atódaira)*	égard, respect	Rücksicht, Achtung	внимание, уважение	
atdairùmas*	considération	Rücksichtsvollsein	внимательность	
atdairùs, -daĩrų*	plein d'égards	rücksichtsvoll	внимательный	
ãtgaminamas*	reproductif	reproduktiv	репродуктивный	

atgamìnimas	reproduction	Reproduktion, Wiedererzeugung	воспроизведение	
atgamìnti	reproduire	reproduzieren, wiedererzeugen	воспроизводить	
atgamùs, ãtgamų*	reproductif	reproduktionsfähig	репродуктивный, воспроизводящий	linkęs atgaminti
atgijìmas	réviviscence	Wiederaufleben	оживание	
atgimìmas	renaissance, régénération	Wiedergeburt	возрождение	
atgim̃ti	renaître	wiedergeboren werden	возродиться	
atgýti	revivre	wiederaufleben	ожить	
atitikìmas	correspondance	Entsprechen, Entsprechung	соответствие	
atitikmuõ	correspondant	Gegenstand, der etw. entspricht	соответствующий предмет	
atitìkti	correspondre	entsprechen	соответствовать	
atitiñkamas, -à	correspondant	entsprechend	соответствующий	
atitinkamùmas	conformité	Gemässheit	соответственность	
atitiñkąs	correspondant	entsprechend	соответствующий	
atlaidà, -õs*	détente, indulgence	Entspannung, Nachsicht	ослабление напряжения, снисхождение	
atlaidùmas*	indulgence, caractère conciliant	Nachsichtigkeit	снисходительность	
atlaidùs, -aĩdų*	conciliant, indulgent	nachsichtig	снисходительный	lengvai atsileidžiąs
atlikìmas	exécution, accomplissement	Ausführung, Erledigung	выполнение, исполнение	
atlìkti	exécuter, accomplir	ausführen, erledigen	выполнить, исполнить	
atmazgà, -õs (atómazga)	dénoûment	Lösung	развязка	
atminìmas*	souvenir	Andenken	воспоминание, память	
atmiñti*	se souvenir	sich erinnern	помнить	
atmintìs, -iẽs*	mémoire	Gedächtnis	память	
atóveikis*	réaction	Gegenwirkung	реакция, противодействие	
atpareigójimas	dispense, exemption	Dispensation, Entbindung	освобождение от обязанности	
atpareigóti	dispenser	dispensieren, entbinden	освобождать от обязанности	
atpažinìmas	récognition	Wiedererkennen	воспризнание	
atpažìnti	reconnaître	wiedererkennen	воспризнать	
atrankà, -õs	sélection, choix	Auslese, Auswahl	отбор	
atrem̃ti	repousser, réfuter	parieren, widerlegen	отразить, отвергнуть	

atrėmìmas	réfutation	Parieren, Widerlegung	отражение, опровержение	
atsajà, -õs*	abstraction	Abstraktion	абстракция	kaipo rezultatas
atsajùmas*	abstractivité	Abstraktionsfähigkeit	способность отвлекать	
atsajùs, ãtsajų*	abstractif	abstraktionsfähig	способный отвлекать	
atsiejìmas*	abstraction	Abstraktion	отвлечение	
átsietas, -à*	abstrait	abstrakt	отвлеченный	
atsiẽti*	abstraire	abziehen, abstrahieren	отвлекать, отвлечь	
atsietìnis*	abstrait	abstrakt	отвлеченный	
ãtsijas, -à*	séparé	abgefallen, separat, abgesondert	отпавший, отделившийся	atskilęs, atkeręs
atsiminìmas*	mémoire, souvenir	Erinnerung	воспоминание	
atsimiñti*	se souvenir	sich erinnern	вспомнить	
atsipalaidãvimas	action de se débarrasser, émancipation	Sichentledigen, Emanzipation	эмансипация	
atsipalaidúoti	se débarrasser, s'émanciper	sich entledigen, sich emanzipieren	отделаться, эмансипироваться	
atsitikìmas*	accident, événement, hasard	Ereignis, Zufall	случай, происшествие	
atsitìkti	arriver	sich treffen, geschehen	случиться, произойти	
atsitiktìnis	accidentel, fortuit	zufällig	случайный	
atsitiktinùmas	accidentalité	Zufälligkeit	случайность	
ãtskiras, -à	séparé, particulier	einzeln	отдельный	
atstumà, -õs*	lieu éloigné, lointain	Ferne	отдаленное место	
atstùmas*	distance	Entfernung, Abstand	расстояние	
atstùmti	repousser	zurückstossen, abstossen	оттолкнуть	
ãtvaizdas, -aĩ	image	Abbild	отображение	
atvaizdãvimas	représentation	Abbildung	отображение	
atvaizdúoti	représenter	abbilden	отображать	
atveikà, -õs*	réaction	Reaktion, Gegenwirkung	реакция, противодействие	
atveikìmas*	réaction	Reagieren, Gegenwirken	реагирование, противодействие	
atveĩkti*	réagir	reagieren, gegenwirken	реагировать, противодействовать	
atveikùmas*	réactivité	Reaktivität	реактивность	
atveikùs, -veĩkų*	réactif	reaktiv	реактивный	
ãtvejas, -ai*	cas, fois	Mal, Fall	случай, раз	
ãtviras, -à	ouvert, franc	offenherzig, offen	откровенный	
atvirùmas	franchise	Offenherzigkeit	откровенность	

atžangà, -õs*	régression, regrès	Rückschritt	регресс
atžangùmas*	régressivité	Regressivität	регрессивность
atžangùs, -žañgų*	régressif	regressiv	регрессивный
atžvalgà, -õs*	coup d'oeil rétrospectif	Rückblick, retrospektion	ретроспективный взгляд
atžvalgùmas*	rétrospectivité	Retrospektivität	ретроспективность
atžvalgùs, -žvalgų*	rétrospectif	retrospektiv	ретроспективный
ãtžvilgis, -iai*	regard, égard	Rückblick, Hinsicht	ретроспективный взгляд, отношение
aukà, -õs, aũką	sacrifice	Opfer	жертва
aukóti	sacrifier	opfern	жертвовать
aumuõ, -eñs, aũmenį	intellect, entendement	Verstand	интеллект, рассудок
aumenìngas*	intellectuel, intelligent	verständing	умный, рассудительный
aumeningùmas*	intelligence	Verständigkeit, Intelligenz	умность, рассудительность
aumenìnis*	intellectuel, intellectif	Verstands-, Intelligenz-, intellektuell	интеллектуальный
aũmeniškas*	intellectuel	intellektuell	интеллектуальный
aumeniškùmas*	intellectualité	Intellektualität	интеллектуальность
Baĩgiamas, -à	fini	endlich	конечный
baigiamùmas	caractère de ce qui est fini	Endlichkeit	конечность
baĩgtas, -à	fini	abgeschlossen	законченный
baigtìnis	fini	endlich	конечный
baigtùmas	caractère de ce qui est terminé	Abgeschlossenheit	законченность
bañdymas*	expérimentation, essai	Versuch, Probieren	опыт, проба
bandýti*	expérimenter, essayer	versuchen, probieren	пробовать, испытывать
bẽgalė	infinité, multitude	Unmenge	множество
begalìnis	infini	endlos, unendlich	бесконечный
be gãlo dìdelis	infiniment grand	unendlich gross	бесконечно большой
be gãlo mãžas	infiniment petit	unendlich klein	бесконечно малый
bejẽgis*	impuissant	ohnmächtig	бессильный
bejẽgiškas*	impuissant	ohnmächtig	бессильный
bejėgiškùmas*	impuissance	Kraftlosigkeit	бессилие
belaĩkis*	atemporel	zeitlos	невременный
belaĩkiškas*	atemporel	zeitlos	невременный
belaikiškùmas*	atemporalité	Zeitlosigkeit	невременность
bendramãtis	commensurable, qui a une commune mesure	kommensurabel	соизмеримый

beñdras, -à	commun	gemein	общий	
bendrãvimas	communion	Gemeinschaft	общение	
bendrùmas	communauté	Allgemeinheit	общность	
bendrúomenė*	communauté	Gemeinschaft	община	
beprāsmis*	absurde	sinnlos	бессмысленный	
beprãsmiškas*	absurde	sinnlos	бессмысленный	
beprasmiškùmas*	absurdité	Sinnlosigkeit	бессмысленнось	
beprasmýbė	absurdité, non-sens	Unsinn	бессмыслица	
berìbis*	illimité	unbegrenzt	безграничный	
berìbiškas*	illimité	unbegrenzt	безграничный	
beribiškùmas*	illimitation	Unbegrenztheit	безграничность	
betar̃pis*	immédiat	unmittelbar	непосредственный	
betar̃piškas*	immédiat	unmittelbar	непосредственный	
betarpiškùmas*	immédiateté	Unmittelbarkeit	непосредсвеннотъ	
bet kóks*	quelconque	irgend welcher	любой, какой бы то ни было	
bet kurìs*	quelconque	irgend einer, jeder beliebige	любой, какой бы то ни было	
biaurùmas	laideur	Hässlichkeit	безобразие	
biaurùs	laid	hässlich	безобразный	
blõgas, -à*	mauvais	schlecht, böse	плохой, злой	
blõgis, -io*	le mal	das Böse	зло	
blogýbė*	le mal	Übel	зло	
blogumà, -õs*	mauvais état	schlechter Zustand	плохое состояние	
blogùmas*	mauvaiseté	Schlechtheit	плохое качество	
bùdimas, -à	vigilant, éveillé	wachend, Wach-	бодрствующий	
bùdrus, bùdrų	veillant, vigilant	wachsam	бдительный	
buitìs, -iẽs, buĩtį*	genre de vie	Lebensweise	быт	
buveĩnė*	siège	Wohnstätte	местопребывание	
buvìmas*	existence	Existieren, Dasein	существование	
bū̃das, -ai*	mode, caractère	Art, Weise, Charakter	способ, характер	
būdìngas, -a	caractéristique, de ferme caractère	charakteristisch, charakterfest	характерный, с твердымъ характером	
bū́sena*	mode d'être, état	Daseinsart, Zustand	бытийное состояние	modus essendi
bū́tinas, -à	nécessaire	notwendig	необходимый	
būtìnis	existentiel	existential	бытийный	
būtinýbė*	nécessité	Notwendigkeit	необходимость	kaipo objektas
būtinùmas*	nécessité	Notwendigkeit	необходимость	kaipo kokybė
būtìs, -iẽs, bū̃tį*	existence	Existenz, Sein	бытие	
būtýbė*	être vivant	Wesen, Lebewesen	живое существо	
bū̃vis, -io*	existence	Existenz	бытие, существование	

Dáiktas, -aĩ*	chose	Ding, Sache	вещь
daiktìnis*	matériel	sachlich, dinglich	вещный
dáiktiškas*	matériel	sachlich, dinglich	вещный, вещественный
daiktiškùmas*	matérialité	Sachlichkeit, Dinglichkeit	вещность, вещественность
daiktýbė*	matière, substance	Stoff, Materie	вещество
dailenýbė	oeuvre d'art	Kunstwerk, Kunststück	художественная вещь
dailẽ, -es, daĩlę	art (beaux-arts)	bildende Kunst	изящное искусство, художество
dailùmas	beauté	Schönheit	изящность
dailùs, daĩlų	joli, fin, beau	schön	изящный
dalìjimas	partition, partage	Teilung	деление
dalìnis	partiel	partiell	частичный
dalìs, -iẽs	partie	Teil	часть
dalỹkas, -ai*	objet, chose	Gegenstand, Sache	предмет, вещь
dalykìnis*	objectif	gegenständlich	предметный
dalỹkiškas*	objectif	gegenständlich	предметный
dalykiškùmas*	objectivité	Gegenständlichkeit	предметность
dalyvãvimas	participation	Teilnahme	участие
dalỹvis, -ė	participant	Teilnehmer	участник
dalùmas	divisibilité	Teilbarkeit	делимость
dalùs	divisible	teilbar	делимый
darbìngas, -a	productif	leistungsfähig	трудоспособный
darbingùmas	productivité	Leistungsfähigkeit	трудоспособность
darbštùmas	assiduité	Arbeitsamkeit	трудолюбие
darbštùs, dar̃bštų	laborieux	arbeitsam	трудолюбивый
darbùmas	puissance, capacité de travail	Leistungsfähigkeit	производительность в работе
darbùs, dar̃bų	capable de travail	leistungsfähig	производительный в работе
darinỹs*	formation	Bildung, Gebilde	образование
darýba*	production, confection, formation	Erzeugung, Bildung	делание, образование
dãrymas*	action de faire	Erzeugen, Machen	делание
darýti*	faire	machen	делать
darnà, -õs, dar̃ną*	harmonie, accord	Harmonie	гармония
darnùmas*	harmonie	Harmonie	гармоничность
darnùs, dar̃nų*	harmonieux	harmonisch	гармонический
daũgelis*	beaucoup	Menge, viel	много
daugeriópas, -a	multiforme	vielerlei, vielgestaltig	многоразличный, многообразный
daugiaprãsmis*	équivoque	vielsinnig	многосмысленный

daugiaprâsmiškas*	ambigu, équivoque	vielsinnig	многосмысленный	
daugiaprasmiškùmas*	ambiguïté, équivocité	Vielsinnigkeit	многосмысленность	
daugiareĩkšmis*	qui a plusieurs significations	vieldeutig	многозначный	
daugiareĩkšmiškas*	qui a plusieurs significations	vieldeutig	многозначный	
daugiareikšmiškùmas*	caractère de ce qui a plusieurs significations	Vieldeutigkeit	многозначность	
daugìngas, -a*	multiple	vielfältig	многократный, множественный	
daugingùmas*	multiplicité	Vielfältigkeit	многократность, множественность	
daũgis, -io*	plusieurs	viel	много	
daugýbė*	multitude	Vielheit, Menge	множество	
daugumà, -õs, daũgumą*	majorité, pluralité	Mehrheit	большинство	
daugùmas*	pluralité	Mehrheit, Vielheit	многочисленность, многость	
davinỹs*	donnée	Gegebenes	данное	
dẽrinimas	accordance	Übereinstimmen	согласование	
derinỹs*	combinaison	Kombination	сочетание	
dẽrinti	accorder	übereinstimmend machen, in Übereinstimmung bringen	согласовать	
dėmesỹs, demesio*	attention	Aufmerksamkeit	внимание	
dėmẽtis, dẽmisi, -ẽjosi	faire attention, remarquer	merken, aufmerken	внимать, замечать	
dėsnìngas, -a	conforme aux lois	gesetzmässig	закономерный	
dėsningùmas	régularité, conformité aux lois	Gesetzmässigkeit	закономерность	
dẽsnis, -io*	loi	Gesetz	закон	
dìdelis, -ė*	grand	gross	большой	
dìdis, -ė*	grand	gross	великий	
didýbė*	grandeur	Grösse	величие, величина	
didumà, -õs*	majorité	grösserer Teil, Grossteil	бóльшая часть	
didùmas*	grandeur	Grösse	величина	
didùs, -ì	majestueux, altier	herrlich, stolz	величественный, гордый	
diẽviškas, -a	divin	göttlich	божеский, божественный	
dieviškùmas	divinité	Göttlichkeit	божественность	kaipo kokybė
dievýbė	divinité, Dieu	Gottheit, Göttlichkeit	божество	kaipo esmė
dievỹstė	divinité	göttliche Natur	божественная природа	

dingstìs, -iẽs, diñgstį*	prétexte	Vorwand	предлог	
dirbìmas*	action de faire	Tun	делание	
dirbinỹs*	oeuvre, produit du travail	Erzeugnis	изделие	
dìrbti*	faire, travailler	tun, machen, arbeiten	работать, делать	
dirbtìnis*	artificiel, factice	gemacht, künstlich	деланный, искусственный	
dirgìklis, -io*	cause d'excitation	Reizfaktor	раздражитель	
dìrginimas	excitation	Reizen	раздражение	
dìrginti*	exciter	reizen	раздражать	
dir̃gis, -io*	excitation	Reiz	раздражение	
dirglùmas*	excitabilité	Reizbarkeit	раздражимость	
dirglùs, dir̃glų*	excitable	reizbar	раздражимый	
dir̃gsnis, -io*	nerf	Nerv	нерв	
dỹdis, -džio	grandeur	Grösse	величина	
didìngas	majestueux	majestätisch, grossartig	величественный	
didingùmas	sublimité	Majestät, Grossartigkeit	величественность	
domesỹs, dõmesio*	intérêt actif	aktives Interesse	активный интерес	
domė̃jimasis	le fait de s'intéresser	Sichinteressieren	интерес (проявление интереса)	
domė̃tis, dõmisi, -ė́josi	s'intéresser, observer	sich interessieren	интересоваться	
domùmas	intérêt	Interessiertheit	заинтересованность	
domùs, dõmų	susceptible de s'intéresser, attentif	interessefähig	склонный интересоваться	linkęs domėtis
dorà, -õs, dõrą	morale	Sittlichkeit	нравственность	
dõras, -à*	moral	sittlich	нравственный	
dorìngas*	vertueux	tugendhaft	добродетельный	
doringùmas*	caractère vertueux	Tugendhaftigkeit	добродетельность	
dorìnis*	moral	sittlich, Sittlichkeits-	нравственный	
dõriškas*	moral	sittlich	нравственный	
doriškùmas*	moralité	Sittlichkeit	нравственность	
dorýbė*	vertu	Tugend	добродетель	
doróvė*	état moral	Sittlichkeitszustand	нравственное состояние	
dorùmas*	moralité	Sittlichkeit	нравственность	
draugìngas, -a	sociable	gesellig	общительный	
draugingùmas	sociabilité	Geselligkeit	общительность	
draũgiškas*	amical	kameradschaftlich	товарищеский	
draugiškùmas	camaraderie	Kameradschaftlichkeit	дружественность	
dvasià, dvãsios*	esprit	Geist	дух	
dvasìngas, -a*	spirituel, fin, spiritualisé	geistreich, vergeistigt	одухотворенный	

dvasingùmas	caractère spirituel, finesse (d'esprit)	Geistesfülle, Vergeistigtsein	одухотворенность
dvasìnis*	spirituel, immatériel	geistig, Geistes-	духовный
dvãsiškas*	spirituel	geistig, geistlich	духовный
dvasiškùmas	spiritualité	Geistigkeit	духовность
dviprãsmis*	amphibologique	doppelsinnig	двусмысленный
dviprãsmiškas*	amphibologique	doppelsinnig	двусмысленный
dviprasmiškùmas*	caractère amphibologique	Doppelsinnigkeit	двусмысленность
dviprasmýbė*	amphibologie	Doppelsinnigkeit	двусмысленность
Eigà, -õs, eĩgą	marche	Gang, Verlauf	ход
eilẽ, -ẽs, eĩlę	ordre, série, suite	Reihe, Reihenfolge	ряд, порядок
elgesỹs, eĨgesio	conduite	Betragen, Benehmen, Führung	поведение
elgìmasis	tenue, conduite	Benehmen, Umgang	поведение, обращение
érdvė*	espace	Raum	пространство
erdvìnis*	spatial	Raum-	пространственный
érdviškas*	spatial	räumlich	пространственный
erdviškùmas*	spatialité	Räumlichkeit	пространственность
erdvýbė*	espace	Raum	пространство, простор
erdvùmas*	spaciosité	Geräumigkeit	просторность
erdvùs, eřdvų*	spacieux	geräumig	просторный
ẽsamas, -à*	présent	vorhanden, anwesend	присутствующий, наличный
esamùmas*	présence	Anwesenheit, Gegenwart	присутствие, наличность
esýbė*	être	Sein, Seiende	сущее, бытие
esmẽ, -ẽs, ẽsmę*	essence	Wesen, Wesenheit	суть, сущность
esmẽtyra	investigation de l'essence	Wesensforschung	исследование сущности
esmẽžiūra	contemplation de l'essence	Wesensschau	созерцание сущности
esmìngas, -a*	essentiel	wesenhaft	существенный
esmingùmas*	essentialité	Wesentlichkeit	существенность
esmìnis*	essentiel	das Wesen betreffend	существенный
ẽsmiškas*	essentiel	wesentlich	существенный
esmiškùmas*	essentialité	Wesentlichkeit	существенность
Gabùmas, -ai	talent(s), don(s), aptitude	Begabung	способность, дарование
gabùs	doué, capable	begabt	способный, одаренный

gaidùmas	convoitise	Begehrlichkeit	склонность к вожделению	
gaidùs, gaĩdų	convoiteux, désireux	begehrlich	склонный к вожделению	
gaĩvalas, -aĩ	élément	Grundstoff, Grundtrieb	стихия	
gaivalìngas, -a*	élémentaire	elementarisch	стихийный	
gaivalingùmas*	caractère de ce qui est élémentaire	Charakter des Elementaren	стихийность	
gaivalìnis*	élémentaire, d'élément	Elementar-	стихийный	
gaĩvališkas*	élémentaire	elementarisch	стихийный	
gaivališkùmas*	caractère de ce qui est élémentaire	Charakter des Elementaren	стихийность	
gaivùmas	propriété vivifiante, viabilité	belebende Eigenschaft, Lebendigkeit	живительность, живучесть	
gaivùs, gaĩvų	vivifiant, viable	belebend, lebendig	живительный, живучий	
galė́ti	pouvoir	können	мочь	
galià, gãlios*	pouvoir	Vermögen	мочь, сила	
gãlimas, -à	possible	möglich	возможный	
galimýbė*	possibilité	Möglichkeit	возможность	
galimùmas*	possibilité	Möglichkeit	возможность	
galìngas, -a*	puissant	mächtig	могущественный	
galingùmas*	puissance	Mächtigkeit	могущественность	
galýbė*	puissance	Macht	мощь, могущество	
gaminỹs*	produit	Produkt	продукт	
gamtà, -õs, gam̃tą*	nature externe	äussere Natur	внешняя природа	plg. prigimtis
gamtìnis	naturel	natürlich, Natur-	природный	
gam̃tiškas	naturel	natürlich	природный	
garbùs, gar̃bų	honnête	ehrlich	честный	
gašlà, -õs	lasciveté	Lüsternheit	похоть	
gašlùmas*	lasciveté	Lüsternheit	похотливость	
gašlùs*	lascif	lüstern	похотливый	
gausà, -õs, gaũsą*	abondance	Überfluss	обилие	
gausùs, gaũsų*	abondant	reichlich	обильный	
geidìmas	le fait de désirer	Begehren	желание, вожделение	
geidulìngas, -a	voluptueux	begehrlich	преисполненный вожделения	
geidulingùmas	voluptuosité, caractère de ce qui est voluptueux	Begehrlichkeit	преисполненность вожделениями	
geidulỹs, geĩdulio*	concupiscence	sinnliche Begierde	страстное желание, чувственное вожделение	

geĩsmas, -aĩ	désir	Begehrung	желание, вожделение	
geĩsti	désirer	begehren	сильно желать	
gẽras, -à	bon	gut	добрый, хороший	
gerýbė*	bonté	Güte	доброта	
geróvė*	prospérité	Wohlfahrt	благополучие	
gerumà, -õs*	bien-être	Wohlstand	благосостояние	
gerùmas*	bonté	Güte	доброта	
gėrė̃tis, gẽrisi, -ė̃josi*	admirer	geniessen	любоваться, наслаждаться	
gẽris, -io*	le bien	das Gute	добро	
gérýbė*	bien	Gut	благо	
giminẽ, -ẽs*	genre	Gattung	род	
giminìngas, -a	parent	verwandt	родственный	
giminingùmas	parenté	Verwandtschaft	родственность	
giminìnis	générique	Gattungs-	родовой	
gìminiškas	apparenté	verwandtschaftlich	родственный	
gim̃tas, -à	natal	Mutter-, Heimat-	родной	
giñčas, -ai	dispute	Streit, Disput	спор	
giñčijimas	contestation	Bestreiten	оспаривание	
giñčyti	contester	bestreiten	оспаривать	
giñčytis	(se) disputer	streiten	спорить	
girdà, -õs, gìrdą	ouïe	Gehör	слух	
gynìmas*	défense	Verteidigung	защита	
gyvastìngas, -a*	viable	lebensfähig	жизнеспособный, жизненный	
gývas, -à*	vif, vivant	lebend, lebendig	живой	
gyvẽnimas*	vie	Leben	жизнь, житие	
gyvénžiūra*	conception de vie	Lebensanschauung	жизнесозерцание	
gyvénsena*	mode de vie	Lebensart	образ жизни	
gyvijà, -ìjos	monde animé, faune	Lebewelt, Gesamtheit der Lebewesen	фауна, живой мир	
gývis, -io*	être animé	Lebewesen	живое существо	
gỹvis, -io*	vivacité	Lebendigkeit	живость	
gyvìngas	riche en vie	lebensreich	жизнеобильный	
gyvingùmas	caractère de ce qui est riche en vie	Lebensreichheit	жизнеобильность	
gyvýbė*	vie	Leben	жизнь	
gyvýbinis*	vital	Lebens-	жизненный	
gývuliškas*	animal	tierisch, animalisch	животный	
gyvuliškùmas*	animalité	Tierheit	животность	
gyvulýs, gývulio*	animal, brute	Tier	животное	
gyvulỹstė*	nature animale	tierische Natur	животная природа	
gyvùmas*	vitalité, vivacité	Lebendigkeit	живость	
gyvū̃nas, -ai*	être vivant, être sensible	Tier, animalisches Wesen	животное	juslingas gyvis

gražýbė*	beauté	Schönheit, die Schöne	красота	gražus dalykas
gražùmas*	beauté	Schönheit	красота	kaipo kokybė
gražùs*	beau	schön	красивый, прекрасный	
gretà, -õs	contiguïté	Nebeneinander	смежность	
gretìnis	contigu	Berührungs-	смежный	
grýnas, -à	pur	rein	чистый	
grožẽtis, grõžisi, -ẽjosi*	contempler	mit Wohlgefallen betrachten, geniessen	любоваться, наслаждаться	
grõžis, -io*	le beau	das Schöne	красивое, прекрасное	
Imlùmas	réceptivité	Rezeptivität, Empfänglichkeit	емкость, рецептивност, восприимчивость	
imlùs, im̃lų	réceptif	aufnahmefähig	емкий, рецептивный, восприимчивый	
išdava*	résultat	Ergebnis, Resultat	результат	
išdavùmas*	efficacité	Ergebnisfähigkeit, Ergiebigkeit	действительность	
išdavùs, ìšdavų*	efficace	ergebnisfähig, ergiebig	действительный	
ìšgalė	force, puissance	Kraft, Vermögen	сила, мочь	
išgalẽti*	pouvoir	vermögen, im Stande sein	быть в силах, в состоянии	sin. įstengti
išgãnymas	salut	Heil, Erlösung	спасение, избавление	
išganýti	libérer, sauver	retten, erlösen	спасти	
ìšlyga, -os*	restriction, réserve	Vorbehalt	оговорка	
ìšmana, -os*	intelligence	Verständnis	понимание, разумение	
išmanìngas, -a*	intelligent	überlegsam, verständig	понятливый, смышленый	
išmãnymas*	intelligence	Verständnis	понимание, разумение	
išmanýti*	entendre, saisir	verstehen	разуметь, смыслить, понимать	
išmanùmas*	sagacité	Gescheidtheit, Verständigkeit	смышленость, рассудительность	
išmanùs, ìšmanų*	sagace	gescheidt, verständig	смышленый, рассудительный	
išmintìngas, -a	sage	weise	мудрый	
išmintingùmas	sagesse	Weisheit	мудрость	
išmintìs, -iẽs	sagesse	Weisheit	мудрость	sapientia
ìšmonė*	invention	Erfindung	вымысел, выдумка	plg. išradimas

išorė*	l'extérieur	das Äussere	наружность	
išorìnis*	extérieur, externe	äusser, Aussen-	наружный	plg. išviršinis
išpìldymas	accomplissement	Erfüllung	исполнение	
išpìldyti	accomplir	erfüllen	исполнить	
išplė̃sti, ìšplečia*	élargir	erweitern	расширить	
išplėtìmas*	élargissement	Erweiterung	расширение	
išplė́tójimas	élargissement, développement	Erweiterung, Entwicklung	расширение, развитие	
išplėtóti	élargir, développer	erweitern, entwickeln	расширить, развить	
išplìsti*	s'élargir, se répandre	sich ausbreiten	расшириться	
išplitìmas*	élargissement	Ausbreitung	расширение	
ìšprotis, -čio	conclusion, syllogisme	Vernunftschluss	умозаключение	
išradìmas*	invention	Erfindung, Entdeckung	изобретение, открытие	
ìšraiška	expression	Ausdruck	выражение	
išréikšti	exprimer	ausdrücken	выразить	
išreiškìmas	expression	Ausdrücken	выражение	
išródymas*	démonstration	Demonstration	доказательство	
išródyti*	démontrer	erweisen	доказать	
išsamùs, ìšsamų*	épuisant	erschöpfend	исчерпывающий	
išsiblãškymas	distraction	Zerstreutheit	рассеянность	
išsiblaškýti	se distraire	sich zerstreuen	рассеяться, развлечься	
išsigimìmas	dégénération	Entartung	вырождение	
išsigim̃ti	dégénérer	ausarten, entarten	выродиться	
išsiplėtójimas*	expansion, développement	Erweiterung, Entwicklung	расширение, развитие	
išsiplėtóti*	s'élargir, se développer	sich ausweiten, sich entwickeln	расшириться, развиться	
išsiskleidìmas*	déploiement, épanouissement	Sichentfalten, Entfaltung	развитие	
išsiskléisti*	se déployer, s'épanouir	sich entfalten	развернуться, развиться	
išsivadãvimas	délivrance, fait de se libérer	Sichbefreien	освобождение, избавление	
išsivadúoti	se délivrer, se libérer	sich befreien	освободиться, избавиться	
išsivýstymas*	développement	Entwicklung	развитие	
išsivýstyti*	se développer	sich entwickeln	развиться	
išskleidìmas*	déploiement	Entfaltung	равертывание	
išsklei̇̃sti*	déployer	entfalten	развертывать	
ìšteklius, -iaus*	ressource	Hilfsquelle	рессурс, достаток	
ištesė̃jimas	accomplissement	Erfüllung	выполнение	
ištesė́ti	tenir, accomplir	halten, erfüllen	сдержать, выполнить	

ìštikimas, -à	digne de confiance, fidèle, sûr	treu, vertrauenswürdig	верный, достойный доверия	
ištikimùmas	fidélité	Treue, Vertrauenswürdigkeit	верность	
ìštisas, -à*	entier, intégral	ganz, vollständig	целый, сплошной	
ištisìnis*	d'une pièce	ganzheitlich	целостный, цельный	
ištisùmas*	intégralité	Integrität	целостность, цельность	
ìštvermė	endurance, ténacité	Ausdauer	выдержка	
ištvermìngas, -a	endurant, tenace	ausdauernd	выносливый	
ìšvada	conclusion	Schluss, Schlusssatz	выводъ, заключение	
išvadãvimas	libération, délivrance	Befreiung	освобождение, избавление	
išvadúoti	libérer, délivrer, débarrasser	befreien	освободить, избавить	
išvedžiójimas	déduction	Folgerung, Folgern	выведение	
išvedžióti	déduire, conclure	folgern, schliessen	заключать, делать выводы	
išvestìnis	dérivé	abgeleitet	производный	
išvidìnis*	intérieur, intrinsèque	innerlich	внутренний	plg. vidinis
išviršìnis*	extrinsèque, extérieur	äusserlich	внешний	plg. išorinis
išvýstymas*	développement	Entwicklung	развитие	
išvýstyti*	développer	entwickeln	развить	
įdėmùs, įdẽmų	attentif	aufmerksam	внимательный	
įgijimas*	acquisition	Erwerbung	приобретение	
į̃gimtas, -à	inné	eingeboren	врожденный	
įgimtìs, -iẽs*	qualités innées	eingeborene Anlagen	врожденные свойства	
įgýti*	acquérir, gagner	erwerben	приобрести, добыть	
į́gūdis, -džio	habitude, dextérité	Fertigkeit, Gewohnheit	навык	
įjaũsmintas	émotif, pénétré d'émotion	gefühlsbetont	окрашенный чувствами	
įjungìmas	incorporation	Eingliederung, Einfügung	включение	
įjùngti	incorporer	eingliedern, einfügen	включить	
įkvėpìmas	inspiration	Eingebung, Inspiration	вдохновение	
į́mėgis, -io	prédilection	Vorliebe	пристрастие	
įpareigójimas	obligation	Verpflichtung	обязательство	
įpareigóti	obliger	verpflichten	обязать	
įprãsminimas*	action de donner un sens	Sinngebung	осмысление	
įprãsminti*	donner un sens	Sinn geben	осмыслить	

įpràsti*	s'habituer	sich gewöhnen	привыкнуть
įpratimas*	habitude	Sichgewöhnen	привычка
įprotis*	habitude	Gewohnheit	привычка
įrankis*	instrument	Werkzeug	орудие
įrodinė̃jimas*	argumentation	Beweisen, Beweisführung	доказывание
įrodinė̃ti*	argumenter	beweisen	доказывать
įródymas*	preuve, démonstration	Beweis	доказательство
įródyti*	démontrer, prouver	beweisen	доказать
įsakmùmas*	caractère (de ce qui est) explicite	Ausdrücklichkeit	ясная выраженность
įsakmùs, į̃sakmų*	explicite	ausdrücklich	ясно выраженный
įsakùmas	caractère impératif	befehlerische Art	повелительность
įsakùs, į̃sakų	impératif	befehlerisch	повелительный
įsąmoninti*	rendre conscient	bewusst machen	ввести в сознание
įsigyvẽnimas	acclimatisation	Sicheinleben	вживание
įsigyvénti	s'acclimater, s'habituer	sich einleben	вжиться
įsijaũsti	pénétrer l'esprit de, sentir, se mettre dans les sentiments de	sich einfühlen	вчувствоваться
įsijautìmas	fait de sentir, de pénétrer l'esprit de, de se mettre dans les sentiments de	Einfühlung	вчувствование
įsipareigójimas	obligation	Sichverpflichten	обязательство
įsipareigóti	s'obliger	sich verpflichten	обязаться
įsisąmoninti*	devenir conscient	sich bewusst werden	осознать
įsitìkinimas*	persuasion	Überzeugung	уверенность, убеждение
įsitìkinti*	se persuader	sich überzeugen	увериться, убедиться
įsitìkrinimas*	conviction	Sichvergewissern, Gewissheit	убежденность
įsitìkrinti*	se convaincre	sich vergewissern, sich etw. einsichtig machen	удостовериться, убедиться
įsivaizdãvimas	imagination	Einbildung	воображение
įsivaizdúoti	s'imaginer	sich einbilden	вообразить
įspūdis, -džio	impression	Eindruck	впечатление
įstangà,-õs, į́stangą*	pouvoir	Vermögen	мочь
įstãtymas	loi	Gesetz	закон
įsténgti*	pouvoir	vermögen	мочь, быть в силах
įtaigà, -õs, į́taigą*	suggestion	Eingebung, Suggestion	внушение

įtaigùs, ĩtaigų*	suggestif	suggestiv	внушительный	
įtakà, -õs, įtaką*	influence	Einfluss	влияние	
įtakìngas, -a	influent	einflussreich	влиятельный	
įtakùs, ĩtakų*	influent	einflussfähig	способный влиять	
įtampà, -õs	tension, intensité	Spannung, Intensität	напряжение	
įteigìmas	suggestion	Eingebung, Suggestion	внушение	
įtéigti	suggérer	eingeben, suggerieren	внушить	
įtìkinamas*	persuasif	überzeugend	убедительный	
įtìkinti*	persuader	übezeugen	уверить, убедить	
įtìkrinamas*	convaincant	vergewissernd	удостоверяющий, достоверный	
įtìkrinti*	convaincre	vergewissern, einsichtig machen	убедить	
įvairialỹtis	hétérogène	verschiedenartig	разновидный	
įvairóvė	état de ce qui est multiforme	Mannigfaltigkeit	многообразие	
įvairùs, įvaĩrų	différent, divers	verschieden	различный, многообразный	
įvar̃dijimas	dénomination	Benennung, Betitelung	наименование	
įveĩkti*	vaincre, surmonter	überwinden	преодолеть, превозмочь	
įvỹkdyti	exécuter, réaliser	ausführen, verwirklichen	исполнить, осуществить	
įvykis, -io*	événement	Geschehnis, Ereignis	происшествие, событие	
Ýda*	défaut, vice	Fehler, Laster	из'ян, порок	
ydìngas, -a*	défectueux, vicieux	fehlerhaft, lasterhaft	с недостатками, порочный	
ýdiškas*	défectueux	fehlerhaft	порочный	
ypatìngas, -a*	particulier	eigentümlich, besonderer	особенный	
ypatingùmas*	particularité	Eigentümlichkeit	особенность	sutelktinė kokybė
ypatýbė*	particularité	Eigentümlichkeit	особенность	atskira kokybė
ypatùmas*	particularité	Eigentümlichkeit	особенность	skiriamoji kokybė
ypatùs, ýpatų*	singulier, particulier	besonderer	особый	
Jaũčiamas, -à*	sensible	fühlbar	чувствуемый	
jaučiamùmas*	sensibilité	Fühlbarkeit	чувствуемость	
jaũdas, -aĩ*	excitation	Erregung	возбуждение	
jaudìklis, -io*	stimulant	Erreger	возбудитель	
jáudinimas*	excitation	Erregen	возбуждение	
jáudinti*	exciter	erregen	возбуждать	

jaudrùmas*	excitabilité	Erregbarkeit	возбуждаемость, возбудимость	
jaudrùs, jaũdrų*	excitable	erregbar	возбудимый	
jaũsena*	mode de sentir	Fühlungsart	образ чувствования	
jauslà, -õs, jaũslą*	sensibilité	Gemüt	чувства	
jauslùmas*	sensibilité	Fühlfähigkeit	способность чувствовать	
jauslùs, jaũslų*	sensible	fühlfähig	способный чувствовать	
jaũsmas, -aĩ*	sentiment	Gefühl	чувство	
jausmìngas, -a*	sensible, sentimental	gefühlvoll, empfindsam	чувствительный	
jausmingùmas*	sensibilité, sentimentalité	Empfindsamkeit	чувствительность	
jausmìnis*	de sentiment	Gefühls-	относящийся к чувству	
jaũsti*	sentir	fühlen	чувствовать	
jautìmas*	sentir	Fühlen	чувствование	
jautinỹs, jaũtinio*	objet de sentir	Gefühlsgegenstand	предмет чувства	
jautrùmas*	sensibilité, délicatesse, vigilance	Wachsamkeit, Feinfühligkeit	чуткость	
jautrùs, jaũtrų*	sensible, délicat, vigilant	wachsam, feinfühlig	чуткий	
jautulìngas, -a*	affectif	affektiv	аффективный	
jautulingùmas*	affectivité	Affektivität	аффективность	
jautulìnis*	affectif	affektiv	аффективный	priklausąs jautulių sričiai
jautulỹs, jaũtulio*	émotion, passion	Affekt	аффект	
jėgà, -õs, jė̃gą	force	Kraft	сила	plg. pajėga
jėgìngas, -a	robuste, vigoureux	kraftvoll	полный сил	
jėgingùmas	vigueur, caractère de ce qui est vigoureux	Kräftigkeit	мощность	
judesỹs*	mouvement	Bewegung	движение	
judė́jimas*	mouvement	Bewegung	движение	
jùdintojas	moteur	Beweger	двигатель	
judintùvas	moyen mécanique, moteur	Bewegungsmittel	двигательный аппарат	
judrùmas	mobilité, agilité	Beweglichkeit	подвижность	
judrùs	mobile, agile	beweglich	подвижный	
jungtìnis	uni	vereinigt	соединенный	
jungtìs, -iẽs, jùngtį	lien	Verbindung, Band, Kopula	связь, связка	
juñtamas, -à*	sensible	empfindbar	ощутимый	
juntamùmas*	sensibilité	Empfindbarkeit	ощутимость	
jùsena*	mode de sentir	Empfindungsart	образ ощущения	
juslẽ, -ẽs*	sens	Sinn	чувство	
juslìngas, -a*	sensitif, sensuel	empfindungsbegabt, sinnlich, sensibel	чувственный	

juslingùmas*	sensibilité, sensualité	Sensibilität, Sinnlichkeit	чувственность	
juslìnis*	sensoriel	sinnlich, mit den Sinnen wahrnehmbar	чувственный	
juslùmas*	sensitivité	Empfänglichkeit (sinnliche)	способность ощущать	
juslùs*	sensitif	empfänglich, sensibel	способный ощущать	
jùsmas, -aĩ*	sensation	Empfindung	ощущение	
jusmìnis*	sensitif	sinnlich	чувственный	
jùsti*	sentir	empfinden	ощущать	
jutìmas*	sensation	Empfindung	ощущение	
jųtinỹs*	objet de sensation	Empfindungsgegenstand	предмет ощущения	
Kaità, -õs, kaĩtą*	change	Wechsel	мена, смена	
kaitùmas*	variabilité	Veränderlichkeit	переменчивость, изменчивость	
kaitùs, kaĩtų*	variable	veränderlich	изменчивый, переменчивый	
kalbà, -õs, kaĨbą*	langage, langue, discours	Sprache, Rede	язык, речь	
kalbùmas*	loquacité	Gesprächigkeit	говорливость	
kalbùs, kaĨbų*	causeur, bavard	gesprächig	говорливый	
keĩsti	changer, altérer	verändern, wandeln	менять, видоизменять	
kentẽjimas	passion	Leiden	страдание	
kẽslas, -ai*	dessein	Absicht, Vorhaben	намерение, затея, замысел	
kẽslauti*	projeter	beabsichtigen, sich vornehmen	замышлять, затевать	
kęsmas, -aĩ	passion	Leiden	страдание	
kęsti	pâtir, souffrir	leiden	страдать	
kiekìnis*	quantitatif	quantitativ	количественный	
kiẽkis, -io*	quantité	Quantität	количество	abstrak. principas
kiekýbė*	quantité	Quantität, Quantum	количество	konkretine prasme
kiekýbinis*	quantitatif	quantitativ	количественный	
kilmẽ, -ẽs, kiĨmę	origine	Ursprung	происхождение	
kilnùmas	sublimité	Erhabenheit	возвышенность	
kilnùs, kiĨnų	sublime	erhaben	возвышенный	
kiñtamas, -à	muable, variable	veränderlich	изменчивый	
kintamùmas	muabilité, variabilité	Veräderlichkeit	изменчивость	
kìsti	s'altérer, changer	sich ändern	изменяться	
kitìmas	altération	Anderswerden, Wandlung	изменение	
kitóniškas, -a	d'un autre genre	andersartig	инакий	

kitoniškùmas	caractère de ce qui est d'un autre genre	Andersartigkeit	инакость, инаковость	
klaidà, -õs, klaĩdą*	erreur	Irrtum	ошибка, заблуждение	
klaidingas, -a	erroné, faux	irrtümlich, falsch	ошибочный	
klaidingùmas	caractère de ce qui est erroné	Irrtümlichkeit, Falschheit	ошибочность	
klaidùs, klaĩdų*	trompeur, dèconcertant	irre führend	вводящий в заблуждение	
klausà, -õs, klaũsą	ouïe	Gehör	слух	
klausùs, klaũsų*	de bonne ouïe	von gutem Gehör, feinhörig	с хорошим слухом	
kokìnis*	qualitatif	qualitativ	качественный	
kõkis, -io*	qualité	Qualität	качество	abstrak. principas
kokýbė*	qualité	Qualität	качество	konkretine prasme
kokýbinis*	qualitatif	qualitativ	качественный	
kraštutìnis*	extrême	äusserster	крайний	padėties atžvilgiu
kraštutìniškas*	extrême	äusserster	крайний	kokybės atžvilgiu
kraštutiniškùmas*	extrémité	Extremität, Extremismus	крайность	
kraštutinýbė*	extrémité	Extrem	крайность	
krỹpsnis, -io*	écart, aberrance	einmalige Abweichung	однократное отклонение	
kryptìs, -iẽs, krỹptį*	direction	Richtung	направление	
kùriamas, -à*	créateur, -trice	schöpferisch, schaffend	творческий	
kùrsena*	mode de création	Schöpfungsart	образ творения	
kùrti*	créer	schaffen	творить, созидать	
kū́nas, -ai	corps, chaire	Körper, Fleisch, Leib	тело, плоть	
kūnìnis*	du corps	Körper-, Lleibes-	телесный	
kū́niškas*	corporel, charnel	körperlich, fleischlich	телесный, плотский	
kūrė́jas, -ai	créateur	Schöpfer	творец	
kūrìmas*	création	Schaffen	творение, созидание	
kūrinỹs, kū́rinio*	oeuvre de création	Schöpfung	творение, создание	
kūrýba*	cręation	schöpferische Arbeit	творчество	
kūrýbinis*	de création	schöpferisch	творческий	priklausąs kūrybos sričiai
kūrýbiškas	créateur, -trice	schöpferisch	творческий	
kūrybiškùmas	caractère créateur	schöpterische Begabung	творческая способность	
Laĩdas, -ai	garantie	Garantie	гарантия	
laidúoti	assurer, garantir	garantieren, sichern, gewährleisten	гарантировать, обеспечивать	

laĩkas, -aĩ*	temps	Zeit	время
laĩkinas, -à*	temporaire	zeitweilig	временный
laikìnis*	temporel	temporal, Zeit-	временной
laĩkiškas*	temporel	zeitlich	временной
láipsnis, -io	degré, grade	Grad, Stufe	степень
láipsniškas, -a	graduel	stufenweise, allmählich	постепенный
laipsniúoti, -úoja, -ãvo	graduer	abstufen	изменять по степеням
laĩsvas, -à	libre	frei	свободный, вольный
láisvė	liberté	Freiheit	свобода, воля
laisvìngas, -a	qui aime la liberté; où il y a de la liberté; libre	freiheitlich	свободообильный, свободолюбивый
laisvùmas	liberté	Freiheit, Freisein	свободность, вольность
lémtas, -à*	destiné, convenable	vorherbestimmt, beschieden, gebührend	сужденый, суженый, надлежащий
lemtìs, -iẽs, leñtį*	destin	Geschick	рок
lėmìmas*	prédestination	Vorherbestimmung	предопределение
liẽsmas, -aĩ	contact	Berührung	прикосновение
liẽsti	toucher	berühren	касаться, трогать
lietìmas	toucher	Berühren	касание, трогание
likìmas*	sort	Schicksal	судьба
linkmẽ, -ẽs, liñkmę*	inclination	Neigung	наклонность
liùdijimas	témoignage	Zeugnis, Zeugen	свидетельство
liùdyti, -ija, -ijo	témoigner	bezeugen, zeugen	свидетельствовать
lygiareĩkšmis*	équipollent	gleichbedeutend	равнозначный
lygiareĩkšmiškas*	équipollent	gleichbedeutend	равнозначный
lỹgis, -io*	niveau	Niveau	уровень
lygýbė*	égalité	Gleichheit	равенство
lygmuõ, -ẽns, lýgmenį*	équivalent	Ebenbild, Aequivalent	эквивалент
lygùmas*	égalité	Gleichheit, Ebenheit	равность, ровность
lýgstamas, -a	relatif	bedingt, relativ	относительный, условный
lygstamùmas	relativité	Bedingtheit	относительность, условность
lỹgtys, -čių	équation	Gleichung	уравнение
lytà, -õs, lỹtą	tact	Tastsinn	осязание
lỹtimas, -à	tangible, tactile	tastbar, taktil	осязаемый, осязательный
lytimùmas	tangibilité	Tastbarkeit	осязаемость
lytẽjimas	toucher	Berühren, Tasten	касание, трогание, осязание

lytėti, lýti, -ėjo	toucher, palper	berühren, tasten	касаться, трогать, осязать	
lytìnis*	sexuel	Geschlechts-	половой	
lytìs, -iẽs, -lýtį*	forme, sexe	Form, Geschlecht	форма, пол	
lýtiškas*	sexuel	geschlechtlich	половой	
lobìngas, -a	riche	reich	богатый	
lobingùmas	richesse	Reichheit	состоятельность, богатство	
lõbis, -io	richesse	Reichtum, Schatz	богатство, добро	
lobýnas, -ai	trésor, trésorerie	Schatz, Schatzkammer	клад, сокровищница	
lũkestis, -čio	attente, esperance	Erwartung, Hoffnung	ожидание, чаяние	
Magà, -õs*	séduction, attirance	Locken	соблазн, приманка	
magėti, mãga, -ėjo*	être séduisant	lockend sein	быть заманчивым, нравиться	
mãginti*	séduire, attirer	locken	приманивать, прельщать	
magùs*	séduisant, attirant	verlockend	прельстительный	
malónė	grâce	Gnade	милость, благодать	
malonýbė	plaisir	Vergnügen	удовольствие	
malonùmas	agrément	Annehmlichkeit	приятность	
malonùs, -õnų	agréable	angenehm	приятный	
marùs*	inviable, mortel	sterblich, nicht lebensfähig, todbringend	нежизнеспособный, дохлый, смертоносный	
mãstas, -ai	échelle	Massstab	масштаб	
mãtas, -ai	mesure	Mass	мера	
matúoti	mesurer	messen	мерить	
mąslùmas*	pensivité	Geneigtheit zum Denken	склонность к мышлению, вдумчивость	
mąslùs, mą̃slų*	pensif	zum Denken geneigt, nachdenklich	склонный к мышлению, вдумчивый	
mąstinỹs, mą̃stinio*	objet de pensée	Denkgegenstand	предмет мышления	
mą̃stymas*	le penser	Denken	мышление	
mąstýsena*	mentalité, mode de penser	Mentalität, Denkart	способ мышления	
mąstýti, mą̃sto, -ė*	penser	denken	мыслить	
mąstýtojas*	penseur	Denker	мыслитель	
mẽdžiaga	étoffe, matière	Stoff, Materie	материя, вещество	
medžiagìnis	matériel	stofflich, körperlich	вещественный, материальный	priklausąs medžiagos sričiai
mẽdžiagiškas	matériel	materiell	материальный	atitinkąs medžiagos prigimtį
mẽnas, -ai	art	Kunst	искусство	

menìnis	d'art	Kunst-	относящийся к искусству	priklausąs menui
mẽniškas	artistique	kunstvoll, künstlerisch, artistisch	художественный	atitinkąs meno reikalavimus
meniškùmas	caractère de ce qui est artistique	Künstlerischsein	художественность	
mėgìnimas*	épreuve, essai	Probieren	проба	
mėginỹs, mẽginio*	échantillon, objet d'épreuve	Probe	проба	
mėgìnti*	éprouver, essayer	probieren	пробовать	plg. bandyti
mintìs, -iẽs, miñtį	pensée	Gedanke	мысль	
mìrštamas, -a*	mortel	tödtlich	смертельный	
mirtìngas, -a*	mortel	sterblich	смертный	
mirtingùmas*	mortalité	Sterblichkeit	смертность	
mõgis, -io*	plaisir	Lust	удовольствие	
mókslas, -ai*	science	Wissenschaft	наука	
mokslìngas, -a*	érudit	gelehrt	ученый	
mokslingùmas*	érudition	Gelehrsamkeit	ученость	
mókslininkas*	savant	Gelehrter	ученый	
mokslìnis*	scientifique	wissenschaftlich	научный	
móksliškas*	scientifique	wissenschaftlich	научный	
moksliškùmas*	caractère scientifique	Wissenschaftlichkeit	научность	
mokslùmas*	capacité d'étudier	Lernfähigkeit, Gelehrigkeit	способность к учению	
mokslùs, mõkslų*	capable d'étudier	lernfähig, gelehrig	способный к учению	
mõstas, -ai	geste	Geste, Gebärde	жест	

Naudà, -õs, náudą	avantage	Nutzen	польза	
naudìngas, -a	utile	nützlich	полезный	
naudingùmas	utilité	nützlichkeit	полезность	
neapibrė̃žtas, -à*	indéfini	unbestimmt	неопределенный	
neapsprę́stas, -à	indéterminé	indeterminiert	неопределенный	
neatribótas, -a*	indistinct	unabgegrenzt	неотграниченный	
neàtskiriamas, -à*	inséparable	untrennbar	нераздельный	
nebaĩgiamas, -à*	infini	endlos	нескончаемый, незавершаемый	
nebaigiamýbė*	l'infini	Endlosigkeit	нескончаемое, незавершаемое	nebaigiamas dalykas
nebaigiamùmas*	infinité	Endlosigkeit	нескончаемость, незавершаемость	tokio dalyko kokybė
nèbaigtas, -à*	non fini	unbeendet	неоконченный	
nebaigtùmas*	caractère de ce qui n'est pas fini	Unbeendetheit	неоконченность	
nebendramãtis*	incommensurable	inkommensurabel	несоизмеримый	

nebendramãtiškas*	incommensurable	inkommensurabel	несоизмеримый	
nedõras, -à	immoral	unsittlich	безнравственный	
negalià, -gãlios	impuissance	Ohnmacht	бессилие	
negãlimas, -à	impossible	unmöglich	невозможный	
néigiamas, -à*	négatif	negativ, verneinend	отрицательный	
neigiamýbė*	chose négative	negative Erscheinung,— Eigenschaft	отрицательное явление, — черта	
neigiamùmas*	caractère négatif	Negativsein	отрицательность	
neigìmas*	négation	Verneinung	отрицание	
neiginỹs, néiginio*	objet de négation	Verneinungsgegenstand	предмет отрицания	
néigti*	nier	verneinen	отрицать	
neigtùkas, -ai*	particule de négation	Verneinungspartikel	отрицательная частица	
neįmãnomas, -a*	inintelligible	undenkbar	немыслимый	
nelýgstamas, -a	inconditionné, absolu	unbedingt, absolut	безусловный, абсолютный	
nelygstamýbė	chose inconditionnée, absolu	das Unbedingte, das Absolute	безусловное, абсолют	
nelygstamùmas	caractère absolu	Unbedingtheit, Absolutheit	безусловность, абсолютность	
nemarùmas*	viabilité	Lebensfähigkeit	живучесть	
nemarùs, nemãrų*	viable	nicht sterblich	живучий, нелегко умирающий	
nemìrštamas, -a*	non mortel	untödtlich	несмертельный	
nemirštamûmas*	caractère non mortel	Untödtlichkeit	несмертельность	
nemirtìngas, -a*	immortel	unsterblich	бессмертный	
nemirtingûmas*	immortalité	Unsterblichkeit	бессмертие	
nenuoseklýbė*	inconséquence	Inkonsequenz	непоследовательность	nenuoseklus dalykas
nenuoseklùmas*	inconséquence	Inkonsequenz	непоследовательность	nenuoseklaus dalyko kokybė
nenuoseklùs, nenúoseklų*	inconséquent	inkonsequent, folgewidrig	непоследовательный	
nepriklaũsąs*	indépendant	unabhängig	независящий	
nepriklaũsomas, -a*	indépendant	unabhängig	независимый	
nepriklausomýbė*	indépendance	Unabhängigkeit	независимость	
nepriklausomûmas*	indépendance	Unabhängigkeit	независимость	
neprìteklius*	manque	Mangel	недохват, недостача	
nerangûmas	lourdeur, gaucherie	Trägheit, Schwerfälligkeit	вялость, неповоротливость	
nerangùs, -rañgų*	lourd, gauche	träge, schwerfällig	тяжелый на под'ем, неповоротливый	
neribótas, -a*	illimité	unbegrenzt	неограниченный	
nẽrimas	inquiétude	Unruhe	беспокойство	

nesąmonė	absurdité, non-sens	Unsinn	бессмыслица	
nesąmoningas, -a	inconscient	unbewusst	несознательный, бессознательный	
nesąmoningûmas	inconscience	Unbewusstsein, Unbewusstheit	несознательность, бессознательность	
nèskiriamas, -à*	indistinct	nicht unterscheidbar	неразличимый	
nesudėtingas, -a	incomposé, non complexe	nicht zusammengesetzt, unkompliziert	несложный	
nesudėtingûmas	caractère incomposé, — incomplexe	Unkompliziertheit	несложность	
nesuprañtamas, -à*	incompréhensible	unverständlich	непонятный	
nesuvókiamas, -à*	inconcevable	unbegreiflich	непостижимый	
netiesióginis, -ė	indirect	indirekt	косвенный	
niẽkas, -ai	personne, rien	Niemand, Nichts	никто, ничто	
niekìngas, -a	nul, sans valeur	nichtig, wertlos	ничтожный, никчемный	
niẽkis	bagatelle	Kleinigkeit	пустяк	
niekýbė	néant, rien	Nichts, Nichtigkeit	ничто, ничтожество	
nóras, -ai	désir, voeu	Wunsch	желание	
norẽjimas	volition	Wollen	хотение	
norẽti, nóri, -ẽjo	vouloir	wollen	желать, хотеть	
nuasmẽninimas	dépersonnification	Entpersönlichung	обезличение	
nuasmẽninti	dépersonnifier	entpersönlichen	обезличить	
nudáiktinimas	dématérialisation	Entdinglichung	развеществление	
nudáiktinti	dématérialiser	entdinglichen	развеществить	
nujaũsti	pressentir	ahnen	предчувствовать	
nujautìmas	pressentiment	Ahnung	пведчувствие	
nulėmìmas*	prédestination	Vorherbestimmung, Fügung	предопределение	
nulémti*	prédestiner	vorherbestimmen, fügen	предопределить, предрешить	
núojauta	pressentiment	Vorgefühl	предчувствие	
núokrypa	déclinaison	Abweichung	уклон, отклонение	
núomonė	opinion	Meinung	мнение	
núopelnas, -ai	mérite	Verdienst	заслуга	
nuosaikùmas	modération	Mässigkeit	умеренность	
nuosaikùs, -aĩkų	modéré	mässig, gemässigt	умеренный	
núosavas, -à*	propre, particulier	eigen	собственный	
nuosavýbė*	propriété	Eigentum	собственность	
nuosavùmas*	propriété	Eigensein	собственность, принадлежность	
nuoseklýbė*	conséquence	Konsequenz	последовательность	**nuoseklus dalykas**

nuoseklùmas*	conséquence	Konsequenz, Folgerichtigkeit	последовательность	kokybė
nuoseklùs, núoseklų*	conséquent, logique	konsequent, folgerichtig	последовательный	
núotaika	disposition de l'âme, état d'esprit, climat	Stimmung	настроение	
nuotaikìngas, -a	impressionnant, qui va au coeur	stimmungsvoll	полный настроения	
nuotaikùs, -taĩkų	bien disposé	gut gestimmt	хорошо настроенный	
núotykis, -io*	aventure	Abenteuer	приключение	
nusãvinimas	expropriation	Enteignung	отчуждение	
nusãvinti	exproprier	enteignen	отчуждить	
nusistãtymas	attitude envers qqch., prise de parti	Einstellung, Stellungnahme	установка, отношение	
nusistatýti	prendre parti	sich einstellen, Stellung nehmen	отнестись, установиться	
nusiteikìmas	disposition	Stimmung	настроение, расположение	
nusiteĩkti	être disposé	gestimmt sein	быть расположенным, — в настроении	
nuteĩkti	disposer	geneigt machen, in Stimmung versetzen	расположить, настроить	
Omẽ, -ẽs, õmę*	instinct	Instinkt, Naturtrieb	инстинкт	
omìngas, -a*	doué d'instinct	triebbegabt	наделенный инстинктом	
omìnis, -ė*	d'instinct	Instinkt-	относящийся к инстинкту	
õmiškas*	instinctif	instinktmässig	инстинктивный	
Pabũklas, -ai*	instrument	Gerät	орудие	
pãdaras, -aĩ*	oeuvre, créature	Werk, Geschöpf	произведение, создание	
padárgas, -ai*	instrument, outil	Werkzeug	приспособление, прибор	
padarinỹs*	résultat, produit	Resultat, Erzeugnis	последствие, результат	
padarùs, pãdarų*	productif	erzeugend produktiv	производительный	
padermẽ, -ẽs*	genre, race	Gattung, Rasse	род, раса	
padėjìmas*	secours, aide, situation	Helfen, Lage	содействие, положение	
padėtìs, -iẽs*	situation	Lage	положение	
pagáuti*	saisir	auffassen, erfassen	схватывать	
pagavà, -õs*	appréhension	Auffassung, Erfassung	восприятие	
pagavìmas*	appréhension	Auffassung	восприятие, схватывание	
pagavùmas*	appréhension rapide	leichte Auffassung	способность легко схватывать	

pagavùs, pãgavų*	d'appréhension rapide	leicht auffassend	легко схватывающий
pãgrindas, -aĩ*	base	Grundlage	основа
pagrindùs, -griñdų*	profond, solide, fondamental	gründlich	основательный
pagrindìmas*	action de baser	Grundlegung	обоснование
pagrindìnis, -ė*	fondamental	Grund-, grundlegend	основной
pagrį̃sti*	baser, fonder, motiver	begründen	обосновать
páisyti	prendre en considération, observer	berücksichtigen, beachten	обращать внимание, считаться
pajaũsti	ressentir	fühlen, erfühlen	почувствовать
pajáuta, -os	sentiment	Gefühl	чувство
pajautìmas	sentiment	Fühlen	чувствование
pajėgà, -õs	force, puissance	Vermögen, Potenz	сила, потенция
pajė̃gti*	avoir puissance, être capable de, être en état de	vermögen, im Stande sein	быть в силах, смочь
pajėgùmas*	puissance, capacité	Fähigkeit, Vermögen	способность, мощность
pajėgùs, -jė̃gų*	capable, puissant	fähig, vermögend	способный, в силах
pajungìmas	subordination, subalternation	Unterordnung	подчинение
pajùngtas, -à	subordonné, subalterne	untergeordnet, subaltern	подчиненный
pajùngti	subordonner	unterordnen, subsumieren	подчинить
paláima	béatitude	Seligkeit	блаженство
palýginamas	comparatif	vergleichend	сравнительный
palýginimas	comparaison	Vergleichung	сравнение
palýginti	comparer	vergleichen	сравнить
pãmatas, -aĩ*	fondement	Fundament, Grund	основание, фундамент
pamatìnis, -ė*	fondamental	fundamental, grundlegend	основной, фундаментальный
pamė̃gdžiojimas	imitation	Nachahmung	подражание
pamė̃gdžioti	imiter	nachahmen	подражать
pamėgìmas	affection, penchant	Zuneigung	любовь к чему
panaikìnimas	anéantissement	Vernichtung	уничтожение
panaikìnti	anéantir	vernichten	уничтожить
panašáuti	être semblable	ähnlich sein	быть похожим, походить
panašýbė	similitude	Ähnlichkeit, Ebenbild	подобие
panašùmas	ressemblance	Ähnlichkeit	сходство, подобие
panašùs, -nãšų	semblable	änlich	подобный
pãprastas, -à	ordinaire, habituel	gewöhnlich	обычный
paprastùmas	caractère ordinaire	Gewöhnlichkeit	обычность

paprotỹs*	coutume (moeurs)	Sitte, Gebrauch	обычай
pareigà, -õs*	fonction, devoir	Amt, Pflicht	должность, обязанность
pasaulìnis	mondial, universel	Welt-	мировой
pasáulis, -io	monde	Welt	мир
pasiekà, -õs	succès	Erfolg, Leistung	достижение, успех
pasiryžìmas	désision	Entscheidung	решение
paskirtìs, -iẽs*	destination	Bestimmung	назначение
paskyrìmas*	destination	Bestimmen	назначение
pasaulẽvaizdis,-džio	représentation du monde	Weltbild	картина мира
pasaulẽžiūra	conception du monde	Weltanschauung	мировоззрение
pasąmoninis	subconscient	unterbewusst	подсознательный
pasąmonė	subconscience	Unterbewusstsein	подсознание
pasekmẽ, -ẽs*	suite, conséquence	Folge, Resultat	последствие
paskatà, -õs	stimulant	Ansporn, Anreizung, Anregung	поощрение, побуждение
paskãtinimas	stimulation	Anspornen, Anregen	поощрение, побуждение
paskãtinti	stimuler	anreizen, anregen, anspornen	поощрять, побуждать
pastabà, -õs*	observation, remarque	Bemerkung	замечание, примечание
pastabùmas*	esprit d'observation	Beobachtungsgabe	приметливость, наблюдательность
pastabùs, pãstabų*	observateur	gut beobachtend	легко замечающий, приметливый
pastangà, -õs*	effort	Anstrengung	усилие
pastangùs, -stañgų*	appliqué, soigneux	strebsam	способный к усилиям, старательный
pašaukìmas*	vocation	Beruf, Bestimmung	призвание
paténkinimas	satisfaction	Befriedigung	удовлетворение
paténkinti	satisfaire	befriedigen	удовлетворить
pàtikimas,-à	digne de confiance	vertrauenswürdig, zuverlässig	достойный доверия
patikimùmas	fidélite, crédibilité	Vertrauenswürdigkeit, Zuverlässigkeit	надежность
patìkrinimas	vérification	Prüfung	проверка
patìkrinti	vérifier	prüfen	проверить
patìrti*	éprouver	erfahren	испытать
patirtìnis*	expérimental	experimentell	опытный, испытательный
patirtìs, -iẽs*	expérience	Erfahrung	опыт
patyrà, -õs*	expérience	Erfahrung	опыт

patyrìmas*	expérience	Erfahrung	опыт, испытание
patyrùmas*	expérience	Erfarenheit	опытность
patyrùs, -tỹrų*	expert	erfahren	опытный
patraukà, -õs*	attraction	Anziehung, Zug	привлечение, притяжение
patraukùs, -traũkų*	attractif	anziehend	привлекательный, притягательный
patvarà, -õs*	persévérance	Standhaftigkeit, Ausdauer	выдержка, стойкость
patvarùs, pãtvarų*	persévérant	standhaft, ausdauernd	стойкий, выносливый
paváizdas, -ai*	illustration	Anschaungsbild, Illustration	наглядное изображение, иллюстрация
pavaizdãvimas*	représentation imagée	Veranschaulichung	наглядное изображение
pavaizdúoti*	imager, illustrer	veranschaulichen, illustrieren	наглядно изобразить, иллюстрировать
pavaizdùmas*	intuitivité, évidence	Anschaulichkeit	наглядность
pavaizdùs, -vaĩzdų*	intuitif, évident	anschaulich	наглядный
pavaldùmas*	hérédité	Erblichkeit	наследственность
pavaldùs, -val̃dų*	héréditaire	erblich	наследственный
paveikùmas*	efficacité	Wirksamkeit	действенность, действительность
paveikùs, -veĩkų*	efficace	wirksam	действенный, действительный
paveldė̃jimas*	action d'hériter	Vererbung	унаследование
pavéldimas, -à*	héréditaire	erblich	наследуемый
pavìdalas, -ai*	figure, forme	Figur, Gestalt, Form	фигура, вид, образ, лик
pavìdalinti*	former	formen, gestalten	оформлять
paviršutìnis*	superficiel	oberflächlich	поверхностный
paviršutìniškas*	superiiciel	oberflächlich	поверхностный
paviršutiniškùmas*	caractère superficiel	Oberflächlichkeit	поверхностность
pavyzdìngas, -a*	exemplaire	musterhaft	образцовый
pavyzdingùmas*	caractère exemplaire	Musterhaftigkeit	образцовость
pavyzdìnis*	d'exemple	Muster-	примерный
pavyzdỹs*	exemple	Muster, Beispiel	образец, пример
pažangà, -õs*	progrès, progression	Fortschritt, Progress	прогресс
pažangùmas*	progressivité	Fortschrittlichkeit	прогрессивность
pažangùs, -žañgų	progressif, de progrès	fortschrittlich	прогрессивный
pažinìmas*	connaissance	Erkenntnis	познание
pažinỹs*	objet de connaissance	Erkenntnisgegenstand	предмет познания
pažìnti*	connaître	erkennen	познать
pažintìs, -iẽs*	connaissance	Kenntnis	познание, сведение
pažiūrà, -õs*	avis, opinion	Ansicht	взгляд
pažymỹs*	marque, annotation, point	Kennzeichen, Note	примета, отметка plg. **žymė**
pérgyvenimas, -ai	émotion vécue	Erlebnis	пережнвание

pérprasti*	saisir à fond	von Grund aus verstehen	осмыслить, до конца понять
peȓteklius*	superflu, surplus	Überfluss	избыток
pìktdžiuga, -os	malveillance	Schadenfreude	злорадство
piktdžiugiáuti, -áuja, -ãvo (dėl ko)	se réjouir du mal des autres	Schadenfreude haben, schadenfroh sein	злорадствовать
pìktdžiugis, -io	un homme malveillant, malicieux	Schadenfroher	злорадный человек
pìktdžiugis, -ė	malveillant	schadenfroh	злорадный
pìktnauda, -os	abus	Missbrauch	злоупотребление
piktnaudis, -džio	personne qui abuse	Missbraucher	злоупотребляющий человек
piktnaudžiáuti, -áuja, -ãvo (kuo)	abuser	missbrauchen	злоупотреблять
piktžodžiáuti, -áuja, -ãvo (kam)	médire, calomnier	lästern, afterreden	злословить, хулить
piktžodžiãvimas	médisance, calomnie	Lästerung	злословие
pilnatìs, -iẽs, pìlnatį*	totalité des membres d'une assemblée, plénitude	Plenum	пленум, полное собрание
pilnãtvė*	plénitude, intégralité	Fülle	полнота
pil̃nis, -io*	le plein	das Volle	полнота
pilnýbė*	le plein	Fülle	полный предмет
pilnumà, -õs*	plénitude	Vollsein	полное состояние
pilnùmas*	plénitude, intégralité	Vollheit, Vollsein	полность, полнота
pilnutìnis, -ė*	intégral, complet	integral, vollständig	интегральный, целый, полный
pirmaprãdė*	principe premier	Urprinzip	первоначало
pirmapradìnis*	primordial	ursprünglich, uranfänglich	первоначальный, исконный
pirmaprãdis, -ė*	primordial	ursprünglich, uranfänglich	первоначальный, исконный
pirmaprãdiškas*	primordial	ursprünglich, uranfänglich	первоначальный, исконный
pirmãvaizdis, -džio*	prototype	Urbild	первообраз
pirmìnis, -ė*	primaire, principal	primär, Haupt-	первичный, первостепенный
pirmýkštis -ė*	primitif	anfänglich, ursprünglich	первичный, первобытный
plė̃sti, plė̃čia, plė̃tė*	élargir	ausbreiten, erweitern	расширять
plėtìmas*	élargissement	Ausbreiten, Erweitern	расширение
plėtójimas*	élargissement, développement	Ausbreiten, Entwicklung	расширение, развитие
plėtójimasis*	expansion, développement	Ausbreitung, Entwicklung	расширение, развитие
plėtóti*	élargir, développer	ausbreiten, entwickeln	расширять, развивать
plėtrà, -õs, plė̃trą*	élargissement, développement	Ausbreitung, Entwicklung	расширение, развитие

plėtrùs, plẽtrų*	dilatable, expansible	ausdehnbar	расширяемый
plisti, pliñta, plìto*	s'élargir	sich ausdehnen, sich ausbreiten	расширяться, распространяться
plitìmas*	extension, expansion	Sichausdehnen, Ausbreitung	расширение, распространение
póbūdis, -džio*	particularité, tempérament	Art, Eigenart, Besonderheit, Temperament	характерная особенность, темперамент
pójūtinis*	de sensation	Empfindungs-	относящийся к ощущениям
pójūtis, -čio*	sensation	Empfindung	ощущение
pómėgis, -io*	délectation	Wohlgefallen	удовольствие
pólinkis, -io*	inclination, tendance	Neigung	наклонность, склонность
pósakis, -io*	locution	Redensart	выражение, оборот речи
pótyris, -io*	expérience	Erfahrnis	опыт
pótraukis, -io*	attraction, inclination	Zug, Trieb	влечение, позыв
póveikis, -io*	effet, action	Bewirkung, Einwirkung	воздействие, действие
póžiūris, -io*	point de vue	Standpunkt, Gesichtspunkt	точка зрения
prãdas, -ai*	principe	Grundprinzip	основное начало
pradìnis, -ė*	élémentaire, initial	Elementar-, anfänglich	начальный
prãdiškas*	primordial	anfänglich, ursprünglich	начальный, исконный
prãdmenys, -ų*	les origines	Anfänge	зачатки
pradmuõ, -eñs*	élément	Element	начальный элемент
prasmẽ, -ẽs*	sens	Sinn	смысл
prasmìngas, -a*	plein de sens	sinnvoll	полный смысла
pratìmas, -ai*	exercice	Uebung	упражнение
pratýba*	exercice	Uebungsprozess	процесс упражнения
pratýbos, -ų*	les exercices	Uebungen	упражнения
prìderamas, -à*	dû, convenable	gebührend	должный, подобающий
priedermẽ, -ẽs*	devoir, obligation	Pflicht, Schuldigkeit	долг, обязанность
príegamas, -ai*	marque, disposition naturelle	angeborene Anlage	прирожденная особенность
príemonė*	moyen	Mittel	средство
príelaida*	supposition, prémisse	Voraussetzung, Prämisse	предположение, предпосылка
príepuolis, -io*	accès	Anfall	припадок, приступ
príespauda*	oppression	Unterdrückung	притеснение
príešas, -ai*	ennemi	Feind	враг
príešingas, -a*	contraire	entgegengesetzt, konträr	противный, противоположный
priešingùmas*	contrariété, caractère de ce qui est contraire	Gegensetzlichkeit, Kontrarietät	противность, противоположность

príešinimasis*	opposition	Sichwidersetzen, Opposition	противление, оппозиция
príešininkas, -ai*	adversaire	Gegner	противник
príešintis*	s'opposer	sich widersetzen	противиться
priešýbė*	le contraire	konträrer Gegensatz	противная противоположность
príeštara, -os*	contradiction	Widerspruch, kontradiktorischer Gegensatz	противоречие, противоречивая противоположность
prieštaráuti*	contredire	widersprechen	противоречить
prieštaráująs*	contradictoire	widersprechend	противоречащий
prieštarãvimas*	contradiction	Widersprechen	противоречие
prieštarìngas, -a*	contradictoire	widerspruchsvoll	противоречивый
príetaisas, -ai*	appareil	Apparat	аппарат, прибор
príetapas, -ai*	accident	Akzidenz	акциденция
príetaras, ai	superstition, préjugé	Aberglaube, Vorurteil	суеверие, предрассудок
prietarìngas, -a	superstitieux	abergläubisch, vorurteilsvoll	суеверный, полный предрассудков
príevarta*	violence	Gewalt, Gewalttat	насилие
prievartùs, príevartų*	violent	gewalttätig	насильственный
príevolė*	besoin, devoir	Bedürfnis, Pflicht	потребность, повинность
priežastìngas, -a*	causal	kausal, ursächlich	причинный
priežastingùmas*	causalité	Ursächlichkeit	причинность
priežastìnis, -ė*	causal	ursächlich	причинный
priežastìs, -iẽs*	cause	Ursache	причина
príežastiškas*	causal	kausal, ursächlich	причинный
prìgimtas, -à*	inné	angeboren	прирожденный, природный
prigimtìnis, -ė*	naturel	Natur-, natürlich	природный, естественный
prigimtìs, -iẽs*	nature (intrinsèque)	(innere) Natur	(внутренняя) природа, естество
priklaũsymas*	dépendance	Abhängigkeit	зависимость
priklausýti*	dépendre	abhängen	зависеть
priklaũsomas, -a*	dépendant	abhängig	зависимый
priklausomýbė	dépendance	Abhängigkeit	зивисимость
priklausomùmas*	dépendance	Abhängigkeit	зависимость
prileidìmas*	supposition	Voraussetzung	предположение
priléisti*	supposer	voraussetzen	предположить
priminìmas*	action de faire souvenir	Erinnerung	напоминание
primiñti*	rappeler	erinnern	напомнить
prisiminìmas*	ressouvenir	Sicherinnern	припоминание
prisimiñti*	se rappeler	sich erinnern	припомнить
pritam̃pamas, -à*	accidentel	akzidental, akzidenziell	акцидентальный
pritampamùmas*	accidentalité	Akzidentalität	акцидентальность
pritarìmas	assentiment, approbation	Billigung	одобрение, согласие
privãlymas*	devoir	Sollen	долженствование

privalýti*	avoir besoin, devoir	bedürfen, sollen	нуждаться, долженствовать
privãlomas, -a*	nécessaire, obligatoire	notwendig, obligatorisch	должный, обязательный
privalomùmas*	caractère obligatoire	Pflichtschuldigkeit	обязательность
privalùmas*	nécessité	Notwendigkeit	необходимость
privalùs, -vãlų*	nécessaire, indispensable	notwendig, unentbehrlich	необходимый, нужный
próga, -os*	occasion	Gelegenheit, Veranlassung	повод, случай
prõtas, -ai	raison	Vernunft	разум
protáuti	raisonner	denken	мыслить, рассуждать
protãvimas	raisonnement	Denken	мышление, рассуждение
protìngas, -a	raisonnable	vernünftig	разумный
protingùmas	rationalité	Rationalität	разумность, рациональность
protìnis, -ė	de raison, rationnel	Vernunft-	относящийся к разуму
prõtiškas	intellectuel	vernunftmässig	умственный
puikýbė*	splendeur, orgueil	Pracht, Stolz	великолепие, гордость
puikùmas	splendeur, orgueil	Prächtigkeit, Stolz	великолепие, гордость
puikùs, puĩkų*	splendide, orgueilleux	prächtig, stolz	великолепный, гордый
Raidà, -õs, raĩdą*	évolution, développement	Entwicklung, Evolution	развитие, эволюция
raidùs, raĩdų*	évolutif	evolutiv	эволютивный
raiškà, -õs, raĩšką*	expression	Ausdruck	выражение
raiškìngas, -a*	expressif	ausdrucksvoll	полный выражения
raiškùmas*	expressivité	Expressivität	выразительность
raiškùs, raĩškų*	expressif	expressiv	выразительный
regà, -õs*	vue	Gesicht	зрение
regė̃jimas*	voir, vision	Sehen, Vision	зрение, видение
regė̃ti, rẽgi, -ė̃jo*	voir	sehen	видеть
rẽgimas, -à*	visible, apparent	sichtbar, sichtlich, scheinbar	видимый, видный, кажущийся
regimýbė*	apparence	Schein	видимость
regùmas*	acuité visuelle	Sehschärfe	острота зрения
reikmẽ, -ẽs, reĩkmę*	besoin	Bedarf	потребность, надобность
reikmuõ, -eñs*	chose nécessaire	Bedarfsgegenstand	нужная вещь
reikšmẽ, -ẽs, reĩkšmę*	signification, importance	Bedeutung	значение
reikšmìngas, -a*	significatif, important	bedeutungsvoll, wichtig	многозначительный, важный
reikšmingùmas*	signification, importance	Bedeutsamkeit, Wichtigkeit	значительность, важность
réikšti*	signifier	bedeuten	значить, означать
réikštis*	s'exprimer, paraître	sich äussern, erscheinen	обнаруживаться, проявляться

reiškinỹs, réiškinio*	expression, phénomène	Ausdruck, Erscheinung	выражение, явление
rengìmas*	préparation	Vorbereitung	приготовление, снаряжение
reñgti*	préparer, apprêter, faire des préparatifs	Vorbereitungen treffen, ausrüsten	приготовлять, снаряжать
ribótas, -a*	limité	begrenzt	ограниченный
ribotùmas*	limitation, caractère de ce qui est limité	Begrenztheit	ограниченность
rikiúoti	ordonner en série	ordnen, richten	расставлять, выстраивать в ряды
ryšỹs, rỹšio	lien	Band	связь
ryškùmas*	clarté, caractère distinct, — net	Deutlichkeit	отчетливость
ryškùs, rỹškų*	clair, distinct, net	deutlich	отчетливый
rýžtis	se décider	sich entscheiden	решиться
ryžtìs, -iẽs, rỹžtį	décision	Entscheidung	решение, твердое намерение
ryžtìngas, -a	décisif	entschieden	решительный
ryžtingùmas	résolution	Entschiedenheit	решительность
ryžtùmas	capacité de se décider	Entscheidungsfähigkeit	решительность
ryžtùs, rỹžtų	capable de se décider	entscheidungsfähig	способный решиться, решительный
ruošà, -õs, ruõšą*	préparation	Vorbereitung	подготовка
ruõšti*	préparer	bereiten	готовить
rūšìnis, -ė*	spécifique	spezifisch, arteigen	видовой
rū́šis, -ies*	espèce	Art	вид
Saĩstas, -ai*	obligation	Verpflichtung	обязательство
saistýti, saĩsto*	obliger	verpflichten	обязывать
saĩstomas*	qui oblige	verpflichtend	обязуемый, обязывающий
sąjungà, -õs, sájungą*	union, société, association	Vereinigung, Verbindung, Bund	союз, соединение
sakinỹs, sãkinio	proposition	Satz	предложение
sámbūvis, -io	coexistence	Koexistenz	сосуществование
sámprotauti	délibérer	überlegen, erwägen	рассуждать, соображать
sámprotavimas	délibération	Ueberlegung, Erwägung	рассуждение
sámprotis, -čio	considération	Erwägung	соображение
sañdaras, -ai*	construction	Bau, Aufbau	строй, построение
sántalka*	réunion	Kollektiv, Gemeinschaft	коллектив
sántykiauti*	se rapporter, être relatif	sich verhalten, sich beziehen	относиться

sántykiavimas*	relation mutuelle, correlation	Sichverhalten, Sichaufeinanderbeziehen	соотношение
sántykinis, -ė*	relatif	bezüglich, relativ	относительный
sántykis, -io*	rapport, relation	Verhältnis, Beziehung, Relation	отношение
sántūra*	tempérance, abstinence	Enthaltung	воздержание
santūrùmas*	tempérance, abstinence	Enthaltsamkeit	воздержанность
santūrùs, sañtūrų*	tempérant, abstinent	enthaltsam	воздержанный
savàime*	spontanément	spontan, von selbst	само собою, самопроизвольно
savàimingas, -a*	spontané	spontan	самопроизвольный, самочинный
savaimingùmas*	spontanéité	Spontaneität	самопроизвольность
savàiminis, -ė*	spontané	spontan	самопроизвольный
savavalià, -ãlios	licence, arbitraire	Willkür, Eigenmacht	своеволие, произвол
savavaliáuti	agir avec licence, avec arbitraire	eigenmächtig handeln	своевольничать
savavãlis, -ė	arbitraire	eigenmächtig, willkürlich	своевольный
savavãliškas	arbitraire	eigenmächtig	своевольный
savaveĩksmis, -ė	agissant d'une manière personnelle	selbsttätig	самочинный, самодеятельный
savaveĩksmiškas	agissant d'une manière personnelle	selbsttätig	самочинный, самодеятельный
savaveiksmiškùmas	activité personnelle	Selbsttätigkeit	самочинность
savìgina	défense de soi-même	Selbstverteidigung, Selbstschutz	самозащита
savìjauta	synesthésie	Selbstbefinden	самочувствие
savìmana	présomption	Eigendünkel	самомнение
savìmyla	amour-propre	Eigenliebe	самолюбие
savìmonė	conscience de soi	Selbstbewusstsein	самосознание
savìsauga	conservation (de soi-même)	Selbsterhaltung	самосохранение
sãviškas, -a	particulier	eigentümlich	своеобразный, своенравный
saviškùmas	particularité	Eingentümlichkeit	своеобразность
savìtaiga	auto-suggestion	Autosuggestion	самовнушение
savìtarpinis*	réciproque	wechselseitig	взаимный, обоюдный
savìtarpis, -io*	milieu intérieur, réciprocité	inneres Milieu, Gegenseitigkeit	внутренняя среда, взаимность, обоюдность
savìtarpiškas*	réciproque	gegenseitig	взаимный, обоюдный
savitarpiškùmas*	réciprocité	Gegenseitigkeit	взаимность, обоюдность
savìtyra	exploration de soi-même	Selbsterforschung	самоисследование
savìtramda	action de se dompter soi-même	Selbstzucht	самообуздание
savìtvarda	discipline intérieure	Selbstbeherrschung	самообладание

savìvalda	autonomie, maîtrise de soi-même	Selbstverwaltung, selbstbeherrschung	самоуправление
savìveika	action sur soi	Selbstwirkung	самовоздействие
savìvoka	conscience de soi	Selbstbesinnung	самоосознание
savìžina	connaissance de soi-même	Selbsterkenntnis	самопознание
savýbė*	propriété	Eigenschaft	свойство
savótiškas, -a	original	eigenartig	своеобразный
savotiškùmas	originalité	Eigenartigkeit	своеобразность
savùmas*	propriété	Eigenschaft	свойство
sąjūdis, -džio*	mouvement	Bewegung, Aufregung	движение, волнение
sąlyga*	condition	Bedingung	условие
sąlyginis, -ė*	conditionnel	bedingt	условный
sąlygiškas*	conditionnel	bedingt	условный
sąlygiškùmas*	conditionnalité	Bedingtheit	условность
sąlygojimas*	fait de conditionner	Bedingung	обусловливание
sąlygoti*	faire dépendre de, conditionner	bedingen	обусловливать
sąmonė*	conscience	Bewusstsein	сознание
sąmonėti*	devenir conscient	bewusst werden	становиться сознательным
sąmoningas, -a*	conscient	bewusst	сознательный
sąmoningùmas*	conscience	Bewusstheit	сознательность
sąmoninti*	rendre conscient	bewusst machen	делать сознательным
sąrangà, -õs, sąrangą*	construction, structure	Gefüge, Bau, Struktur	строение, устройство, структура
sąryšis, -io	connexion	Verbindung, Zusammenhang	связь
sąstatas, -ai*	disposition, dislocation	Zusammenstellung, Dislokation	состав, размещение, распределение
sąvaldùs, -vaĩdų	retenu	selbstbeherrscht	сдержанный, отличающийся самообладанием
sąveikà, -õs, sąveiką	interaction	Wechselwirkung	взаимодействие
sąvoka*	notion, concept	Begriff	понятие
sąvokinis, -ė*	de concept, conceptuel	Begriffs-, begrifflich	относящийся к понятию, концептуальный
sąvokiškas*	conceptuel	begrifflich	концептуальный
sąžinė	conscience	Gewissen	совесть
sąžiningas, -a	consciencieux	gewissenhaft	добросовестный
sąžiningùmas	bonne foi	Gewissenhaftigkeit	добросовестность
sekà, -õs	succession	Folge, Nacheinander	следование, последовательность
sekmuõ, -eñs*	suite, conséquence	Folge	следствие
sèkti, sẽka, -ė	suivre, imiter	ver-, nachfolgen	следить, следовать
sekùs, sẽkų*	successif	aufeinanderfolgend, sukzessiv	последовательный, сукцессивный
sėkmẽ, -es, sẽkmę	succès	Erfolg	удача, успех

sėkmingas, -a	plein de succès, qui a du succès	erfolgreich	удачный, успешный
sėkmingùmas	réussite, caractère de ce qui a du succès	Gelingen	успешность, удачность
síekiamas, -à*	final	final	финальный
siekinỹs, síekinio*	fin, objet de tendance	Ziel	цель, предмет стремления
síekti*	tendre, aspirer	streben, langen	добиваться, стремиться к чему
síela, -os*	âme	Seele	душа
sielìngas, -a	animé, pourvu d'âme	seelenhaft	душевный
sielìnis, -ė*	d'âme	Seelen-	душевный, относящийся к душе
síeliškas, -a*	cordial	seelisch, innig	душевный
sielótyra	psychologie	Seelenforschung	исследование души
síelvartas, -ai*	affliction	Seelenkummer	душевная скорбь
skaĩčius, -iaus	nombre	Zahl	число
skáidyti	décomposer	scheiden, trennen	разлагать
skáidymas	décomposition	Scheidung	разложение
skaidùs, skaĩdų	décomposable	scheidbar, trennbar	разложимый
skaitmuõ, -eñs	chiffre	Ziffer, Zahl	цифра
skalùs, skãlų	fissile, scissile	spaltbar, zerfallen	распадающийся, раздваивающийся
skìlti, skỹla, skìlo	se décomposer	sich spalten, zerfallen	распадаться, раздваиваться
skìrstymas	partage, division	Teilung, Trennung	деление, разобщение
skirtìngas, -a*	distinctif, différent	verschieden	отличительный, отличный
skirtingùmas*	distinction, différence	Verschiedenheit	отличительность, различность
skìrtinas, -à*	qui est à distinguer, à séparer	zu unterscheiden	подлежащий различению, — разделению
skirtýbė*	différence	Unterschied	разновидность
skìrtumas, -ai*	différence	Unterschied	различие, разница
skyrìmas*	distinction	Unterscheiden	различение
smãginimasis	délectation	Geniessen, Genuss	наслаждение, увеселение
smãgintis	se délecter, goûter	geniessen	наслаждаться, веселиться
smalsà, -õs, smaĩsą*	curiosité	Neugierde	любопытство
smalsùmas*	curiosité, amour de la science	Neugierde, Wissbegierde	любопытство, любознательность
smalsùs, smaĩsų*	curieux, désireux de s'instruire	neugierig, wissbegierig	любопытный, любознательный
skõnis, -io	goût	Geschmack	вкус
spėjìmas*	conjecture, supposition	Raten, Ahnung, Vermutung	гадание, предположение
spė́ti*	deviner, conjecturer, supposer	raten, ahnen, vermuten	гадать, предполагать

sprendìmas*	jugement	Urteilen	суждение, решение
sprendinỹs, sprén-dinio*	objet ou resultat de jugement	Urteilsgegenstand, Urteilsresultat	предмет или результат суждения
spréndžiamas, -à*	décisif	entscheidend	решающий
spręsmas, -aĩ*	jugement	Urteil	суждение
spręsti, -džia, -dė*	juger	urteilen	судить
sritìs, -iẽs	domaine	Bereich, Gebiet	область, округ
srovẽ, -ẽs, srõvę	courant	Strom, Strömung	течение, ток
srovìnis, -ė	de courant	Strömungs-	принадлежащий к течению
stebẽjimas	observation	Beobachtung	наблюдение
stebẽjimasis	étonnement	Sichwundern	удивление
stebẽti, stẽbi, -ẽjo	observer	beobachten	наблюдать, замечать
stebẽtinas, -a	étonnant, observable	wunderbar, zu beobachten	удивительный, подлежащий наблюдению
stebẽtis	s'étonner	sich wundern	удивляться
stebûklas, -ai	miracle	Wunder	чудо
stengìmasis	tendance, effort	Anstrengung	усилия
sténgtis	s'efforcer	sich bemühen, sich anstrengen, Mühe machen	силиться, стараться, делать усилия
stìgti, stiñga, stìgo*	manquer	Not haben, ermangeln	недоставать, отсутствовать
stokà, -õs, stõką*	manque, privation	Mangel	недостаток, отсутствие
stokóti*	avoir besoin, manquer de	Mangel leiden, — fühlen	ощущать недостаток, — отсутствие
stõvis, -io*	état	Zustand	состояние
sudáiktinimas*	matérialisation	Verdinglichung	овеществление
sudáiktinti*	matérialiser	verdinglichen	овеществить
sudalỹkinimas*	objectivation	Vergegenständlichung	опредмечивание
sudalỹkinti*	objectiver	vergegenständlichen	опредмечивать
sudėtìngas, -a*	complexe, composé	zusammengesetzt, kompliziert	сложный
sudėtingûmas*	complexité	Zusammengesetztheit	сложность
sudėtìnis, -ė	composé	zusammengesetzt	составной
sudėtìs, -iẽs*	composition, complexion	Zusammensetzung	состав, сложение
sudvãsinimas*	spiritualisation	Vergeistigung	одухотворение
sudvãsinti*	spiritualiser	vergeistigen	одухотворить
sugebẽjimas*	aptitude, habilité	Können, Fertigkeit	способность, умение
sugebẽti, sùgeba, -ẽjo*	savoir faire, être capable de	können, fähig sein	быть способным, суметь
sujáudinimas	excitation	Erregung, Aufregung	возбуждение
sujáudinti	exciter	erregen, aufregen	возбудить
sukaupìmas	accumulation	Anhäufung	скопление, накопление
sukaũpti	accumuler	anhäufen	накопить, скопить
sumãnymas	projet	Projekt, Vorhaben	проект, замысел

sulýginimas	égalisation	Gleichmachung	выравнение
sulýginti	égaliser	gleichmachen	выровнять
sumanùmas*	caractère de ce qui est judicieux	Verständigkeit	смышленость
sumanùs, -ãnų*	judicieux	verständig	смышленый
sumatùmas*	ingéniosité	Findigkeit	сметливость
sumatùs, sùmatų	ingénieux	findig	сметливый
supareigójimas	obligation	Verpflichtung	обязывание
supràsti*	comprendre	verstehen	понять
supratìmas*	intellection, compréhension	Verständnis, Verstehen	понимание, понятие
susidomẽjimas	intérêt, fait de s'intéresser	Sichinteressieren	заинтересованность
susidomẽti	s'intéresser	sich interessieren	заинтересоваться
susiẽti*	lier	verbinden	связать, соединить
susijáudinimas	excitation	Erregung, Aufregung	возбуждение
susikaupìmas*	recueillement, concentration	Konzentration, Sammlung	сосредоточенность
susikaũpti*	se recueillir, se concentrer	sich konzentrieren, sich sammeln	сосредоточиться, собраться с мыслями
susilýginti	s'égaliser	sich gleichmachen	сравняться
susipareigójimas	obligation bi-, multilaterale	Wechselseitige Verpflichtung	взаимообязательство
susipràsti*	s'entendre, prendre conscience	sich verständigen, sich besinnen	столковаться, опомниться, стать сознательным
susipratìmas*	le fait de s'entendre, conscience	Selbstbesinnung	самосознание, самоосознание
susival̃dymas	maîtrise de soi-même	Selbstbeherrschung	самообладание
susivaldýti	se maîtriser	sich beherrschen	овладеть собою
susivokìmas*	orientation	Orientation	ориентация
susivókti*	s'apercevoir, s'orienter	sich orientieren, sich auf sich besinnen, sich zurechtfinden	найтись, сообразить
susýti, -sỹja, -sìjo*	se lier	sich verbinden	связаться, соединиться
sutelkìmas*	concentration	Konzentration	сплочение, сосредоточение, концентрация
sutel̃kti*	concentrer	konzentrieren	сплотить, сосредоточить, сконцентрировать
sutikìmas	consentement	Zustimmung	согласие
sutìkti	consentir	zustimmen, übereinkommen	согласиться
suvókiamas, -à*	concevable	begreifbar, begreiflich	постижимый, понятный
suvokìmas*	appréhension, conception	Begreifen, Erfassen	понятие, постижение
suvókti*	concevoir, appréhender, saisir	begreifen, auffassen, erfassen	понять, постичь

svajingas, -a	rêveur	träumerisch, schwärmerisch	мечтательный
svajingùmas	caractère de ce qui est rêveur	träumerisches Wesen	мечтательность
svajójimas	le fait de rêver, le rêve, rêverie	Träumen, Träumerei, Schwärmerei	мечтание
svajõnė	rêve	Traum	мечта
svajóti	rêver	träumen	мечтать
svar̃stymas	délibération	Erwägung, Überlegung	взвешивание, обсуждение
svarstýsena	mode de délibération	Überlegungsart	способ обсуждения
svarstýti, svar̃sto, -ė	délibérer	erwägen, überlegen	взвешивать, обсуждать
sveĩkas prõtas	bon sens	gesunder Verstand	здравый смысл
Šventenýbė*	sainteté	Heiligkeit, Heiligtum	священная вещь, святыня
šventóvė*	sanctuaire	Heiligtum	святилище, святыня
šventùmas	sainteté	Heiligkeit	святость
švelnùmas	délicatesse, douceur	Zartheit	нежность
švietìmas	instruction	Aufklärung	просвещение
Taisỹklė*	règle	Regel	правило
taisyklìngas, -a*	régulier	regelrecht, richtig	правильный
taisyklingùmas*	régularité	Richtigkeit	правильность
talpà, -õs, tal̃pą	capacité	Rauminhalt	емкость
talpûmas	capacité	Geräumigkeit	емкость, вместительность
talpûs, tal̃pų	qui possède la capacité	geräumig	емкий, вместительный
tapãtinti*	identifier	identifizieren	отождествлять
tapatýbė*	identité	Identität	тождество
tapatùmas*	identité	Identität	тождественность
tapatùs, -pãtų*	identique	identisch	тождественный
tapìmas*	devenir	Werden	становление
tãpsmas, -aĩ*	devenir	Werden	становление
tàpti, tam̃pa, tãpo*	devenir	werden	становиться
tãriamas, -à*	prononçable, prétendu, apparent	gesprochen, scheinbar	произносимый, мнимый
tariamûmas*	prononçabilité, apparence	Aussprechbarkeit, Scheinbarkeit	произносимость, мнимость
tariniúoti*	prendre comme prédicat	prädizieren	предицировать, брать предикатом
tariniãvimas*	prédication	Prädikation	предицирование
tarinỹs, tãrinio*	prédicat	Prädikat	сказуемое, предикат
tárpas, -ai*	intervalle, milieu	Zwischenraum, Milieu	промежуток, среда
tarpìmas*	accroissement, croissance	Gedeihen	возрастание, преуспевание
tarpìnis, -ė*	intermédiaire	dazwischen liegend	промежуточный

tárpiškas*	médiat, indirect	mittelbar, indirekt	опосредствованный, косвенный
tarpiškùmas*	médiateté	Mittelbarkeit	опосредствованность, косвенность
tar̃psnis, -io*	phase, période	Phase	фаза
tar̃pti*	accroître, prospérer	gedeihen	возрастать, преуспевать
tar̃sena*	diction	Diktion, Sprechweise	дикция
tar̃slas, -aĩ*	prédicable	Aussageweise	вид предицирования
tar̃ti*	prononcer, dire	aussprechen, sagen	произнести, сказать
tartìs, -iẽs, tar̃tį*	prononciation	Aussprache	произношение
tautà, -õs, taũtą	nation	Nation, Volk	народ
tautìnis, -ė*	national	national, völkisch	народный, национальный
taũtiškas*	national	national, völkisch	народный, национальный
tautiškùmas*	nationalité	Nationalität, Volkstum	народность, национальность
tautýbė*	nationalité	Nationalität, Volkstum	народность, национальность
tąsà, -õs, tą̃są*	extension	Dehnung, Ausdehnung	растяжение
tąsùmas*	extensibilité	Dehnbarkeit	растяжимость, тягучесть
tąsùs, tą̃sų*	extensible	dehnbar	растяжимый, тягучий
téigiamas, -à*	positif, affirmatif	bejahend, positiv	утвердительный, положительный
teigiamýbė*	chose positive	positive Eigenschaft	положительная черта
teigìmas*	affirmation	Bejahung, Behauptung	утверждение
teigtùkas, -ai*	article d'affirmation	Affirmationspartikel	утвердительная частица
téisė*	droit	Recht	право
teisẽtas, -a*	légal	gesetzlich	законный
teisėtùmas*	légalité	Gesetzlichkeit	законность
teisìngas, -a*	juste	gerecht, richtig	справедливый
teisingùmas*	justice	Gerechtigkeit	справедливость
teisìnis, -ė*	juridique	Rechts-	юридический
téisiškas*	légitime	rechtmässig	правомерный, правовой
teisiškùmas*	légitimité	Rechtmässigkeit	правомерность
teisýbė*	vérité, justice	Wahrheit, Recht	правда, справедливость
teisùmas*	droiture, justice	Rechtlichkeit	справедливость, правота
teisùs, teĩsų*	droit, juste	recht, rechtlich	правый, справедливый
tèrpė*	intermédiaire	Medium	среда
tesẽti, tẽsi, -ẽjo*	tenir, accomplir	halten, erfüllen	сдержать, исполнить
tiesà, -õs, tiẽsą*	vérité	Wahrheit	истина, правда
tiesióginis, -ė	direct, immédiat	unmittelbar, direkt	непосредственный, прямой
tiesùmas*	sincérité, véracité	Wahrhaftigkeit, Aufrichtigkeit	прямота, искренность
tiesùs, tiẽsų*	droit, sincère	wahrhaft, aufrichtig	прямой, искренний
tikẽjimas*	croyance, foi	Glauben, Glaube	верование, вера

tikė̃tinas, -a*	croyable, probable	glaubwürdig	вероятный, правдоподобный
tikėtinùmas*	probabilité	Glaubwürdigkeit	вероятность, правдоподобность
tìkimas, -à*	cru, croyable	geglaubt, wahrscheinlich	веруемый, вероятный
tikimýbė*	probabilité	Wahrscheinlichkeit	вероятность
tikimùmas*	crédibilité, probabilité	Geglaubtheit, Wahrscheinlichkeit	веруемость, вероятность
tikýba*	foi, confession	Glaube, Konfession	вороисповедание, конфессия
tìkras, -à*	réel, vrai, véritable, certain	wirklich, wahr, echt, gewiss	действительный, истинный, подлинный, достоверный
tikrenýbė*	réalité	Tatbestand	действительность
tikrýbė*	certitude, réalité	Gewissheit, Wirklichkeit	достоверность, действительность
tìkrinimas*	vérification	Verifikation	проверка, поверка
tìkrinti*	vérifier	verifizieren	поверять, проверять
tikróvė*	réalité	Wirklichkeit	действительность
tikrùmas*	réalité, certitude	Tatsächlichkeit, Gewissheit	истинность, действительность, достоверность
tìkslas, -aĩ*	fin, but	Zweck	цель
tikslìngas, -a*	final	zweckhaft, zweckmässig	целевидный, целесообразный
tikslingùmas*	finalité	Zweckhaftigkeit, Zweckmässigkeit	целевидность, целесообразность
tikslìnis, -ė*	de fin	Zweck-	целевой
tìksliškas*	conforme à la fin, final	zweckmässig	целесообразный
tiksliškùmas*	finalité, conformité à la fin	Zweckmässigkeit	целесообразность
tìkslinti*	préciser	präzisieren	уточнять
tikslùmas*	précision	Genauigkeit, Präzision	точность
tikslùs, tìkslų*	précis	genau, präzis	точный
tiñkamas, -à	convenable, apte	tauglich, passend	годный, подходящий
tinkamùmas	convenance, aptitude	Tauglichkeit	годность
tìrti, tìria, týrė*	explorer, scruter	forschen, untersuchen	исследовать
tįsà, -õs, tį̃są*	étendue	Ausdehnung	протяжение
tįsùmas*	extensibilité	Ausgedehntheit	протяженность
tįsùs, tį̃sų*	étendu, extensif	ausgedehnt	протяженный

tyrìmas*	exploration, recherche	Untersuchung, Forschung	исследование
tyrinėjimas*	exploration	Untersuchen, Forschen	исследование
tóbulas, -à	parfait	vollkommen	совершенный
tobulýbė	perfection	Vollkommenheit	совершенство
tobulùmas	perfection	Vollkommenheit	совершенство
tolỹdinis, -ė*	continu	ununterbrochen, kontinuierlich, stetig	непрерывный
tolydýbė*	continuité	Stetigkeit, Ununterbrochenheit, Kontinuität	непрерывность
tolydùmas*	continuité	Stetigkeit, Ununterbrochenheit, Kontinuität	непрерывность
tolydùs, -lỹdų*	continu	stetig, ununterbrochen, kontinuierlich	непрерывный
tolygýbė*	chose adéquate	Adäquates	адэкватное
tolygùmas*	caractère adéquat	Adäquatheit	адэкватность
tolýgus, -aũs*	adéquat, équivalent	adäquat	адэкватный
trámdymas	domptage	Zügelung	укрощение
trámdyti	dompter	zügeln	укрощать, унимать
traukà, -õs, traũką	attraction	Zug, Anziehung	тяга, притяжение
trukmẽ, -ẽs, trùkmę*	durée	Dauer	длительность, дление
trùkti, truñka, trùko*	durer	dauern	длиться, продолжаться
trùkumas, -ai*	durabilité	Dauern	длительность
trukùs, trùkų*	durable	dauernd	длительный
truñkamas, -a*	durable	dauernd	продолжительный
trunkamùmas*	durabilité	lange Dauer	продолжительность
trū́kstamas, -a*	manquant	mangelnd	недостающий
trū́kti*	manquer, se déchirer, s'interrompre	mangeln, reissen	рваться, прерываться, недоставать, нехватать
trūkùmas*	interruption, discontinuité	Unstetigkeit, Diskontinuität	прерывность
trū́kumas, -ai*	manque, défaut	Mangel	недостаток, недохват
trūkùs, trū̃kų*	interrompu, discontinu	unstetig diskontinuierlich	прерывный
trūnìjimas*	corruption	Verwesung	тление
trūnýti*	se corrompre	verwesen	тлеть
trūnùmas*	corruptibilité	Verweslichkeit	тленность
trūnùs, trū̃nų*	corruptible	verweslich	тленный
turinìngas, -a	riche de contenu	inhaltsreich	содержательный
turinỹs	contenu, teneur	Inhalt	содержание
tur̃tas, -ai	possession	Gut	имущество
tùščias, -ià*	vide, vain	leer, eitel	пустой, тщетный
tuštýbė*	le vide, vanité	Leere, Eitelkeit	пустота, тщета, суета
tuštumà, -õs*	le vide	die Leere	пустота

tuštùmas*	vacuité, vanité	Leerheit, Eitelkeit	пустота, тщетность
tū́las, -à*	plusieurs, maint	mancher, viele	многие, несколько
tūleriópas, -a*	divers	vielerlei, mannigfaltig	многоразличный, многообразный
tvermẽ, -ẽs, tveřmę	endurance	Ausdauer	выносливость, выдержка
tvermìngas, -a	endurant	ausdauernd	выносливый
tvìrtinimas	affirmation, assertion	Behauptung	утвержение
tvìrtinti	affirmer	behaupten	утверждать
Uoslẽ, -ẽs, uõslę	odorat	Geruchssinn	обоняние, чутье
uoslùs, uõslių	pourvu d'un bon odorat	von scharfem Geruchssinn	с хорошим чутьем, — нюхом, — обонянием
uždavinỹs	devoir, problème	Aufgabe	задача
uždraudìmas	défense, interdiction	Verbot	запрещение
ùžgaidas, -ai	envie, caprice	Nücke	прихоть
užgiñčijimas*	réfutation	Bestreitung	оспаривание
ùžmazga (užúomazga)	noeud, germe, intrigue	Schürzung, Intrigue	завязка
užtìkrinimas	assurance	Versicherung	заверение
ũpas, -ai	humeur, état d'esprit	Laune, Stimmung	расположение духа, настроение
Vadà, -õs, vãdą*	occasion	Veranlassung	повод
vaidinỹs, vaĩdinio*	image	Vorstellung	представление
vaidmuõ, -eñs*	rôle	Rolle	роль
váizdas, *aĩ*	image	Bild	образ, вид
vaizdãvimas*	représentation	Abbildung, Darstellung	изображение
vaizdãvimasis*	imagination	Sichvorstellen	воображение
vaizdìngas, -a*	imagé, pittoresque	bildlich, malerisch	образный, живописный
vaizdingùmas*	caractère pittoresque	Bildlichkeit	образность, живописность
vaizduõtė*	imagination	Einbildungskraft	воображение
vaizdùmas*	intuitivité	Anschaulichkeit	наглядность
vaizdùs, vaĩzdų*	intuitif	anschaulich	наглядный
vaizdúoti*	représenter, imager	abbilden, darstellen	изображать
vaizdúotis*	se représenter, s'imaginer	sich einbilden, sich vorstellen	воображать, представлять себе
valià, vãlios*	volonté	Wille	воля
valìngas, -a*	volontaire	willensbegabt, willensstark, willenskräftig	имеющий волю, волевой
valingùmas*	force de volonté	Willensstärke, Willenskraft	одареннотсь сильною волею, волевой характер
valìnis, -ė*	volitif	Willens-	волевой

varà, -õs, vãrą*	coercition, contrainte	Zwang	понуждение, принуждение
varùs, vãrų*	qui contraint	zwingend	принуждающий
varìklis, -io	mobile	Bewegungsmittel	двигатель
veĩkalas, -aĩ*	ouvrage, oeuvre	Werk	произведение, сочинение
veĩkdinimas*	actualisation	Aktualisation	актуализация, побуждение действовать
veĩkdinti*	actualiser, faire agir	aktualisieren, wirken lassen	побуждать действовать
veikìmas*	action	Wirkung	действие
veikìmasis*	interaction	Wechselwirkung	взаимодействие
veikinỹs, veĩkinio*	objet d'action	Wirkungsgegenstand	предмет действия
veiklà, -õs, veĩklą*	activité, action	Tätigkeit	активность, деятельность
veiklùmas*	activité	Tätigkeit, Wirkungsfähigkeit	активность, действенность
veiklùs, veĩklų*	actif	tätig, aktiv	деятельный, активный
veĩksena*	mode d'action	Wirkungsart	образ действия
veĩksmas, -aĩ*	action, acte	Wirkung, Tat	действие, акт
veiksnỹs, veĩksnio*	agent	Wirkungsfaktor	действующий суб'ект, фактор
veiksnùmas*	aptitude à agir	Handlungsfähigkeit, Wirkungsfähigkeit	дееспособность
veiksnùs, veĩksnų*	capable d'agir	handlungsfähig, wirkungsfähig	дееспособный
veĩkti*	agir	wirken, handeln	действовать, воздействовать
veldinỹs, véldinio*	héritage	Erbe, Erbschaft	наследство
ver̃čiamas, -à*	coercitif	Zwangs-	принудительный
ver̃slas, -aĩ	profession	Beschäftigung, Beruf	занятие, промысел
verslùs, ver̃slų	entreprenant	unternehmungslustig	предприимчивый
ver̃sti, -čia, -tė*	contraindre	zwingen	принуждать
vertẽ, -ẽs, ver̃tę*	valeur	Wert	ценность
vertìngas, -a*	précieux, de grande valeur	wertvoll	ценный
vertingùmas*	valeur	Wert	ценность
ver̃tinimas*	appréciation	Wertschätzung	оценка
vertìnis, -ė*	de valeur	Wert-	относящийся к ценности
ver̃tinti*	apprécier	werten, schätzen, wertschätzen	оценивать, дорожить
vertýbė*	valeur	Wert	ценность
vėlẽ, -ẽs, vẽlę	âme d'un mort	Seele des Verstorbenen	душа умершаго
vidìnis*	interne	inner	внутренний
vidùs, -aũs*	intérieur	Inneres	внутренность, нутро
vidutìnis, -ė*	moyen, médiocre	mittelmässig	средний, посредственный

vidutìniškas*	moyen, médiocre	mittelmässig	средний, посредственный
vidutiniškùmas*	médiocrité	Mittelmässigkeit	посредственность
vienalỹtis, -ė*	homogène, uniforme	einförmig, gleichartig	однородный
vienalỹtiškas*	homogène	gleichartig	однородный
vienalytiškùmas*	homogénéité	Gleichartigkeit	однородность
vienaprãsmis, -ė*	univoque	einsinnig	односмысленный
vienaprãsmiškas*	univoque	einsinnig	односмысленный
vienaprasmiškùmas*	univocité	Einsinnigkeit	односмысленность
vienareĩkšmis, -ė*	qui n'a qu'une signification	eindeutig	однозначный
vienareĩkšmiškas*	qui n'a qu'une signification	eindeutig	однозначный
vienareikšmiškùmas*	caractère de ce qui n'a qu'une signification	Eindeutigkeit	однозначность
vienatìnis, -ė*	unique, singulier	einzig	единственный
vienatùmas*	unicité	Einzigkeit	единственность
vienãtvė*	solitude	Einsamkeit	одиночество
víenetas, -ai*	unité	Einheit	единица
vienìngas, -a*	unifié, unanime	einheitlich, einmütig	единый, единодушный
vieningùmas*	caractère de ce qui est unifié, unanimité	Einheitlichkeit, Einmütigkeit	единство, единодушие
vienìñtelis, -ė*	unique	einzig	единственный, исключительный
viẽnis, -io*	unité	Einheit	единство
vienýbė*	unité	Einheit	единство
vienóvė*	unité	Einheit	единство
víentisas, -à*	simple, incomplexe	einfach	простой, несложный
vientisìnis*	simple, incomplexe	einfach	простой, несложный
vienumà, -õs, víenumą*	isolement	Abgeschiedenheit	уединение
vienùmas*	unité	Einheit	единство
vietà, viẽtos	lieu	Ort	место
vietìnis, -ė	local	örtlich	местный
visagãlis, -ė*	omnipotent, tout puissant	allmächtig	всемогущий
visagãliškas*	omnipotent	allmächtig	всемогущий
visagališkùmas*	omnipotence, toute puissance	Allmächtigkeit	всемогущественность
visagalýbė*	toute puissance, omnipotence	Allmacht	всемогущество
visažìnis, -ė*	omniscient	allwissend	всеведущий
visažìniškas*	omniscient	allwissend	всеведущий
visažiniškùmas*	omniscience	Allwissenheit	всеведение
vìsetas, -ai*	totalité	Gesamtheit	совокупность
visatà, -ãtos*	univers	Weltall	вселенная

visýbė**	le tout	das Ganze	одно целое
visumà, -õs*	le tout	das Ganze	целое
visùmas*	totalité	Allheit, Totalität	целость
visúomenė*	société, peuple	Gesellschaft	общество
visúomeninis*	social	Gesellschafts-	общественный
visúomeniškas*	sociable	gesellig, gesellschaftlich	общественный, общественно солидарный
visúotinis, -ė*	universel, général	allgemein, universal	всеобщий, универсальный
visuotinùmas*	universalité	Allgemeinheit, Universalität	всеобщность, универсальность
visuotinýbė*	universalité	Allgemeines, Universales	всеобщность, универсальность
vỹkdymas	réalisation	Verwirklichung	исполнение, осуществление
vỹkdomas, -a	exécutif	exekutiv	исполнительный
vỹksmas, -aĩ	processus, procès	Prozess	процесс
Žavà, -õs, žãvą*	charme	Zauber	очарование, прелесть
žavesỹs*	ravissement	Entzückung, Bezauberung	восхищение, восторг, очарование
žavẽjimas*	enchantement	Entzücken, Bezauberung	очарование
žavẽjimasis*	ravissement, transport	Entzückung	восхищение, восторг
žavẽti, žãvi, -ẽjo*	ravir, enchanter, charmer	entzücken, bezaubern	восхищать, очаровывать, пленять
žavẽtis*	être ravi, être enchanté	entzückt sein, sich ergötzen	восхищаться, пленяться
žavìngas, -a*	ravissant, plein de charme	entzückend, bezaubernd	полный очарования, обворожительный
žavùs, žãvų*	ravissant, charmant	entzückend, bezaubernd	восхитительный, пленительный
žénklas, -aĩ	signe	Zeichen	знак
žinià, -iõs*	connaissance, nouvelle	Kenntnis, Kunde	весть, сведение
žinijà, -ìjos*	science	Wissen	знание
žinójimas*	savoir	Wissen	знание
žiūrà, -õs, žiū̃rą*	vue	Gesicht	зрение
žymẽ, -ẽs, žỹmę*	note	Merkmal	признак, знак
žymùmas*	valeur, éminence	Hervorragendsein	замечательность, значительность
žymùs, žỹmų*	remarquable, éminent	bemerkenswert, hervorragend	заметный, значительный
žmogìnis, -ė*	humain, d'homme	menschlich, Menschen-	человеческий
žmõgiškas*	humain	menschlich	человеческий
žmogiškùmas*	humanité	Menschheit, Menschlichkeit	человечность

žmogýbė*	humanité	Menschlichkeit	человечество
žmogystà, -ýstos*	figure d'homme, forme humaine	Menschengestalt	человеческий образ
žmogỹstė*	humanité	Menschentum	человечество, человеческая природа
žmonijà, -ìjos*	humanité	Menschheit	человечество
žmõniškas, -a*	humain, humanitaire	human, menschlich	человечный, гуманный
žmoniškùmas*	humanité	Humanität, Menschenliebe	человечность, гуманность
žodìngas, -a*	riche en mots, qui dispose d'un riche vocabulaire, verbeux	wortreich	многословный, богатый словами
žodìnis*	verbal	verbal, Wort-	словесный
žõdiškas*	littéral	wörtlich	дословный
žodiškùmas*	caractère littéral	Wörtlichkeit	дословность
žuvìmas*	perdition, perte	Verlust, Untergang	пропажа, гибель
žūtìs, -iẽs, žūtį*	perte, ruine	Untergang	гибель

II. Paaiškinimai ir pavyzdžiai

Žemiau teikiami kai kurie terminologiniai paaiškinimai, surišti su terminų daryba, ir visa eilė frazeologinių pavyzdžių, kurie turėtų pavaizduoti terminų vartoseną. Paaiškinimai ir pavyzdžiai duodami alfabetine terminų tvarka, dažnai atsižvelgiama į ankstyvesnius ar vėlesnius paaiškinimus ir terminai susiejami į atskiras semantines grupes. Kaip pasakyta pratartyje, šitaip aptariamieji terminai žodynėlyje pažymėti žvaigždute.

Daug kur paaiškinimai ir pavyzdžiai liečia ir tokius išvestinius terminus, kurie į žodynėlį nėra įrašyti, nes juos ir šiaipjau lengva pasidaryti, t. y. išvesti iš pagrindinių terminų. Apskritai žodynėlyje laikytasi vidurio: nei apsiribota tik pagrindiniais terminais, nei duodami visi išvestiniai terminai.

Neretai pavyzdžiais imami dalykų apibrėžimai, nes apibrėžiamasis spręsmas bene bus geriausias frazeologinis pavyzdys.

Kartais lietuviškieji sinonimai verčiami kitose kalbose vienodais terminais; pvz., *amžinatvė, amžinybė* ir *amžinumas* verčiami ir prancūzų, ir vokiečių, ir rusų kalbose vienu tik terminu, būtent, prancūziškai *éternité,* vokiškai — *Ewigkeit,* rusiškai — *večnost'.* Tačiau tai nerodo, kad *amžinatvė, amžinybė* ir *amžinumas* yra visai tolygūs terminai, reiškią vieną ir tą pačią sąvoką. Vienodas vertimas reiškia tik tai, kad svetimoje kalboje nerasta atitikmenų mūsų sinonimams.

Pagaliau, teikiant lietuviškus terminus, anaiptol nenorėta daryti įtaigos, kad šalia jų jokiu atveju neturėtų būti vartojami svetimos kilmės terminai. Jei, pvz., siūloma vartoti *atsietas, atsietinis, atsajus* vietoje — *abstraktus, abstraktinis, abstraktyvus,* tai dar nereiškia, kad tikimasi visai apsieiti be šių pastarųjų terminų. Panašiai *nelygstamas* nevisur galės atstoti terminus *absoliutus, absoliutinis; jautulys* — *afektą* ir t. t.

Būtų per didelis optimizmas ir sykiu per didelis pasitikėjimas savo darbu manyti, kad siūlomoji bendroji filosofijos terminija ištisai bus priimta į filosofinę literatūrą. Ji, nors rimtai yra apsvarstyta Terminologijos Sekcijos, vis dėlto yra privačios iniciatyvos padaras, kuris gali tikėtis pasisekimo tik tiek, kiek jis yra vykusiai sudarytas.

*

1. Aistra, aistringas, aistringumas, aistrinis, aistriškas, aistriškumas, aistrumas, aistrus. — Ši semantinė šeima pasižymi tokiu pilnumu, kuris toli gražu nėra dažnas filosofinėje terminijoje. Remdamasi savo pagrindu *aistra* ji jungia savyje keturis sinoniminius būdvardžius: *aistringas, aistrinis, aistriškas* ir *aistrus.* Būdvardis su priesaga *-ingas* reiškia čia aistrų gausumą ir stiprumą, būdvardis su priesaga *-iškas* — aistrų prigimties atitikimą, būdvardis su priesaga *-inis* — priklausomumą aistrų sričiai ir būdvardis su priesaga *-us* — palinkimą į aistras. *Aistringas* žmogus turi daug ir stiprių aistrų; *aistriškas* žmogaus pasielgimas yra toks, kuris atitinka aistros prigimtį; *aistrinė* yra apraiška, priklausanti aistrų sričiai; *aistrus* yra žmogus, palinkęs į aistringą gyvenimą.

Išskyrus būdvardį su priesaga *-inis,* iš visų kitų trijų būdvardžių galima sudaryti daiktavardžių, kurie tarsi objektyvuoja, arba ima be sąryšio su subjektu, atitinkamą kokybę: *aistringumas* yra kokybė, kuri pasireiškia žymia aistrų gausa ir įtampa; *aistriškumas* yra kokybė, atitinkanti aistrų prigimtį; *aistrumas* yra palinkimas į aistras.

Reikšminga yra tai, kad iš keturių kalbamų būdvardžių tik vienas *aistrinis* neina pagrindu išvestiniam daiktavardžiui. Jis pasižymi dar tuo, kad nėra laipsniuojamas. Tuo tarpu trys kiti būdvardžiai yra laipsniuojami, ir iš jų galima sudaryti daiktavardžių. Tokio skirtumo pagrindas gal bus tas, kad *aistrinis* yra santykinis (šiuo atveju priklausomybinis) būdvardis, o trys kiti būdvardžiai yra kokybiniai. Kokybė gali būti mažesnio ar didesnio laipsnio; santykis visada imamas pilnu laipsniu (cuius *totum* esse est ad aliud se habere), ir todėl santykinis būdvardis nelaipsniuojamas. Taip pat santykinis būdvardis nevisados gali būti paverstas daiktavardžiu.

Iš *mokslo* ir *tikslo* gaunamos dvi taip pat gausios semantinės štimos, būtent, iš vienos pusės: *mokslingas, mokslingumas, mokslinis, moksliškas, moksliškumas, mokslus, mokslumas,* o iš antros pusės: *tikslingas, tikslingumas, tikslinis, tiksliškas, tiksliškumas, tikslus* ir *tikslumas. Mokslingas* ir *tikslingas* reiškia mokslo ir tikslo gausą. *Mokslinis* ir *tikslinis* parodo priklausymą mokslo ir tikslo sričiai; *moksliškas* ir *tiksliškas* apibūdina subjektą ar objektą pagal mokslo ar tikslo prigimties atitikimą; *mokslus* ir *tikslus* nurodo iš vienos pusės palinkimą į mokslą, iš antros pusės — į tikslą. Frazeologinių pavyzdžių bus duota savo vietoje.

2. Amžinas, amžinatvė, amžinuma, amžinumas. — Čia turime naują semantinę šeimą, kurioje yra visa eilė sinonimų, reikalaujančių prasmės tikslinimo. Šioje semantinėje šeimoje pagrindu eina būdvardis *amžinas,* iš kurio sudaroma čia ketvertas išvestinių daiktavardžių. *Amžinatvė* reiškia amžiną būseną, arba amžiną buvimo būdą; *amžinybė* yra amžina būsena, objektyvuojama, kaipo tam tikra, būtent, tariamoji substancija (ad modum substantiae); *amžinuma* yra amžinas stovis; *amžinumas* yra esminė amžino dalyko kokybė.

Pavyzdžiai: *Amžinatvė* yra Dievo būsena. *Amžinybė* ne įsivaizduojama, bet suvokiama. Filosofijoje buvo ginčijamasi, ar pasaulis sukurtas *amžinumoje* ar laike. Pasaulio *amžinumą* daug kas neigia.

Analoginių semantinių šeimų pasitaiko gana dažnai; tiesa, dažniausiai be termino su priesaga *-atvė.* Šioje terminijoje yra jų visa eilė, būtent: *blogas, blogybė, bloguma, blogumas; didis, didybė, diduma, didumas; geras, gerybė* ir *gėrybė, geruma, gerumas; lygus, lygybė, lyguma* ir *lygumas; pilnas, pilnatvė, pilnybė, pilnuma, pilnumas; tikras, tikrybė, tikruma, tikrumas; tuščias, tuštybė, tuštuma, tuštumas; vienas, vienatvė, vienybė, vienuma, vienumas; visas, visybė, visuma, visumas.* Pavyzdžių kai kuriems iš šių terminų bus duota savo vietoje.

3. Antgamtis, antgamtinis, antgamtiškas, antgamtiškumas. — Šioje semantinėje šeimoje *antgamtis* eina pagrindu. *Antgamtis* yra tai, kas yra viršum arba net anapus gamtos. Dalykas, priklausąs antgamčio sričiai, yra *antgamtinis,* o dalykas atitinkąs antgamčio esmę, bus *antgamtiškas;* pastarąjį dalyką apibūdina *antgamtiškumas.*

Pavyzdžiai: *Antgamtis* nėra tiriamas gamtinėmis priemonėmis. Dievo esmė yra *antgamtiška.* Jo *antgamtiškumas* nekliudo Jam būti gamtoje, kaip kad *antgamtinė* priežastis glūdi gamtiniame padarinyje.

4. Antlaikis, antlaikinis, antlaikiškas, antlaikiškumas. — Paaiškinimus ž. **antgamtis** ir t. t. — Pavyzdžiai: Amžinybė, iš tikrųjų, yra *antlaikis,* t. y. tai, kas yra viršum arba anapus laiko. *Antlaikinis* dalykas nepriklauso

nuo laiko eigos. *Antlaikiškas* yra dalykas, kuris neturi jokių laiko ypatybių. Amžinybės *antlaikiškumas* eina iš pačios jos esmės.

5. Apdaira, apdairus, apdairumas. — Ši semantinė šeima yra dažna ir sykiu reikšminga. Jos pagrindas yra veiksminis principas, gaunąs kokybinės, o kartais net daiktinės reikšmės. *Apsidairymas* yra vyksmas, kurio esmė trumpiau gali būti išreikšta terminu *apdaira*, arba *apydaira*. Būdama iš pradžios paties vyksmo išraiška, *apdaira* ilgainiui įgauna pastovesnės būsenos prasmę ir tampa kokybės raiška. Tuo būdu susidaro tai, kas buvo ką tik pavadinta veiksminiu principu. Tas, kas pasižymi palinkimu į šitą principą, yra *apdairus*, o šita pastovi jo kokybė vadinama *apdairumu*.

P a v y z d ž i a i: *Apdaira* yra išminties dalykas. *Apdairus* žmogus prieš veikdamas rimtai apsvarsto veikimo aplinkybes; toks *apdairumas* yra pasisekimo laidas. *Apdairumas* visada yra reikalingas veiklaus dėmesio.

Panašias semantines šeimas sudaro, be kitko, šie terminai: 1. *ap(y)kanta, apkantus, apkantumas; 2. apvaizda, apvaizdus, apvaizdumas; 3. at(o)daira, atdairus, atdairumas; 4. atlaida, atlaidus, atlaidumas; 5. atsaja, atsajus, atsajumas; 6. atveika, atveikus, atveikumas; 7. atžanga, atžangus, atžangumas; 8. atžvalga, atžvalgus, atžvalgumas; 9. išdava, išdavus, išdavumas; 10. išmana, išmanus, išmanumas; 11. įtaiga, įtaigus, įtaigumas; 12. įtaka, įtakus, įtakumas; 13. nuotaika, nuotaikus, nuotaikumas; 14. pajėga, pajėgus, pajėgumas; 15. pastaba, pastabus, pastabumas; 16. pastanga, pastangus, pastangumas; 17. patrauka, patraukus, patraukumas; 18. paveika, paveikus, paveikumas; 18. pažanga, pažangus, pažangumas; 20. prievarta, prievartus, prievartumas; 21. santūra, santūrus, santūrumas.* Visais nurodytais atvejais pagrindą sudaro tam tikras veiksminis principas, o atitinkamas būdvardis reiškia pastovų palinkimą į šitą principą arba net sugebėjimą jį realizuoti; pvz., *išmanus* žmogus yra ne tik linkęs išmanyti, bet ir sugebąs išmanyti ir net faktiškai išmanąs; *pastabus* yra žmogus, linkęs ir sugebąs pastebėti ir net faktiškai pastebįs; *patraukus* yra dalykas, kuris sugeba patraukti ir net faktiškai patraukia.

Kai kurioms suminėtosioms semantinėms šeimoms pavyzdžių bus duota savo vietoje. Čia bus ne pro šalį pastebėti, kad yra, be to, dar analoginių su šitomis semantinių šeimų, turinčių tik mažiau sudėtingą pagrindą, bet užtat įvairesnį savo reikšme; tokios šeimos, pvz., yra: *darna, darnus, darnumas; jausla, jauslus, jauslumas* ir t. t. Šios šeimos bus vėliau suminėtos ir aptartos.

6. Apibrėžti, apibrėžimas, apybrėža, apibrėžtis. — Šios rūšies semantinės šeimos yra dažnos ir reikšmingos. Pagrindu čia eina veiksmažodis, reiškiąs veiksmą ar vyksmą. Šiuo atveju tokiu veiksmažodžiu yra terminas

apibrėžti; tai veiksmo pavadinimas. Sudaiktvardintas (ad modum substantiae) šito veiksmo pavadinimas yra *apibrėžimas. Apybrėža* yra jau veiksminis principas, kuris, reikšdamas apibrėžimo esmę, sykiu yra linkęs tapti apibrėžimo išdava. Tokį pat įvykdytą veiksmą reiškia ir terminas *apibrėžtis,* sudarytas iš veiksmažodžio bendraties.

P a v y z d ž i a i: *Apibrėžti* reiškia nustatyti suvokiamąsias dalyko ribas. *Apibrėžimas* yra sprendimas, kuris jungia *apibrėžiamąjį* terminą su *apibrėžiančiuoju. Apibrėžiančios* sąvokos nustatymas yra *apybrėža,* o pati šita sąvoka yra *apibrėžtis.*

Analoginės semantinės šeimos (tiesa, dažniausiai be bendratinio daiktavardžio) bus, be kitko, šios: *1. apreikšti, apsireikšti, apreiškimas, apsireiškimas, apraiška; 2. atsieti, atsiejimas, atsaja; 3. atveikti, atveikimas, atveika (atoveikis); 4. atžengti, atžengimas, atžanga; 5. išreikšti, išreiškimas, išraiška; 6. išvesti, išvedimas, išvada; 7. įteigti, įteigimas, įtaiga; 8. nujausti, nujautimas, nuojauta; 9. pagauti, pagavimas, pagava; 10. pajausti, pajautimas, pajauta; 11. pasiekti, pasiekimas, pasieka; 12. pastebėti, pastebėjimas, pastaba; 13. pasistengti, pasistengimas, pastanga; 14. patirti, patyrimas, patyra, patirtis; 15. paveikti, paveikimas, paveika (poveikis); 16. pažengti, pažengimas, pažanga; 17 pažiūrėti, pažiūrėjimas, pažiūra; 18. surengti, surengimas, sąranga; 19. suvokti, suvokimas, sąvoka.*

7. Ap(y)kanta, apkantus, apkantumas plg. **apdaira** ir t. t.

8. Apraiška, apreiškimas, apsireiškimas. — Plg. **apibrėžti** ir t. t. — P a v y z d ž i a i: Lietus meteorologinė *apraiška.* Jausmas psichinė *apraiška.* Menininko kūryba yra jo *apreiškimas.* Žmogaus esmės *apsireiškimas* patiriamas iš jo darbų. *Apraiška* yra *apsireiškimo* išdava.

9. Apvaizda, apvaizdingas, apvaizdingumas, apvaizdinis, apvaizdumas, apvaizdus. — Plg. **aistra** ir t. t. ir **apdaira** ir t. t. — *Apvaizdingas* yra dalykas, kuris gauna Apvaizdos palaimą; *apvaizdinis* yra dalykas, šiaip ar taip priklausąs Apvaizdos sričiai arba santykiaująs su ja; *apvaizdi* yra Esybė, kuri sugeba ir nori teikti pasauliui Apvaizdą.

P a v y z d ž i a i: Dievo *Apvaizda* tvarko pasaulį. Pasaulio tvarka *apvaizdinga.* Istorijos *apvaizdingumas* labai savotiškai gali pasireikšti. *Apvaizdinės* apraiškos ne visų vienodai suprantamos. Tik Dievas yra *apvaizdus* tikra to žodžio prasme. Dievo *apvaizdumas* padaro pasaulį *apvaizdingą.*

10. Asmuo, asmeninis, asmeniškas, asmeniškumas, asmenybė. — Plg. **aistra** ir t. t. P a v y z d ž i a i: *Asmuo* yra protingas ir laisvas individas. *Asmeninis* yra kiekvienas dalykas, priklausąs ar santykiaująs su asmens prigimtimi ir gyvenimu. *Asmeniškas* yra pasielgimas, kuris atitinka asmens

pobūdį. *Asmeniškumas* nevisados reiškia objektyvumą. *Asmenybė* turi dvi reikšmes: ji reiškia ar asmens giliausią esmę, ar tokį asmenį, kuris savo vidaus darbu yra pasiekęs žymesnį, protinį ir dorinį, reikšmingumą.

11. At(o)daira, atdairus, atdairumas. — Plg. **apdaira** ir t. t. — Pavyzdžiai: *Atodaira* būdinga žmoniškai nusiteikusiam asmeniui. *Atdairus* žmogus nėra arbitralus santykiuose su žmonėmis. *Atdairumas* yra būtina pedagogo savybė.

12. Atgaminamas, atgamus. — *Atgaminamas* yra dalykas, kuris eina veiksmo objektu, t. y. veikiniu; tai pasyvinė termino reikšmė. Tas pats terminas gali įgauti aktyvinės reikšmės, kai jis reiškia aktyvinį dalyko vaidmenį, pvz.: *atgaminamasis* nusiteikimas reikalingas kūrybai; *atgaminamasis* veikimas realizuoja *atgaminamąjį* tikslą; *atgaminąs* subjektas gali naudotis *atgaminamosiomis* priemonėmis arba *atgaminamaisiais* įrankiais, bet pats subjektas pasilieka *atgaminąs.* Tiesa, palinkimo, bet ne vykdomojo veiksmo atžvilgiu *atgaminąs* subjektas gali būti *atgamus,* t. y. linkęs į atgaminimą. Pats šitas palinkimas yra *atgamumas.*

13. Atlaida, atlaidus, atlaidumas. — Plg. **apdaira** ir t. t. — *Atlaida* gali turėti dvi reikšmes, aktyvinę ir pasyvinę, pagal tai, ar šis terminas išvedamas iš *atleisti* ar *atsileisti.* Pirmuoju atveju *atlaida* reiškia aktyvų dovanojimą, antruoju — savaimingą nusistatymą. Šis skirtumas mažiau paliečia terminus *atlaidus* ir *atlaidumas,* nes jų aktyvinė ir pasyvinė reikšmė beveik sutampa. *Atlaidus* yra žmogus, lengvai atleidžiąs arba net lengvai atsileidžiąs; tuo tarpu paprastai lengvai atleidžia kaip tik tas, kam lengvai atsileidžia pyktis ar net užsispyrimas. *Atlaidumas* yra kokybė žmogaus, kuris lengvai atleidžia ir atsileidžia. Su *atlaida* nederėtų painioti atlaidų, kurie reiškia bažnytinę iškilmę, susijusią su *atlaida.*

14. Atminti, atminimas, atmintis ž. **atsiminti, atsiminimas.**

15. Atoveikis. — Šios rūšies terminai visų pirma reiškia kartinius atbaigtus veiksmus ar vyksmus. Kartais jie įgauna taip pat rezultato reikšmės. Šiai terminų rūšiai priklauso, be kitko, terminai: *1. atstūmis, 2. atžvilgis, 3. įprotis, 4. įspūdis, 5. įvykis, 6. nuotykis, 7. pojūtis, 8. polinkis, 9. potyris, 10. potraukis, 11. poveikis, 12. požiūris. 13. santykis, 14. sąjūdis, 15. sąryšis.* — *Atoveikis* yra vienas konkretinis atveikimo atvejas, nereiškiąs nei rezultato, nei pastovesnio nusiteikimo. Pavyzdžiai: Žmogaus kūno *atoveikis* karščiui pasireiškia prakaitu; pats prakaitas yra kūno *atveika* karščiui.

16. Atsaja, atsajus, atsajumas, atsieti, atsiejimas, atsietas, atsietinis, atsiejamas, atsiejamumas. — *Atsiejimas* yra daiktvardinis veiksmo pavadinimas, o *atsaja* yra šito veiksmo objektyvuota išdava. *Atsietas* ir *atsietinis*

skiriasi tarp savęs tuo, kad pirmasis terminas nurodo visų pirma faktą, o antrasis jau tik — rūšį. *Atsietas* yra dalykas, kuris faktiškai yra atjungtas nuo savo pagrindo; *atsietinis* yra dalykas, kuris priklauso atsiejamųjų dalykų rūšiai. Dalykas gali būti *atsiejamas* dvejopa prasme: arba jis yra *atsiejamas,* kaipo veikinys, ir tada vaidina pasyvinį vaidmenį, arba jis eina priemonės, sąlygos ar šiaip antraeilio veiksnio pareigas ir vaidina aktyvinį vaidmenį. *Atsiejamumas* yra dalyko galėjimas būti *atsietam. Atsajus* yra tas, kas turi galią arba gabumą atsieti; *atsajumas* yra atitinkama kokybė.

Visai ką kita reiškia terminas *atsijas,* kuris yra sinonimas terminui *atsijęs. Atsijas,* arba *atsijęs,* yra dalykas savaime atskilęs, atsijungęs.

P a v y z d ž i a i: Žmogaus protas *atsieja* minties objektą nuo konkretinio, juslėmis patiriamo dalyko. *Atsieti* reiškia atitraukti minties objektą nuo jo patirtinio pagrindo. Šitas veiksmas yra ne kas kita, kaip *atsiejimas. Atsaja* yra kiekviena mintis, *atsieta* nuo savo patirtinio pagrindo. *Atsietas* dalykas prašosi apibendrinamas. *Atsietiniai* pažinimo pradai yra neišvengiami mokslo darbe. *Atsiejamas* minties objektas anaiptol dar nėra nerealus dalykas. *Atsiejamasis* proto darbas yra visuotinio pažinimo pagrindas. Pažinio *atsiejamumas* yra protinio pažinimo sąlyga. Žmogaus protas yra *atsaji* galia. *Atsajus* terminas kartais sunkiai yra suprantamas. Žmogiškosios minties *atsajumo* lapsnis esti įvairus. *Atsija* mintis nesudaro koncepcijos. *Atsijas* visuomenės narys gyvena dorinėje vienatvėje.

17. Atsiminti, atsiminimas. — Šitie terminai savo reikšme yra susiję su terminais *atminti, atminimas, atmintis. Atmintis* yra žmogaus pajėga, su kurios pagalba jis palaiko patirtus dalykus savo dvasioje ir juos sugeba iškelti į savo sąmonę; *atminti* ir reiškia palaikyti dalyką savo dvasioje ir galėti iškelti iš pasąmonės į sąmonę; *atminimas* yra šito veiksmo daiktvardiškas pavadinimas. *Atsiminti* ne tiek reiškia patirtus dalykus palaikyti savo dvasioje, kiek sugebėti juos iškelti į aktualią sąmonę. *Atsiminimas* atitinkamai reiškia buvusių dalykų grąžinimą į savo sąmonę. — Plg. *priminti, priminimas, prisiminti, prisiminimas.*

P a v y z d ž i a i: Gera *atmintis* yra žmogui didelis turtas. Žmogus *atmena* tai, ką yra patyręs. *Atminimui* dovanojami bičiuliams įvairūs daiktai. Žmogus lengvai *atsimena* tai, ką yra intensyviai pergyvenęs. Tokie *atsiminimai,* sistemingai ir literatūriškai surašyti, memuarais vadinami.

18. Atsitikimas. — Šį terminą reikia aiškiai skirti nuo visos eilės jo sinonimų, t. y. nuo kitų artimo turinio terminų, būtent kaip: *atvejas, įvykis, nuotykis, priepuolis. Atsitikimas* yra tai, kas atsitinka netikėtai ir kas nėra norėjimo pasekmė. *Atvejas* neturi savyje pabrėžto atsitiktinio pobū-

džio ir reiškia labiau tam tikrų aplinkybių susidarymą. *Įvykis* yra visa tai, kas įvyksta visuomenės ar atskiro asmens gyvenime. *Nuotykis* yra tai, kas noroms ar nenoroms atsitinka asmeniui nepaprastose gyvenimo aplinkybėse. *Priepuolis* yra netikėtas arba atsitiktinis įvykis, kuris turi nelemtos reikšmės arba tik reiškia sistemos stoką.

Pavyzdžiai: Žmonėms pasitaiko *atsitikimų*, kurie juos didžiai nustebina. Kiekvienu *atveju* žmogui privalu valdytis. Sutuoktuvės yra reikšmingas *įvykis* žmogaus gyvenime. Kelionėse galima patirti daug įvairių įvairiausių *nuotykių*. *Priepuoliais* dirbti nėra tikslinga. Žmogaus gyvenime esti įvairių *priepuolių*.

19. Atstuma, atstumas. — Šitie terminai santykiauja tarp savęs, kaip *dauguma* ir *daugumas, diduma* ir *didumas*. Terminas su priesaga *-uma* dažnai reiškia su vieta susijusį dalyko santykį, terminas su priesaga *-umas* — dalyko ypatybę. Daiktas yra *atstumoje*, turint galvoje jo vietinį santykį su kitu kuriuo dalyku, bet jo nuotolis nuo to dalyko, kaip tam tikra jo žymė, gali būti pavadintas *atstumu*. *Dauguma* yra žymi dalis matematiškai matuojamos daugybės, o *daugumas* yra pagrindinė šitos daugybės savybė. *Diduma* yra didesnė dalis daikto, kuriam *didumas* yra pagrindinė savybė.

Pavyzdžiai: Lietuvai šiaurės polius yra didelėje *atstumoje*. Tarp Lietuvos ir poliaus yra didelis *atstumas*. Valstybėje esti tautinė *dauguma* ir tautinių *mažumų*. Kartais *mažumos daugumas* esti didelis. Žemės rutulio *diduma* vandens dengiama. Žemės *didumas* mažesnis už saulės *didumą*.

20. Atveikti, atveikimas, atveika, atveikus, atveikumas. — Plg. **apibrėžti** ir t. t., **apdaira** ir t. t. ir **atoveikis**. — Pavyzdžiai: Ekspansyvus žmogus yra ir *atveikus*, t. y. lengvai reaguoja dirginamas ir jaudinamas. *Atveikumas* yra gyvų žmonių savybė; jų *atveika* yra greita ir ryški.

21. Atvejas ž. atsitikimas.

22. Atžanga, atžangus, atžangumas plg. **apdaira, apdairus, apdairumas.**

23. Atžvalga, atžvalgus, atžvalgumas. — Plg. **apdaira, apdairus, apdairumas.** — Pavyzdžiai: *Atžvalga* naudinga patyrimui įsigyti. Žmogus, atsižvelgiąs į praeities patyrimą, yra *atžvalgus*. *Atžvalgumas* yra priderama valstybės vyrams savybė.

24. Atžvilgis. — Plg. **atžvalga.** — *Atžvilgis* yra sinonimas žodžiui *požiūris*. *Atžvilgis*, kaipo atsižvelgimo veiksminis principas, jungia du tašku: iš kurio ir į kurį atsižvelgiama; tai tam tikras santykis, kuris išeina aikštėn, pvz., šiame posakyje: kiekvieną dalyką galima tyrinėti įvairiais

atžvilgiais. Ką kita reiškia *požiūris* posakyje: šiuo *požiūriu* dalykas atrodo visai aiškus; tai reiška, kad, žiūrint į dalyką iš vieno kurio taško, dalykas atrodo aiškus. Taigi *atžvilgis* reiškia santykinį žvelgimo, žiūrėjimo būdą, *požiūris* — tam tikrą žvelgimo, žiūrėjimo tašką. Rusiškai *šiuo atžvilgiu* reikėtų versti „v ėtom otnošenii", *šiuo požiūriu* — „s etoj točki zrenija".

25. Aumuo, aumeningas, aumeningumas, aumeninis, aumeniškas, aumeniškumas. — Pavyzdžiai: *Aumuo* (Verstand) ir *protas* (Vernunft) yra du skirtingi tos pačios galios aspektai. Žmogus yra protinga būtybė, kuri gali būti vadinama *aumeninga* tik tada, kai pasižymi originaliu ir kūrybišku *mąstymu. Aumeningumas* yra ne kas kita, kaip inteligencija, t. y. *protingumas,* sustiprintas lengvu, originaliu ir produktyviu sugebėjimu pažinti dalykus. *Aumeninis* dalykas panašiai priklauso *aumeniui,* kaip *protinis — protui;* jis paprastai vadinamas intelektualiniu arba intelektiniu. *Aumeniškas* yra dalykas, kuris atitinka aumens *prigimtį;* toks, pvz., gali būti intelektualinis lavinimas. Perdėtas intelektualinio lavinimo *aumeniškumas* lengvai gali virsti ugdyme vienašališku intelektualizmu. Paprastas sveiko proto žmogus gali dirbti *protiškai, aumeningas* žmogus — *aumeniškai.* ;

Be *aumens,* šioje terminijoje su priesaga *-muo* yra šie terminai: *1. asmuo, 2. atitikmuo, 3. lygmuo, 4. pradmuo, 5. reikmuo, 6. sekmuo, 7. skaitmuo, 8. vaidmuo.* Sunku būtų surasti bendrą, bent dalinę reikšmę, kuri jungtų visus šituos terminus semantiniu požiūriu.

26. Bandyti, bandymas. — Šie terminai yra sinonimai terminams *mėginti, mėginimas. Bandoma* tam, kad galima būtų patirti tiesą apie daiktus arba apie jų panaudojimą; *bandymas,* kitaip tariant, turi savo tikslu tiesą apie daiktus ir jų panaudojimą. *Mėginti* galima daiktų kokybes; *mėginimas* turi ne tiek protinio, kiek juslinio pobūdžio. *Bandymai* praturtina žinojimą, *mėginimai* — patyrimą.

Pavyzdžiai: Mašinos funkcijonavimas *bandomas,* arbatos ar vyno skonis *mėginamas.* Fiziniai *bandymai* pamoko mus apie fizinius reiškinius, o medžiagų *mėginimai* — apie šių pastarųjų kokybes.

27. Bejėgis, bejėgiškas, bejėgiškumas. - *Bejėgis* yra žmogus ar kitas koks veiksnys; *bejėgiškas* yra žmogaus pasielgimas ar kita kokia jo apraiška; *bejėgiškumo* kokybė gali apibūdinti ir žmogų ir jo pasielgimą. Galima būtų pasakyti, kad terminas *bejėgis* tinka subjektui, terminas *bejėgiškas* objektui, *bejėgiškumas* — ir subjektui ir objektui.

Pavyzdžiai: *Bejėgis* nesugeba apsiginti. *Bejėgiškas* žmogaus pyktis nieko nepasiekia. Gyvuliui *bejėgiškumas* pavojingesnis, negu žmogui. Žmogaus žygių *bejėgiškumas* kartais esti fatalus.

Šioje terminijoje yra visa eilė analoginių semantinių šeimų: *1. belaikis, belaikiškas, belaikiškumas; 2. bendramatis, bendramatiškas, bendramatiškumas; 3. beprasmis, beprasmiškas, beprasmiškumas; 4. beribis, beribiškas, beribiškumas; 5. daugiaprasmis, daugiaprasmiškas, daugiaprasmiškumas; 6. daugiareikšmis, daugiareikšmiškas, daugiareikšmiškumas; 7. dviprasmis, dviprasmiškas, dviprasmiškumas; 8. lygiareikšmis, lygiareikšmiškas, lygiareikšmiškumas; 9. pirmapradis, pirmapradiškas, pirmapradiškumas; 10. vienalytis, vienalytiškas, vienalytiškumas; 11. vienaprasmis, vienaprasmiškas, vienaprasmiškumas; 12. vienareikšmis, vienareikšmiškas, vienareikšmiškumas; 13. visagalis, visagališkas, visagališkumas; 14. visažinis, visažiniškas, visažiniškumas.*

Nevisais suminėtaisiais atvejais skirtumas tarp subjekto ir objekto gali būti visai tiksliai išvestas; kai šis skirtumas nyksta, terminai su priesagomis *-is* ir *-iškas* tampa *lygiareikšmiai* ir *lygiareikšmiški*. Pvz., posakis gali būti lygiomis vadinamas *lygiaprasmiu* ir *lygiaprasmišku*, nes posakis negali būti imamas veikiančiu subjektu, kuris gali reikštis veiksmais, pasielgimais ir kitomis apraiškomis. Panašiai medžiaga yra lygiomis *vienalytė* ir *vienalytiška*. Žmogus lyties atžvilgiu yra *vienalytis*, o jo pasireiškimai — *vienalytiški*.

28. Belaikis, belaikiškas, belaikiškumas. — Plg. **bejėgis** ir t. t. — Amžinybė yra lygiomis *belaikė* ir *belaikiška; jos belaikiškumas* plaukia iš jos esmės.

29. Bendramatis, bendramatiškas, bendramatiškumas plg. **bejėgis** ir t. t.

30. Bendruomenė. — Šis būdvardinis daiktavardis reiškia sutelktinę sąvoką, pagrįstą būdvardžio kokybe. *Bendruomenė* yra kolektyvas, arba santalka, pagal tai, kas yra jos nariams bendra. Užtat *visuomenė* yra kolektyvas, arba santalka, pagal tai, kad ją sudaro narių visetas.

Pavyzdžiai: Bendruomenė glaudžiau jungia savo narius, negu *visuomenė. Visuomenėje* žmones sieja palaidesni ryšiai, negu *bendruomenėje.*

31. Beprasmis, beprasmiškas, beprasmiškumas, beprasmybė. — Plg. **bejėgis** ir t. t. — Žmogus kartais gali būti pavadintas *beprasmiu.* Jo pasielgimai gali būti *beprasmiški;* posakis, paimtas nepriklausomai, gali būti lygiomis *beprasmis* ir *beprasmiškas;* žmogaus posakis yra *beprasmiškas.* Tiek žmogui, tiek jo pasielgimams ir posakiams galima pritaikyti *beprasmiškumo* terminą. Pats *beprasmis* dalykas gali būti pavadintas *beprasmybe.*

32. Beribis, beribiškas, beribiškumas. — Plg. **bejėgis** ir t. t. — Erdvė gali būti vadinama *beribe* ir *beribiška.* Daiktavardžio *berybė* visai negali būti. *Beribę* erdvę galima būtų pavadinti *beribe* pagal analogiją su *begale.*

Erdvės *beribiškumas* yra erdvės kokybė, kuri filosofijoje yra ginčo objektas.

33. Betarpis, betarpiškas, betarpiškumas. — Plg. **bejėgis** ir t. t. — Dalykas, kuris neina veikiančiu subjektu, yra lygiomis *betarpis* ir *betarpiškas;* jo *betarpiškumas* kyla iš nebuvimo jam tarpo.

34. Bet koks, bet kuris. — *Bet koks* yra dalykas, imamas iš daugelio dalykų pagal jo kokybę; *bet kuris* yra dalykas, imamas pasirinktinai iš esamo skaičiaus. Pavyzdžiai: *Bet koks* žmogus gali padaryti šitą darbą. *Bet kuris* iš susirinkusių narių gali būti išrinktas pirmininku.

35. Blogas, blogis, blogybė, bloguma, blogumas. — Plg. **amžinas** ir t. t. — Ši semantinė šeima turi daug analogijos su šeima, susispietusia aplink terminą *amžinas.* Naujas savo lytimi dalykas čia yra terminas *blogis,* kuris tarsi yra blogo dalyko pradas. Panašios rūšies terminų šioje terminijoje yra visa eilė: *1. daugis, 2. dydis, 3. gėris, 4. gyvis, 5. grožis, 6. kiekis, 7. kokis, 8. lygis, 9. niekis, 10. pilnis, 11. skonis, 12. vienis.*

Šitie daiktavardžiai tarsi išreiškia pagrindinį principą arba pradą, kuris glūdi dažniausiai atitinkamo būdvardžio pareiškiamoje kokybėje. Pvz., *dydis* yra didžiojo dalyko pradas; *gėris* yra gero dalyko pagrindas; *gyvis* yra gyvybės pagrindas; *lygis* yra lygumo principas, kuris, pagal analogiją su vandens ar kito kokio daikto lygaus paviršiaus aukščiu, imta vartoti visuomeninių, kultūrinių ir dvasinių apraiškų aukščiui pažymėti; *niekis* yra niekybės pagrindas, tačiau savo paprastojoje vartosenoje jis yra kiek nutolęs nuo principinės reikšmės; *pilnis, skonis* ir *vienis* gali būti taip pat analogiškai aiškinami. Panašiai realinių mokslų vartojami *aukštis, gylis, ilgis, plotis, siauris, storis* tuo skiriasi nuo *aukštumo, gilumo, platumo, siaurumo, storumo,* kad yra principinės reikšmės, o antrosios eilės terminai turi visų pirma faktinę reikšmę.

Pavyzdžiai: *Blogas* žmogus nėra naudingas nei sau nei kitiems. *Blogis* glūdi pasaulyje, kaipo visų nelaimių pradžia. Liga žmogui yra fizinė *blogybė. Blogumoje* gyventi niekam nesudaro malonumo. Žmogaus *blogumas* dažniausiai priklauso nuo jo apsisprendimo.

36. Buitis, buvimas, būsena, būtis, būtybė, būvis. — Ši sinonimų grupė gali būti tiksliai išaiškinta tiktai palyginamuoju sugretinimu. *Buitis* ir *būtis* nėra tas pats: *buitis* reiškia žmonių buvimo, gyvenimo ir pasireiškimo ypatybes, kurios sudaro viešą jų savotiškumą; *būtis* yra veiksmažodinis daiktavardis, kuris reiškia giliausią *buvimo* pagrindą; *būtis* tam tikra prasme yra pastatoma prieš *esmę,* kuri reiškia giliausią *esybės* turinį. *Esybėje* skiriama *esmė,* t. y. tai, dėl ko jinai yra tas, kas iš tikro yra, ir *būtis* t. y.. tai, dėl ko *esmė esybėje* realiai pasireiškia *buvimu. Esybė* yra visa tai, kas

kuria nors prasme yra; nuo jos reikia skirti *būtybę*, kuri reiškia tam tikrą *esybę*, būtent, gyvą esybę. *Būsena* yra buvimo būdas; *būvis* yra *buvimo* sinonimas, kuris skiriasi nuo *buvimo* siauresne savo reikšme.

Pavyzdžiai: Kaimiečių *buitis* yra kitokia, negu miestiečių. *Dievo buvimas* yra viena iš teodicėjos problemų. Žmogaus ir augmens *būsenos* yra įvairios. Jausmai yra tam tikra psichinio gyvenimo *būsena*. Kiekvienas pasaulio daiktas turi realią savo *būtį*, be kurios būtų neįmanomas jo *buvimas*. Žmogus yra aukštesnė *būtybė* už gyvulį. Už *būvį* kovoja ne vien tik žmonės, bet ir gyvuliai. Mintis yra proto *esybė*, kuri skiriasi savo *būsena* nuo pasaulio daiktų *būsenos*. *Esybės* sąvoka gali būti pritaikyta bet kokiam ir bet kuriam dalykui. Kiekvienos *esybės esmė* yra skirtinga. Bendrą žmonių *esmę* sudaro protinga gyvūnystė.

37. Būdas ž. pobūdis.

38. Daiktas, daiktinis, daiktiškas, daiktiškumas, daiktybė. — Ši semantinė šeima iš dalies turi bendrumo su šeima *aistra* ir t.t. Naujas dalykas čia yra terminas *daiktybė*. *Daiktas* yra materialinis dalykas, turįs savo medžiagą; šita medžiaga, sudaranti daikto pagrindą, ir yra *daiktybė*. Galima, pvz., pasakyti, kad įvairūs *daiktai* padaryti iš įvairios *daiktybės*. *Daiktinis* yra dalykas, tam tikra prasme, priklausąs daiktų sričiai, pvz., *daiktinė* teisė. Regimas pasaulis yra *daiktiškas*, t. y. sudarytas pagal daikto prigimtį. Pasaulio *daiktiškumas* yra neabejotinas pirmu pažvelgimu.

39. Dalykas, dalykinis, dalykiškas, dalykiškumas. — Plg. **daiktas** ir t. t. *Dalykas* yra platesnė sąvoka, negu *daiktas*: *daiktas* yra materialinis *dalykas*. *Dalykas* yra lygiai universali sąvoka, kaip *esybė*: visa kas yra kuria nors prasme, arba kas tik gali būti mąstoma, yra *dalykas*. Kitos kalbos vietoje mūsų *dalyko* vartoja *daiktą*, pvz., res, chose, Sache vešč'. Užtat mūsų *dalykas* dėl savo universalinės reikšmės įgauna objekto reikšmę, nes kiekvienas dalykas, šiaip ar taip, gali eiti mūsų pažinimo objektu. Šia linkme eina visi iš jo išvestieji terminai.

Pavyzdžiai: *Dalykinė* sistema sunkiau tvarkoma, negu alfabetinė. *Dalykiškas* klausimo tyrimas yra iš savo esmės objektyvus. Tyrinėjimo *dalykiškumas* yra jo objektyvumo laidas.

37a. Darinys. — Terminai su priesaga *-inys* turi mūsų terminijoj bendrą prasminį pradą, būtent, jie daugelyje atvejų šiaip ar taip reiškia veikimo objektus, arba veikinius. *Darinys* yra darymo objektas, daromas ar jau padarytas. Ta aplinkybė, kad šios rūšies daiktavardžiai padaromi iš būtojo laiko atitinkamo veiksmažodžio, bene bus padariusi, kad jų dauguma reiškia atbaigtus veikimo objektus. Tačiau *darinys* savo reikšme yra labiau susijęs su esamuoju laiku, nes šalia jo yra dar *padarinys*, pras-

miškai susijęs su būtuoju laiku. Laiko atžvilgiu *darinys* tampa *padariniu;* galima, pvz., pasakyti: koks *darinys,* toks ir *padarinys.*

P a v y z d ž i a i: Kiekvienas darymas turi savo *darinį* darbo eigoje ir *padarinį,* darbui pasibaigus. Viesulo *padariniai* kartais esti baisūs. Dažnai pats darbas yra įdomesnis, negu jo *darinys.*

Be *darinio* ir *padarinio,* tai pačiai kategorijai priklauso dar šie terminai: *1. davinys, 2, derinys, 3. dirbinys, 4. gaminys, 5. jautinys, 6. jutinys, 7. kūrinys, 8. mąstinys, 9. mėginys, 10. neiginys, 11. pažinys, 12. reiškinys, 13. sakinys, 14. siekinys, 15. sprendinys, 16. tarinys, 17. telkinys, 18. turinys, 19. uždavinys, 20. vaidinys, 21. veikinys, 22. veldinys.* — Apie kai kuriuos pasitaikančius nutolimus nuo nusakytosios reikšmės bus savo vietoje kalbama.

38a. Daryba, darymas, daryti — *Daryba* nėra paprastas *darymas,* tai pastovus ir sutvarkytas vyksmas. *Darymas,* kaipo terminas, pareiškia daiktvardiškai patį veiksmą ar vyksmą gryno fakto požiūriu; *daryba* yra jau suorganizuotas *darymas* ir planingas vyksmas.

P a v y z d ž i a i: Terminų *daryba* turi savo dėsnius. Jų *darymas* gali būti vieną kartą mažiau, kitą kartą daugiau vykęs. Daug daugiau galima *daryti,* negu *dirbti: dirbami* daiktai, *daromi* dalykai.

Pagal analogiją su *daryba* yra sudaryti šie terminai: *1. kūryba, 2. pratyba* ir *pratybos, 3. tikyba.* Organizacinis pobūdis gal ryškiausiai išeina *tikyboje,* kuri faktiškai reiškia konfesiją.

39a. Darna, darnus, darnumas. — Ši semantinė šeima faktiškai yra analoginė aptartai jau šeimai *apdaira, apdairus, apdairumas.* Čia tik pagrindas *(darna)* yra paprastesnis ir gali turėti įvairesnę reikšmę. Be kitko, veiksminis principas šios rūšies šeimoje dažnai nėra taip ryškus, kaip šeimoje *apdaira, apdairus, apdairumas.*

Tai rūšiai mūsų terminijoje priklauso šios semantinės šeimos: *1. gausa, gausus, gausumas; 2. gašla, gašlus, gašlumas; 3. jausla, jauslus, jauslumas; 4. kaita, kaitus, kaitumas; 5. kalba, kalbus, kalbumas; 6. klaida, klaidus, klaidumas; 7. klausa, klausus, klausumas; 8. maga, magus, magumas; 9. plėtra, plėtrus, plėtrumas; 10. smalsa, smalsus, smalsumas; 11. šviesa, šviesus, šviesumas; 12. talpa, talpus, talpumas; 13. tąsa, tąsus, tąsumas; 14. tiesa, tiesus, tiesumas; 15. tįsa, tįsus, tįsumas; 16. veikla, veiklus, veiklumas.* Visose šitose šeimose pirmasis terminas reiškia tam tikrą, dažnai veiksminį, principą, antrasis terminas reiškia kokybinį sugebėjmą arba linkimą į šitą principą, o trečiasis — tokios kokybės daiktvardišką pavadinimą. Pvz., *darna* yra susiderinimo pagrindas; *darnus* yra tas, kas lengvai susiderina; *darnumas* yra daiktvardiškas šitos kokybės pavadinimas.

40. Daugelis, daugis, daugingas, daugingumas, daugybė, dauguma, daugumas. — Plg. **amžinas** ir t. t. ir **blogas** ir t. t. Pavyzdžiai: *Daugelis* žmonių skursta. *Daugis* ir *vienis* yra daugybės ir vienybės principai. 24 yra *daugingas* skaičius, jo *daugingumas* aiškėja jį dalijant iš 2, 3, 4, 6, 8. Didelė *daugybė* paukščių žūva žiemą. Susirinkimuose klausimai sprendžiami balsų *dauguma*. Kūdikių mirimų *daugumas* parodo krašto nekultūringumą.

41. Davinys ž. **darinys.** —*Davinys* yra tai, kas yra duota. Pavyzdžiai: Uždavnio *daviniai* yra nevisai aiškūs. Statistikos *daviniai* turi būti tinkamai interpretuojami.

42. Derinys ž. darinys.

43. Dėmesys. — Savo priesaga šis terminas yra giminė *domesiui, elgesiui ir judesiui*. Būdingiausias iš jų visų yra *judesys*, kuris reiškia taisyklingai pasikartojantį *judėjimą*. Varpo virpėjimas, tiksliai tariant, yra ne *judėjimas*, bet *judesys*. Ir *dėmesyje* ir *domesyje* pastoviai pasikartoja pastangos dėmėtis ar domėtis kuriuo dalyku: *dėmesys* yra intensyvus sąmonės sutelkimas viename kuriame dalyke; *domesys* yra pastovus dvasios nusistatymas į vieną kurį dalyką. *Elgesys* yra pastovus elgimasis.

44. Dėsnis. — Savo priesaga *-snis* šis terminas yra giminė *dirgsniui, krypsniui, tarpsniui*. Paprastai priesaga *-snis* parodo vieną tarpą kuriame nors veiksme ar vyksme: *tarpsnis* yra tarpimo vienas periodas; tai yra tas pat, kas fazė. *Krypsnis* yra vienas krypimo momentas. Gamtos *dėsnis* yra vienas iš įstatymų, padėtų jos pagrindu. *Dirgsnis* savo reikšme nėra tipiškas terminas.

45. Didelis, didis, didybė, diduma, didumas, didus, dydis. — Plg. **amžinas** ir t. t. ir **blogas** ir t. t. – Pavyzdžiai: Nevisados *didelis* žmogus yra *didis*. Lietuvos kunigaikštis Vytautas buvo *didis* valstybės vyras, bet *nedidelis* žmogus. Dorinė *didybė* daug kam imponuoja. Lietuvos *diduma* yra nepriklausoma. Ramiojo vandenyno *didumas* yra labai *didelis;* dėl savo *didingumo* jis vadinamas taip pat *Didžiuoju* vandenynu. *Didus* žmogus retai kada yra *didis*. *Dydis* yra matematikos pagrindinis pradas.

46. Dingstis. — Šio termino sinonimai yra *proga* ir *vada*. — *Proga* yra atsitiktinis dalykas, kuris peršasi panaudojamas kokiam nors tikslui. *Dingstis* yra dalykas, dažnai sąmoningai ieškomas savo veiksmams pateisinti. *Vada* yra įvykis, kuris leidžia pradėti kokį nors veikimą.

Pavyzdžiai: Vienas iš kontrahentų atsisakė tesėti sutartį, naudodamas *dingstimi* sutarties neaiškumą. *Proga* dideliam turtui įsigyti ne visiems pasitaiko. Kartais nedideli dalykai yra *vada* procesui iškelti.

47. Dirbti, dirbimas, dirbinys, dirbtinis. — Plg. **darinys** ir **daryba** ir t. t. Pavyzdžiai: *Dirbami* daiktai, *daromi* dalykai. *Dirbamas* stalas,

dirbama žemė, bet *daroma* gėda, nuostoliai, galas. Darbo *dirbimas* esti kartais labai sunkus (nutolimas nuo nurodytos termino *dirbti* reikšmės). *Dirbinys* yra materialinio pobūdžio, kurį nevisados turi *darinys*. *Dirbinys* ir *gaminys* yra artimi dalykai. *Dirbinys* yra rankų *gaminys*. *Dirbtiniai* dalykai skiriasi nuo savaime atsiradusių. *Dirbtinis* pobūdis yra svetimas meniškai kūrybai.

48. Dirgiklis, dirginimas, dirginti, dirgis, dirglus, dirglumas, dirgsnis ž. **jaudas** ir t. t.

49. Dydis ž. **didelis** ir t. t.

50. Domesys ž. **dėmesys.**

51. Dora, doras, doringas, doringumas, dorinis, doriškas, doriškumas, dorybė, dorovė, dorumas, — **Ž. aistra** ir t. t. — Pavyzdžiai: *Dora* yra tai, kas dera protingai prigimčiai. *Doras* žmogus vertas pasitikėjimo. *Doringas* žmogus pasižymi *dorybėmis*. *Doringumas* reikalauja ne tik *dorumo*, bet ir *dorybių*. *Dorinis* dalykas yra etikos tiriamas. *Doriškas* yra žygis, sutariąs su *doros* reikalavimais. Elgimosi *doriškumas* priklauso nuo valios nusiteikimo. Teisingumas yra *dorybė*. Kiekvienas žmogus turi *doroti* savo įpročius. Visuomenės *dorovė* yra atskirų narių *dorumo* išdava. *Dorovė* yra žmonių gyvenime realizuota *dora*. Žmonių *dorumas* pasireiškia jų *dorovėje*, o *doringumas* — jų *dorybėse*.

52. Draugingas, draugiškas. — Pavyzdžiai: *Draugingas* žmogus turi daug draugų, o daug draugų turi žmogus, linkęs draugauti. Paprastai *draugingas* žmogus *draugiškai* ir elgiasi. *Draugiškas* nusiteikimas savo draugų atžvilgiu yra *draugiško* lojalumo žymė.

53. Dvasia, dvasinis, dvasingas, dvasiškas.— Pavyzdžiai: *Dvasios* reikalai skiriasi nuo kūno reikalų. Gilus *dvasinis* gyvenimas neįmanomas be doros. *Dvasingas* yra žmogus, turįs daug gyvosios dvasios. *Dvasiškas* yra gyvenimas, atitinkąs dvasios reikalavimus. *Dvasinis* dalykas priklauso dvasinei sričiai. *Dvasiškas* dalykas atitinka dvasios prigimtį.

54. Dviprasmis, dviprasmiškas, dviprasmiškumas, dviprasmybė. — **Plg. bejėgis** ir t. t. — Pavyzdžiai: *Dviprasmis* posakis esti ir nešvankus. *Dviprasmiškas* žmogaus pasielgimas gali suklaidinti kitus. Posakio ir pasielgimo *dviprasmiškumas* yra įvairus. *Dviprasmiški* dalykai gali būti vadinami *dviprasmybėmis*.

55. Erdvė, erdvinis, erdviškas, erdviškumas, erdvybė, erdvumas, erdvus. — **Plg. aistra** ir t. t. — Pavyzdžiai: Tarpžvaigždinė *erdvė* nėra pripildyta oro. Tįsumas yra *erdvinė* žymė. Pasaulis iš savo prigimties yra *erdviškas*. *Erdviškumas* yra viena iš pagrindinių pasaulio žymių. Eterio

pilnos pasaulio *erdvybės*. Erdvi patalpa gali daug žmonių sutalpinti. Viešųjų patalpų *erdvumas* yra privalomas.

56. Esamas, esamumas. — Pavyzdžiai: *Esamas* mieste maistas turi būti suregistruotas. Narių *esamumas* turi būti patikrintas.

57. Esybė ž. buitis ir t. t.

58. Esmė ž. buitis ir t. t.

59. Esmingas, esmingumas, esminis, esmiškas, esmiškumas. — Plg. **aistra** ir t. t. Pavyzdžiai: Šitos knygos santrauka yra *esminga*. *Esmingumas* yra geros santraukos savybė. *Esminis* dalykas turi būti visų pirma ištirtas. *Esmiškas* klausimo išsprendimas yra tas, kuris atitinka pačią jo esmę. Pranešimo *esmiškumas* nesukėlė jokių abejonių. *Esmiškas* problemos traktavimas parodo tyrinėjimo *esmiškumą*.

60. Gaivalas, gaivalingas, gaivalingumas, gaivalinis, gaivališkas, gaivališkumas. — Pavyzdžiai: Vanduo, ugnis, elektra yra *gaivalai*, kuriuos žmogus nevisados įstengia apvaldyti. *Gaivalinis* dalykas priklauso *gaivalų* sričiai, bet nevisados yra *gaivalingas*. Žmogaus jausmai yra *gaivaliniai*, bet nevisados *gaivalingai* pasireiškia. Viesulas yra *gaivalingas* reiškinys. Žmogaus pasireiškimas kartais įgauna *gaivalingumo* žymių. Pykčio *gaivališkumas* kartais yra pavojingas. *Gaivališkas* žmogaus pobūdis dažnai yra nesuvaldomas.

61. Galia, galimybė, galimumas, galingas, galingumas, galybė. — Pavyzdžiai: Pagrindinės žmogaus *galios* yra protas ir valia. Žmogus turi įvairių *galimybių* tobulėti. Karo *galimumas* šiuo metu yra neabejotinas. *Galingas* žmogus nevisados toks jaučiasi. Jo *galybė* yra didelė. *Galybė* pagrindžia *galingumą*.

62. Gaminys ž. darinys ir dirbinys.

63. Gamta ž. prigimtis.

64. Gašla, gašlus, gašlumas plg. **darna, darnus, darnumas.**

65. Gausa, gausus, gausumas plg. **darna, darnus, darnumas.**

66. Geidulys. — Šios rūšies terminas su preisaga *-ulys* reiškia intensyvų, trunkantį pergyvenimą. *Geidulys* reiškia intensyvų trunkantį geidimą, *jautulys* — panašų jautimą. *Geidulys* yra konkupiscencija, *jautulys* — afektas. Netipiškas savo priesagai yra *gyvulys*, kuris reiškia neprotingą gyvūną.

67. Geismas. — Terminai su priesaga *-smas* reiškia apribotos trukmės *veiksmą* ar *vyksmą*, kartais su konkretaus rezultato atspalviu. Tokią kategoriją sykiu su *geismu* šioje terminijoje sudaro: *1. jausmas, 2. jusmas, 3. kęsmas, 4. liesmas, 5. spręsmas, 6. tapsmas, 7. veiksmas, 8. vyksmas.*

Geismas yra konkreti geidimo apraiška, *jausmas* — konkreti jautimo apraiška ir t. t.

68. Geras, gerybė, gerovė, geruma, gerumas, gėris, gėrybė. — Plg. **blogas, blogis** ir t. t. —Pavyzdžiai: *Geras* darbas girtinas. Širdies *gerybė* užkariauja kitas širdis. Žmonės rodo vieni kitiems nemaža *gerybių*. Visuomenės *gerovė* susidaro iš žmonių *gerovės*. Žuvis ieško gilumos (kur giliau), o žmogus *gerumos* (kur geriau). Žmogaus *gerumas* dažnai priklauso nuo jo *gerovės*. Dievas yra aukščiausias *gėris*. *Gėrio* ir *blogio* problema turi būti srendžiamos priklausomai viena nuo antros. Vieno žmogaus *gerybės* dažnai esti *gėrybės* kitam žmogui.

69. Gėrėtis. — *Gėrėtis* ir *grožėtis* yra artimi savo turiniu terminai. *Gėrėtis* galima geru dalyku, *grožėtis* — gražiu. Žmogumi galima ir *gėrėtis* ir *grožėtis*: *gėrimasi* jo pasielgimais, būdu, dorybėmis, *grožimasi* — jo išvaizda, laikymusi, iškalba, meniškumu. *Gėrėjimasis* patenkina doros, *grožėjimasis* — estetikos reikalavimus.

70. Giminė. — *Giminė* yra vienas iš penkių *tarslų;* kiti keturi *tarslai* yra *rūšis, rūšinis skirtumas, savybė ir prietapas.* Viena sąvoka gali būti tariama apie kitą ar *gimine,* ar *rūšimi,* ar *rūšiniu skirtumu,* ar *savybe,* ar *prietapu.* Žmogui gyvūnas yra *giminė,* o gyvūnui žmogus yra *rūšis;* protingumas žmogui yra *rūšinis skirtumas,* kalba — *savybė,* o balta odos spalva — *prietapas.*

71. Gyvas, gyvastingas, gyvastingumas, gyvenimas, gyvenžiūra, gyvensena, gyvija, gyvis, gyvingas, gyvingumas, gyvybė, gyvybinis, gyvuliškas, gyvuliškumas, gyvulys, gyvulystė, gyvumas, gyvūnas. — Pavyzdžiai: *Gyvoji* esybė yra būtybė. *Gyvenimas* yra tolydus vyksmas. *Gyvensena* yra *gyvenimo* būdas. *Gyvybė* yra *gyvenimo* pagrindas, kaipo jo šaltinis. *Gyvis* yra *gyvumo* pradas. Koks to *gyvio gyvis.* Tiesa turi būti *gyvastinga.* Kooperatyvo *gyvastingumas* turi savo pagrindą žmonių psicholgijoje. *Gyvenžiūra* papildo pasaulėžiūrą. *Gyvija* yra *gyvių* visetas. Jūros gelmės kartais esti labai *gyvingos.* Ar kitos planetos yra tokios *gyvingos,* kaip žemė, yra abejotina. Žemės *gyvingumas* priklauso nuo jos fizinių aplinkybių. *Gyvulys* yra neprotinga juslinga būtybė. Žmogaus pasielgimai kartais būna *gyvuliški.* Žmogaus *gyvuliškumas* yra blogesnis už gyvulio *gyvuliškumą.* Kaip dievystė reiškia Dievo prigimtį ir žmogystė — žmogaus prigimtį, taip *gyvulystė* reiškia *gyvulio* prigimtį. *Gyvūnas* yra juslingas *gyvis.* *Gyvūnai* skirstomi į *gyvulius* ir žmones.

72. Gyvensena. — Savo priesaga *-sena* šis terminas sueina į vieną kategoriją su terminais: *1. jausena, 2. jusena, 3. kursena, 4. mąstysena, 5. svarstysena, 6. tarsena, 7. veiksena.* Kaip aukščiau pasakyta, priesaga

-sena reiškia veiksmo ar vyksmo būdą. Kaip *gyvensena* yra gyvenimo būdas, taip *jausena* yra jautimo būdas, *jusena* — jutimo būdas, *kursena* — kūrimo būdas, *mąstysena* — mąstymo būdas, *svarstysena* — svarstymo būdas, *tarsena* — tarimo būdas, *veiksena* — veikimo būdas.

73. Gražus, gražybė, gražumas, grožis. — Plg. **blogas** ir t. t. — Pavyzdžiai: Gamta *graži*. Jos *gražumas* nuostabus. Jos *gražybės* džiugina žmogaus jusles. Tikras meno kūrinys yra *gražybė*. *Gražumas* privalomas dailiojo meno kūriniui. *Grožis* yra dailiosios kūrybos ir pagrindas ir siekiamasis idealas. *Grožis* yra sunkiai apibrėžiamas pradas.

74. Grožėtis ž. **gėrėtis.**

75. Išdava, išdavus, išdavumas. — Plg. **apdaira** ir t. t. — *Išdava* yra sinonimas *padariniui, pasekmei* ir *sekmeniui*. Išduotas vekselis yra tam tikra *išdava*, bet ne *padarinys*. Audra palieka apylinkėje žalingų *padarinių*. Žmogaus pasielgimas turi savo *pasekmių*. Sąlyga turi savo *sekmenų*. Rusiškai *išdava* yra rezultat, *padarinys* ir *pasekmė* — posledstvije, *sekmuo* — sledstvije. *Išdavus* yra dalykas, sugebąs turėti *išdavų;* šita prasme žmogaus darbas gali būti *išdavus*. Priemonės *išdavumas* gali būti aiškiai patiriamas.

76. Išgalė, išgalėti. — Plg. **galia** ir t. t. Pavyzdžiai: Dirbdamas visomis savo *išgalėmis*, žmogus gali realizuoti savo *galimybes*. Žmogus nevisados *išgali* visas kliūtis nugalėti. Kokia žmogaus *galia*, tokios ir jo *išgalės*. Tikra *galybė išgales* dar padidina.

77. Išlyga ž. **sąlyga.**

78. Išmana, išmaningas, išmaningumas, išmanymas, išmanyti, išmanumas, išmanus, išmonė. — Pavyzdžiai: *Išmana* yra *išmanymo* pradas. Lengvos *išmanos* žmogus yra *išmaningas*. *Išmaningumas* reikalauja gyvo proto. *Protingumas, aumeningumas* ir *išmaningumas* yra artimi sinonimai: *protingumas* apibūdina bendrai žmogaus prigimtį; *aumeningumas* — jo pažinimo originalumą ir produktyvumą; *išmaningumas* — jo sugebėjimą verstis gyvenime protu ir aumenimi. *Supratimas* yra pasyvesnis, *išmanymas* — aktyvesnis dvasios stovis. Žmogus *supranta* savo padėtį, bet *neišmano,* kaip iš jos išeiti. Tik *išmanus* žmogus turi tikros protinės iniciatyvos. *Išmanumas* yra būtinai reikalingas dvasinei kūrybai. Ne kiekviena *išmonė* yra vertingas *išradimas,* nors šiaip *išmonė* yra reikalinga *išradimui*. *Išradimas* yra realiai pagrįsta vertinga *išmonė*.

79. Išorė, išorinis. — Šie terminai savo reikšme susiliečia su terminais *išviršinis, išvidinis, vidinis, vidus*. — Pavyzdžiai: Arklio *išorė* puiki. *Išorinė* akmens dalis yra žymiai didesnė, negu išvidinė, žemėj pasislėpusi. *Išorinis* namų kampas apima *išorinį* plotą; *išviršinis* kampas *išsikiša* į *išorę*, bet apima *vidaus* plotą. *Išviršinę* išvaizdą turi kiekvienas

daiktas, o *išvidinę* gali turėti tik daiktai, turį vidų. Daiktai, esą viduje, yra *vidiniai*. Psichika turi savo *išvidinį* pagrindą ir *išviršinių* apraiškų. *Vidinis* žmogaus gyvenimas kartais esti labai turtingas.

80. Išplėsti, išplėtimas, išplėtojimas, išplėtoti, išplisti, išplitimas. — Pavyzdžiai: Žmogus *išplečia* savo įtaką vienu kuriuo žygiu, bet visu savo gyvenimu jis ją *išplėtoja*. Įtakos *išplėtimas* yra vienkartinis dalykas; įtakos *išplėtojimas* yra daugelio žygių išdava. Drabužis dėvimas *išplinta*. *Išplitimas* yra savaimingas vyksmas.

81. Išradimas ž. išmonė.

82. Išrodymas, išrodyti. — Šie terminai savo reikšme yra artimi terminams: **įrodymas, įrodyti, įrodinėjimas, įrodinėti, parodymas, parodyti, prirodymas, prirodyti,** ir todėl ryšium su jais turi būti pavaizduoti pavyzdžiais. — Pavyzdžiai: Mokslo veikale privalu *išrodyti* esminius argumentus ir savo tezę *įrodyti*. *Išrodymas* išsemia argumentus, *įrodymas* padaro juos įtikinamus ar įtikrinamus. Galima vieną kurį argumentą *prirodyti* ir sykiu *parodyti* jo silpnumą. Daugelio argumentų *prirodymas* dar nevisados reiškia moksliškumo *parodymą*. *Įrodinėjimas* nevisados baigiasi *įrodymu*, nes galima *įrodinėti*, bet *neįrodyti*, ko reikia.

83. Išsamus, išsamumas. — Pavyzdžiai: Santrauka yra *išsami* pagrindinėmis savo idėjomis. Nurodytos literatūros *išsamumas* gali būti pilnas.

84. Išsiplėtoti, išsiplėtojimas; išsiskleisti, išsiskleidimas; išsivystyti, išsivystymas. — Plg. **išplėsti ir t. t.**

Pavyzdžiai: Didesnis pramonės *išsiplėtojimas* Lietuvos krašte yra pageidaujamas, kaipo gerovės sąlyga; o pramonė gali krašte *išsiplėtoti* tik sudarius jai tinkamų sąlygų. Medžio pumpurai *išsiskleidžia* pavasarį. Dūmų *išsiskleidimas* kartais esti lėtas. Ką suvystytą *išvystome*. *Išsivystymas* galimas ten, kur yra suvystytas dalykas, arba kur yra pajėga, *išskleidžianti* arba *išvystanti* pirmines galimybes. Žmogus *išsivysto* ugdymo vyksme. Žmogaus pajėgų *išsivystymas* yra būtinai reikalingas.

85. Išskleisti, išskleidimas; išvystyti, išvystymas. — Plg. **išplėsti** ir **išsiplėtoti** ir t. t. — Pavyzdžiai: Galima *išskleisti* lapą, *išskėsti* rankas, *išplėsti* akis, *išrutuliuoti* pergamentą, *išvystyti vaiką*, pajėgas. Šieno *išskleidimas* kartais yra būtinas. Dvasinių galių *išvystymas* visada yra pageidaujamas.

86. Ištekliu s *ž.* nepriteklius.

87. Ištisas, ištisinis, ištisumas. — Pavyzdžiai: *Ištisus* metus kartais reikia dirbti be atostogų. *Ištisinis* daiktas sudarytas iš vieno gabalo. Žmogaus psichika nevisados pasižymi *ištisumu*. Fizinis *ištisumas* yra sportininko žymė, o psichinis — tiesaus žmogaus.

88. Išvidinis, išviršinis ž. išorė, išorinis.

89. Išvystyti, išvystymas ž. išskleisti, išskleidimas.

90. Įgimtas, įgimtis, įgimtinis. — Šie temrinai yra sinonimai terminams **prigimtas, prigimtis, prigimtinis** ir todėl sykiu su jais pavaizduojami pavyzdžiais: *Prigimtimi* vadinama tai, kas ateina gyvūnui iš gimimo pastoviu ir visuotiniu būdu. *Įgimtis* yra tai, ką gyvūnas individualiai gauna iš gimimo. Žmogus iš *prigimties* yra juslingas ir protingas; iš *įgimties* jis gali būti apdovanotas neigiamomis ir teigiamomis kokybėmis, paveldėtomis iš pirmatakų. Žmogui *prigimta* yra kalbos dovana, bet jam yra *įgimtas* palinkimas į psichinę ligą. Pastaruoju atveju psichinė liga yra *įgimties,* arba *įgimtinis,* dalykas. Kalbos dovana žmogui yra *prigimties,* arba *prigimtinis,* dalykas. Protas yra *prigimtoji* žmogaus galia; tai visuotinio fakto dalykas. Žmogaus gyvenimą ir veikimą tvarko visų pirma *prigimtinė* teisė; tai visuotinio principo dalykas. *Prigimtasis* žmogaus protas yra pagrindas *prigimtinei* teisei.

91. Įgyti, įgijimas. — Pavyzdžiai: Žmogus *įgauna* įkvėpimo, palinkimo, bet *įgyja* drąsos ir pasitikėjimo savimi. Jėgų *įgavimas* ir turto *įsigijimas* nevisados žmogui yra naudingas dalykas.

92. Įprasminti, įprasminimas. — Pavyzdžiai: Darbas *įprasmina* gyvenimą; bet aukštesnis gyvenimo *įprasminimas* priklauso nuo pasaulėžiūros. Žodį *įprasmina* ta prasmė, kuri jam yra sutartinai teikiama. Sakinio *įprasminimas* priklauso nuo sintaksinio žodžių santykiavimo.

93. Įprasti, įpratimas, įprotis. — Šie terminai yra sinonimai terminams **paprasti, papratimas, paprotys** ir sykiu su jais turi būti pavaizduoti pavyzdžiais. Pavyzdžiai: *Įprotis* gali būti individualinis dalykas, o *paprotys* visada yra visuomeninio pobūdžio. Žmogus gali turėti blogų *įpročių,* — tai yra jo asmens dalykas; bet *papročiai* priklauso žmogui vien ryšium su ta aplinka, kurioje jis gyvena. Kiekvienas visuomenės luomas gali turėti savo skirtingų *papročių,* lygiai kaip kiekvienas atskiras žmogus gali turėti skirtingų *įpročių.* Žmogus *įpranta* savo vidumi; *įpratimas* įeina į jo vidaus gyvenimą. Žmogus *papranta* visų pirma išviršiniu, negiliu būdu, ir jo *papratimas* paprastai nesiekia toli į vidaus gyvenimą.

94. Įrankis. — Lygintini su šiuo terminu sinonimai yra: **pabūklas, padargas, priemonė** ir **prietaisas.** Pavyzdžiai: Rankinis grąžtas yra *įrankis;* elektrinė gręžiamoji mašina yra *prietaisas. Prietaisais* naudojasi ne tik technikai, bet ir gydytojai. *Prietaisams* naudojamasi valdoma mechanine jėga. *Pabūklai* ir *padargai* sudaro panaudojamąjį ūkiuose kapitalą, su kurio pagalba dirbama žemė, dorojamas ir apdirbamas derlius. *Pabūklai* ir *padargai* kartais pritaisomi prie sudėtingesnių jėgos konstrukcijų, bet vis

dėlto jų nevadina *prietaisais*. Kariniai *pabūklai* yra stambus ginklas. Terminas „kalbos *padargai*" vartojamas pagal analogiją su ūkio *padargais*. *Priemonė* reikalauja iš žmogaus išmanymo; dažnai ji skiriasi nuo *įrankio* savo nematerialiniu pobūdžiu. *Priemonės* paveikti žmogaus psichikai yra labai įvairios. Vaistas yra *priemonė* ligai gydyti, bet jisai nėra *įrankis:* ši *priemonė* turi savo pagrindu nusimanymą apie ligos priežastis ir kovą su jomis; ji veikia savo cheminėmis ypatybėmis, bet ne kaip *įrankis* žmogaus rankose.

95. Įrodinėti, įrodinėjimas; įrodyti, įrodymas ž. išrodyti, išrodymas

96. Įsakmus, įsakmumas. — Pavyzdžiai: Teisė *įsakmiai* draudžia užmušti. *Įsakmus* sąlygų nusakymas apsaugo sutartį nuo klaidingo aiškinimo. Sąlygos *įsakmumas* daro ją neabejotiną.

97. Įsamoninti, įsisąmoninti. — Pavyzdžiai: Mokymas *įsąmonina,* o mokymusi mokinys *įsisąmonina* mokomuosius dalykus. Aiškinimas yra *įsąmoninimo* priemonė; supratimas yra *įsisąmoninimo* rezultatas.

98. Įsitikinti, įsitikinimas, įsitikrinti, įsitikrinimas; įtikinti, įtikinimas, įtikrinti, įtikrinimas. — Pavyzdžiai: *Įsitikinti* yra pažinti su pagalba moralinių pajėgų, valios, širdies ir jausmų; *įsitikrinti* reiškia pažinti protu; *įsitikinimas* yra tikėjimo dalykas ir įvyksta ten, kur nėra akivaizdumo; *įsitikrinimas* yra žinojimo dalykas ir įvyksta ten, kur galimas akivaizdumas; *įtikinti* galima veikiant visų pirma valią, širdį, jausmus; *įtikrinti* galima veikiant visų pirma protą; *įtikinamasis* yra argumentas, kuris suteikia *įsitikinimo; įtikrinamasis* yra argumentas, kuris suteikia *įsitikrinimo.*

99. Įstengti, įstengimas, įstanga. — Plg. **apibrėžti** ir t. t. Pavyzdžiai: Kas *pasistengia,* tas ir *įstengia. Pasistengimas* baigiasi *įstengimu.* Po *pastangos* ateina *įstanga.* Žmogus *įstengia* įsigyti mokslo; jis *įveiki*a pavojus ir sunkenybes; jis dirba, kiek *išgali;* jis *ištesi* pažadą, duotą žodį. *Įstanga* apvainikuoja *pastangas.* Kokios *išgalės,* tokios ir *įstangos.*

100. Įtaiga, įtaigus, įtaigumas plg. **apdaira, apdairus, apdairumas.**

101. Įtaka, įtakus, įtakumas plg. **apdaira, apdairus, apdairumas.**

102. Įveikti ž. įstengti.

103. Įvykis ž. atsitikimas.

104. Yda, ydingas, ydingumas, ydiškas, ydiškumas. — Pavyzdžiai: Neryžtumas yra žmogaus *yda. Ydingų* žmonių yra labai daug. Žmogaus *netobulumas* yra jo *ydingumo* pagrindas. Tas žmogaus pasielgimas buvo *ydiškas,* t. y. atitinkąs jo ydos prigimtį. To pasielgimo *ydiškumas* buvo neabejotinas.

105. Ypatingas, ypatingumas, ypatybė, ypatumas, ypatus. — Pavyzdžiai: Tai *ypatus* dalykas (retas, skirtingas). Dalyko *ypatumas* yra nepaprastas. Jis turi daug *ypatybių,* todėl jis yra *ypatingas. Ypatus* dalykas dažniausiai yra *ypatingas.* Dalyko *ypatybių* gali būti daug, bet jo *ypatumas* yra vienas. Dalyko *ypatingumas* susidaro iš daugelio ypatybių.

106. Jaudas, jaudiklis, jaudinimas, jaudinti, jaudrumas, jaudrus. — Ši semantinė šeima turi būti pavaizduota pavyzdžiais drauge su kita semantine šeima, būtent: **dirgiklis, dirgis, dirginti, dirglumas, dirglus, dirgsnis.** — Pavyzdžiai: *Jaudinama* žmogaus psichika; *dirginamas* fiziologinis jo aparatas. *Jaudiklis* yra jaudinimo veiksnys, *dirgiklis* — dirginimo. Galima *dirginti,* bet ne *jaudinti;* sunkiau yra *jaudinti* sykiu *nedirginant. Dirgis* yra atskiras *dirginimo,* kaip kad *jaudas* yra atskiras *jaudinimo* momentas. *Jaudrus* yra žmogus linkęs *jaudintis;* jo *jaudrumas* gali būti didesnis ar mažesnis. *Dirgli* yra visų pirma nervų substancija, o per ją ir atskiri žmogaus kūno organai. Žmogaus organų *dirglumas* gali būti mažesnis ir didesnis, destis, koks yra *dirgsnių dirglumas.*

107. Jaučiamas, jaučiamumas, jausena, jausla, jauslumas, jauslus, jausmas, jausmingas jausmingumas, jausminis, jausti, jautimas, jautinys, jautrumas, jautrus, jautulingas, jautulingumas, jautulinis, jautulys. — Ši semantinė šeima yra gimininga kitai semantinei šeimai, būtent: **juntamas, juntamumas, jusena, juslė, juslingas, juslingumas, juslinis, juslumas, juslus, jusmas, jusminis, justi, jutimas, jutinys.** Abidvi šeimos gretimai aiškinamos ir pavaizduojamos pavyzdžiais.

Pavyzdžiai: *Jaučiama* išvidinėmis, *juntama* išviršinėmis juslėmis. *Jaučiamas* psichikos dalykas yra *jautinys, juntamas* išorės dalykas — *jutinys. Jaučiamumu* pasižymi psichikos dalykai, *juntamumu* — išorės dalykai ir daiktai. Žmogus, gerai *jaučiąs,* yra *jauslus,* o gerai *juntąs* — *juslus. Jauslumas* priklauso žmogaus psichikos, *juslumas* — jo nervų sistemai. *Jausla* yra pagrindas gerai tvirtai jausti. *Juslė* yra galia justi. *Jautimas* yra *jaučiamasis* vyksmas, o *jutimas* — *juntamasis. Jausmas* yra viena *jautimo* rūšis, apribota ir atbaigta; panašiai *jusmas* yra tokia *jutimo* rūšis. *Jausmingas* yra žmogus, pasižymįs turtingu *jausmų* gyvenimu; jo *jausmingumas* kartais pavirsta sentimentalumu. *Juslingas* yra žmogus iš savo prigimties; jo *juslingumas* yra visuotinis faktas žmonijos gyvenime, bet *juslingu* vadinamas ir žmogus, ypatingai linkęs į *juslių* gyvenimą; tuo atveju jo *juslingumas* reiškia jo ypatingą palinkimą į gyvulišką gyvenimą. *Jausena* yra *jautimo, jusena* — jutimo būdas. *Jausminis* yra dalykas, priklausąs *jausmų* sričiai; *jusminis* — dalykas, priklausąs *jusmų* sričiai. *Juslinis* bus dalykas, priklausąs *juslių* sričiai.

Jautrus yra žmogus, lengvai atveikiąs mažiausiems jaudams ar dirgiams. *Jautrus* atjaučia svetimą vargą arba net pajunta labai švelnius paraginimus. Žmogaus *jautrumas* tiek būna didelis, kad jis negali pakęsti jokio triukšmo ir net ryškesnės šviesos. *Jautulys* yra labai stiprus jautimo vyksmas. *Jautulys* gali kartais pastumti žmogų į nusižengimą. *Jautulinis* žmogaus pasireiškimas dažnai esti savaimingas ir gaivališkas. *Jautulingas* žmogus neturi psichinės pusiausvyros. Stiprus *jautulingumas* yra pavojingas žmogaus likimui.

108. Judesys, judėjimas ž. **dėmesys.**

109. Kaita, kaitus, kaitumas plg. **darna, darnus, darnumas.**

110. Kalba, kalbus, kalbumas plg. **darna, darnus, darnumas.**

111. Kėslas, kėslauti. — P a v y z d ž i a i: Žmogaus kūryboje yra *kėslų*, kaip ir kitose jo veikimo rūšyse. Žmonės *kėslauja*, bet dažnai jų *kėslai* niekais paverčiami.

112. Kiekis, kiekinis; kiekybė, kiekybinis. — Ši semantinė šeima yra gretima kitai semantinei šeimai: **kokis, kokybinis, kokybė, kokybinis** ir turi būti sykiu su šia pastarąja aiškinama ir vaizduojama pavyzdžiais. Tos rūšies daiktavardžiai, kaip *kiekis* ir *kokis*, buvo bendrai paaiškinti drauge su *blogiu:* jie reiškia bendrą pagrindą, arba principą; pvz., *grožis* yra visų gražių dalykų bendras principas; panašiai *blogis* yra visų blogų pasielgimų ar dalykų bendras pagrindas. *Kiekis* yra bendras pagrindas visų dalykų, turinčių daugelį dalių. *Kokis* yra bendras pagrindas dalykų, turinčių ypatumą. Pirmieji dalykai yra *kiekiniai*, antrieji — *kokiniai*. Kiekinis dalykas, imamas ir objektyvuojamas iš *kiekio* pusės, yra *kiekybė* lygiai taip pat, kaip *kokinio* dalyko ypatybė yra *kokybė*. Teisingiau dalykus skirstyti į *kiekinius* ir *kokinius*, negu į *kiekybinius* ir *kokybinius*, nors pastarieji du terminai yra labiau prigiję, negu pirmieji du. Analizė tikriau gali būti *kiekinė* ir *kokinė*, negu *kiekybinė* ir *kokybinė;* ją teisingiau vadinti pagal bendrąjį principą, negu pagal analizuojamas *kiekybes* ir *kokybes*. Šiaipjau ir šie pastarieji terminai yra galimi.

P a v y z d ž i a i: *Kiekis* yra matavimo pagrindas. *Aukštis, daugis, dydis, gylis, ilgis, plotis, storis* yra *kiekiniai* principai. *Blogis, gėris, gyvis, grožis, skonis* yra *kokiniai* principai. Dešimtis pėdų nėra didelė *kiekybė; kiekybinis* jų didumas lengvai išmatuojamas. Pagrindinė meno kūrinio *kokybė* turi būti gražumas. Šitas *kokybinis* ypatumas jam būtinas.

113. Klaida, klaidus, klaidumas plg. **darna, darnus, darnumas.**

114. Klausa, klausus, klausumas plg. **darna, darnus, darnumas.**

115. Kokis, kokinis, kokybė, kokybinis ž. **kiekis** ir t.t.

116. Kraštutinis, kraštutiniškas, kraštutiniškumas, kraštutinybė. — Pavyzdžiai: Solipsizmas yra *kraštutinė* filosofinė srovė: ji filosofinių srovių eilėje turi ir *kraštutinę* vietą; bet atitinkamas jai nusistatymas yra *kraštutiniškas;* šiuo atveju svarbu ne vieta, ne padėtis, bet kokybinis dvasios nusiteikimas. *Kraštutiniškumas* yra tam tikra žmogaus kokybė. *Kraštutiniškas* žmogaus nusistatymas gali pasireikšti įvairiomis *kraštutinybėmis,* ir net pats šitas nusistatymas gali būti pavadintas pagrindine *kraštutinybe.*

117. Krypsnis, kryptis. — Šie terminai palyginti su terminais **linkmė, polinkis, srovė.** — Pavyzdžiai: Dar vienas *krypsnis,* ir žmogus yra žuvęs. Tiesia *kryptimi* lengviausia eiti. Žmonių *polinkiai* dažnai eina blogio *linkme,* betgi žmonėms nėra svetima ir gėrio *linkmė.* Žmogaus mintis eina įvairiomis *srovėmis* pagal tai, kokie yra žmonių *polinkiai.* Prigimties *linkmė* suteikia *kryptį* žmogaus dvasiai, o pagal *kryptį* nueina ir minties *srovė.*

118. Kuriamas, kursena, kurti, kūrėjas, kūrimas, kūrinys, kūryba, kūrybinis, kūrybiškas, kūrybiškumas. — Pavyzdžiai: *Kurti* žmogui prigimta; jis yra *kūrėjas* iš savo prigimties. Tikrieji *kūrėjai* yra menininkai, kurie *kuria* įgimties verčiami. *Kuriamas* dalykas yra *kūrinys;* jis yra *kuriamas* su *kuriamųjų* įrankių ir priemonių pagalba. Meno dailenybių *kūrimas* nėra vienodas: kiekvienas menininkas turi savo *kurseną* pagal savo būdą, priemones, metodus ir polinkius. Kiekvienas menas yra sudėtingas *kūrimo* vyksmas, arba *kūryba,* turinti savo principus ir savo techniką. *Kūrybiniai* menininko užsimojimai pasireiškia jo *kūriniuose.* Tik tikrai *kūrybiškas* nusiteikimas *sukuria* didelių dalykų. Menininkų *kūrybiškumo* laipsniai yra labai įvairūs.

119. Kūnas, kūningas, kūningumas, kūninis, kūniškas, kūniškumas. — Pavyzdžiai: Kalbama ne tik apie žmogaus *kūną,* bet ir apie dangaus *kūnus.* Žmogus, turėdamas *kūną,* yra *kūninis* padaras, bet ne kiekvienas yra *kūningas,* t. y. didelio ir sunkaus *kūno. Kūningumas* dažnai yra nepaslankių žmonių ypatybė. Fiziologijos mokslas nėra *kūniškas* dalykas. Žmogaus siela nėra *kūniška:* ji neturi *kūniškų* savybių. Žmogaus geismų *kūniškumas* neretai išeina aikštėn.

120. Laikas, laikinas, laikinis, laikiškas, laikiškumas. — Pavyzdžiai: Neilgas *laikas* duotas žmogui gyventi šiame pasaulyje; žmogaus gyvenimas yra čia tik *laikinas.* Valanda yra *laikinis* vienetas. *Laiko* eiga yra *laikiška. Laikiškas* yra dalykas, atitinkąs *laiko* prigimtį. *Laikiškumas, erdviškumas* ir *priežastiškumas* yra mūsų pasaulio kokybės.

121. Lemtas, lemtis, lėmimas, likimas. — P a v y z d ž i a i: Apie atsitiktinį pasisekimą sakoma: „taip laimė *lėmė*"; toks pasisekimas yra *lemtas*. *Nelemti* dalykai ne tik yra netikėti, nelaukti, bet ir netikę. *Lemtis*, graikų supratimu, buvo fataliai neišvengiama. Laimės *lėmimas* nekiekvienam skirtas. *Lėmimas* eina anksčiau už *likimą*. *Lėmimas* iš anksto apspręstas, *likimas* atsitiktinai susidaro.

122. Linkmė ž. kryptis.

123. Lygiareikšmis, lygiareikšmiškas, lygiareikšmiškumas plg. **bejėgis** ir t. t.

124. Lygis, lygybė, lygmuo, lyguma, lygumas. — P a v y z d ž i a i: Kultūrinis visuomenės *lygis* būna ir žemas. Žmonių *lygybė* yra ne faktinio, bet principinio pobūdžio. Žmonių *lygumas*, kaipo faktas, neegzistuoja. Vienas žmogus nėra *lygmuo* kitam. Lygi vieta yra *lyguma*; panašiai lygi nuotaika yra psichinė *lyguma*.

125. Lytis, lytinis, lytiškas, lytiškumas. — P a v y z d ž i a i: „Silpnoji arba dailioji *lytis*" yra pasakymas, nevisados moterims palankus. Puikios *lyties* gali būti ne tik arklys, bet ir žmogus. Pagal hilemorfizmo teoriją daiktai susidaro iš *lyties* (formos) ir *medžiagos* (materijos). *Lytinis* klausimas yra sudėtingas. *Lytiški* santykiai *turi* būti skiriami nuo *lytinių santykių:* seksualizmas būdingas pirmiesiems, erotizmas — antriesiems. *Lytiškumas* apibūdina fiziologinį *lyčių* santykiavimą.

126. Magėti, maginti, magus, magumas. — P a v y z d ž i a i: Moterys sugeba *magėti* ir *maginti*. Objektas *maga*, subjektas *magina*. Žmogui laimė *mãga*. Kiekvienam pramoga yra *magà*. Ji kiekvienam yra *magi*. Teatro *magumas* daug kam yra nenugalimas. Kas žmogui *maga*, tai yra jam *mogis*. Ne kiekvienas randa *mogį* tame pačiame dalyke.

127. Marus plg. **nemarus ir t. t.**

128. Mąslus, mąslumas, mąstinys, mąstymas, mąstysena, mąstyti, mąstytojas. — P a v y z d ž i a i: Tik *mąslus* žmogus gali būti filosofas. *Mąslumas* yra būtina sąlyga ir bet kuriam mokslininkui. Intensyviu *mąstymu* galima išvystyti savo *mąslumą*. *Mąstinys* yra tai, kas mąstoma. Kiekvienas *mąstytojas* turi savo *mąstyseną*. *Mąstinių* turinys ir *mąstysena* parodo žmogaus dvasinius interesus ir intelektualinį tipą.

129. Mėginti, mėginimas, mėginys ž. bandyti, bandymas. — P a v y z d ž i a i: Fizika ir chemija *mėgina* metalų kokybes. *Mėgintojai* specialistai *išmėgina* arbatos ir tabako ypatybes. *Mėginimo* išvados kartais yra subjektyvios. *Mėginamasis* daiktas yra *mėginys*. *Mėginiai* dažnai yra siuntinėjami mėginamaisiais pavyzdžiais.

130. Mirštamas, mirtingas, mirtingumas plg. **nemarus** ir t.t.

131. Mogis ž. **magėti** ir t. t.

182. Mokslas, mokslingas, mokslininkas, mokslinis, moksliškas, moksliškumas, mokslumas, mokslus. — Pavyzdžiai: *Mokslas mokslininkui* įdomiausias dalykas. Tik *mokslus* žmogus gali pasidaryti *mokslingas. Mokslingas* yra tas, kas yra įsigijęs daug *mokslo,* kas, kitaip tariant, yra eruditas. *Moksliškas* yra žmogaus darbas, atitinkąs *mokslo* reikalavimus. *Mokslingumas* ir *moksliškumas* toli gražu nėra tas pats: *mokslingas* darbas gali būti *nemoksliškas,* ir, atvirkščiai, *moksliškas* darbas gali būti *nemokslingas;* bet ir *mokslingas* ir *moksliškas* darbas yra *mokslinis* darbas. *Mokslinis* darbas gali būti blogas ir geras, *nemoksliškas ir moksliškas. Mokslingumu* pasižymi eruditas, *moksliškumu* — mokslininkas tyrinėtojas, *mokslumu* — kiekvienas žmogus, sugebąs mokytis ir savintis *mokslo* laimėjimus.

133. Neapibrėžtas, neapspręstas, neatribotas, neatskiriamas, neribotas, neskiriamas. — Pavyzdžiai: *Neapibrėžtam* dalykui negalima aiškiai nurodyti loginių ribų. *Neribotas* yra dalykas, neturįs ribų. *Neapspręstas* yra dalykas, kuris nėra nustatytas ar iš savo padėties, ar kieno valia ir protu. *Neatribotas* yra dalykas, kuris nėra išskirtas iš kitų artimų jam dalykų. *Neatskiriamas* yra dalykas, kuris negali būti atskirtas nuo ko kito. *Neskiriami* yra dalykai, tarp kurių nedaroma skirtumo.

134. Nebaigiamas, nebaigiamybė, nebaigiamumas, nebaigtas, nebaigtumas. — Pavyzdžiai: *Nebaigiamoji* jėga glūdi žmogaus dvasioje. Absoliutas yra *nebaigiamybė.* Absoliuto *nebaigiamumas* kyla iš jo esmės. Meno kūrinys gali būti *nebaigtas,* jo *nebaigtumas* gali būti labai ryškus.

135. Nebendramatis, nebendramatiškas, nebendramatiškumas plg. **bejėgis** ir t.t.

136. Neigti, neigiamas, neigiamybė, neigiamumas, neigimas, neiginys, neigtukas. Pavyzdžiai: *Neigti* lengviau negu *teigti. Neigiamasis* dalykas kartais yra *teigiamas,* o *teigiamasis* kartais yra *neigiamas.* Kiekvienas žmogus turi savo *teigiamybių* ir *neigiamybių.* Dorybės *teigiamumas* ir ydos *neigiamumas* yra savaime suprantami dalykai. Gyventi vienais *teigimais* ar vienais *neigimais* negalima. *Neiginys* yra neigiamas dalykas, *teiginys* — teigiamas. Žodelis „netaip" yra *neigtukas,* žodelis „taip" yra *teigtukas.*

137. Neįmanomas ž. **nesuprantamas** ir t. t.

138. Nemarus, nemarumas; nemirštamas, nemirštamumas; nemirtingas, nemirtingumas. — Pavyzdžiai: Laimės geismas, kaip tėvynės meilė, *nemarus:* jis sunkiai sunyksta žmogaus sieloje. Šito jausmo *nemarumas* turi savo pagrindą prigimties polinkiuose. *Nemirštamas* yra dalykas, kuris

neneša su savimi mirties arba nėra mirties priežastis. *Nemirtinga* yra žmogaus dvasia, bet jo kūnas *mirtingas* ir net *marus*. Kas pripažįsta Dievo buvimą, pripažįsta ir Jo *nemirtingumą*. *Nemirštamumas* priklauso objektams, *nemirtingumas* — subjektams.

139. Nenuoseklybė, nenuoseklumas, nenuoseklus ž. nuoseklus ir t.t. —

140. Nepriklausąs, nepriklausomas, nepriklausomybė, nepriklausomumas. — Pavyzdžiai: *Nepriklausąs* nuo kitų žmogus nevisados yra *nepriklausomas* savo dvasia: faktiškas *nepriklausomumas* nėra dar principinis *nepriklausomumas*, pagrįstas sąmoningu nusistatymu. Lietuvos *nepriklausomybė* yra principas, nuo kurio negali atsisakyti nė vienas susipratęs lietuvis; bet *nepriklausomybė*, skelbiama, kaipo principas, dar nereiškia faktiško *nepriklausomumo*.

141. Nepriteklius. — Pavyzdžiai: Didieji žibalo *ištekliai* yra Amerikoje ir Rusijoje. Žaliavos *nepritekliai* kliudo kai kurioms iš didžiųjų tautų ryžtis į didelį karą. Turto *perteklius* dažnai yra panaudojamas prabangai.

142. Nesuprantamas, nesuvokiamas, neįmanomas. — Pavyzdžiai: *Nesuvokiama* tai, kas pralenkia žmogaus protą; neįmanoma, kas yra žemiau už jo protą, o *nesuprantama* — ir tai, kas yra *nesuvokiama*, ir tai, kas yra *neįmanoma*.

143. Nulėmimas, nulemti plg. lemtas ir t. t.

144. Nuosavas, nuosavybė, nuosavumas. — Pavyzdžiai: *Nuosavas* daiktas yra *nuosavybė*; teisė į *nuosavą* daiktą yra ne kas kita, kaip *nuosavumas*.

145. Nuoseklus, nuoseklumas, nuoseklybė. — Pavyzdžiai: *Nuoseklus* protavimas duoda teisingų išvadų, jei yra pagrįstas tikromis prielaidomis. Iš protavimo *nenuoseklumo* susidaro formalinės klaidos. Samprotavimui privalomas *nuoseklumas*. Konkretus *nenuoseklaus* protavimo atsitikimas yra *nenuoseklybė*. Nuoseklus samprotis yra *nuoseklybė*. *Nenuoseklus* samprotavimas neįtikina.

146. Nuotykis ž. atsitikimas.

147. Omė, omingas, omingumas, ominis, omiškas, omiškumas. — Pavyzdžiai: Gyvulys iš prigimties yra apdovanotas didesne *ome*, negu žmogus. Bičių ir skurdžių kūryboje ypačiai pasireiškia šitų gyvių *omingumas*. *Omingas* gyvūnas veikia kartais su tikslumu, kuris nėra net žmogui pasiekiamas. Šuns uoslė yra *ominė* pajėga. Gyvulys dažnai *omiškai* elgiasi. *Omiškumas* kartais pasireiškia ir žmogaus pasielgimuose.

148. Pabūklas, padargas ž. įrankis.

149. Padaras, padarinys, padarus, padarumas. — Pavyzdžiai: Lėktuvas yra žmogaus rankų *padaras*. Potvynis, audra, žemės drebėjimas ir

sausra yra gamtos apraiškos, kurių *padariniai* dažnai žmogui yra nuostolingi. Žmogus yra *padariausias* iš visų žemės gyvūnų. Jo *padarumas* negali būti lyginamas su kitų gyvųjų būtyvių *padarumu*.

150. Padėjimas ž. padėtis. — P a v y z d ž i a i: *Padėjimas* savo artimui dažnai yra privalomas. Daikto *padėjimas* nevisados tėra savo vietoje. Miesto *padėtis* kartais labai graži. Daikto *padėtis*, psichikos *stovis*, esybės *būsena*, kaimo *buitis*, minties *būtis*, gyvūno *būvis* yra įaivrūs dalykai.

151. Pagauti, pagava, pagavimas; pagavus, pagavumas. — P a v y z d ž i a i: Daiktą galima *pagauti* ne tik rankomis, bet ir psichinėmis pajėgomis. Psichinis daikto *pagavimas* esti juslinis ir protinis: *perceptus* yra juslinė, *conceptus* — protinė *pagava*.

152. Pagrįsti, pagrindimas, pagrindas, pagrindinis, pagrindus, pagrindumas. — P a v y z d ž i a i: Įrodymą reikia realiai *pagrįsti* ir logiškai pateisinti. Realus įrodymo *pagrindimas* reikalauja tikrų prielaidų. Remiantis realiu *pagrindu*, galima statyti logiškus rūmus. *Pagrindiniai* dalykai turi būti *pagrindžiai* studijuojami. Studijų *pagrindumas* yra jų sėkmingumo sąlyga.

153. Pajėga, pajėgus, pajėgumas, pajėgti. — Plg. **apdaira** ir t. t. — P a v y z d ž i a i: *Pajėga* ir *jėga* nėra tapatūs dalykai: *jėga* pastatoma prieš negalią, *pajėga* (potencija) — prieš veiksmą (aktą). Žmogaus *pajėgų* išvystymas yra ugdymo uždavinys. Žmogus nevisados yra *pajėgus* kūrybai. *Pajėgumas* ir galingumas nėra tas pats: galingumas yra aukštesnis *pajėgumo* laipsnis. Ištesėti gali tas, kas *pajėgia*, bet, kas *pajėgia*, nevisados ištesi.

154. Pamatas, pamatinis. — Plg. **pagrįsti** ir t. t. — P a v y z d ž i a i: *Pamatas* ir *pagrindas* yra artimi sinonimai: etimologiškai *pagrindas* yra tai, kuo kas pagrindžiama, *pamatas* — tai, kas yra po kuo kitu pamesta, padėta, kaipo pastovi atrama. Logikoje *pamatas* (subiectum) yra tai, kas yra pametama, pajungiama protiniam žvilgiui, ir kam yra taikomas tarinys (praedicatum). Gramatikos veiksnys nepriimtinas logikai *pamato* prasme, kaipo nelogiškas. Kad etimologiškai *pagrindas* ir skiriasi nuo *pamato*, *pagrindinis* ir *pamatinis* dalykas yra tolygūs sinonimai

155. Paprotys ž. įprotis ir t. t.

156. Pareiga. — P a v y z d ž i a i: *Pareiga*, *priedermė* ir *prievolė* yra sinonimai: *pareigos* yra funkcijos, einamos tarnyboje ar kitose gyvenimo aplinkybėse; kadangi šitos funkcijos yra privalomos, tai *pareiga* dažnai įgauna gyvenime *priedermės* prasmės, būtent, to, kas pridera, privalu daryti. Žmogus eina savo *pareigas* pagal savo *priedermes*. *Prievolė* yra tai, kas būtinai reikalinga ir kas, be to, dažniausiai yra taip pat *priedermė*. *Pareiga* yra funkcija, dažniausiai pagrįsta *priederme*, o *prievolė* yra reika-

las, taip pat dažnai pagrįstas *priederme*. *Priedermė* yra susijusi su dora, *pareiga* — su tarnyba, *prievolė* — su tuo, kas būtina, neišvengiama.

157. Paskirtis, paskyrimas; pašaukimas. — P a v y z d ž i a i: Žmogaus *paskirtį* sudaro tie tikslai, kuriems jis yra skirtas. Pirmutinis jo *paskyrimas* yra įvykęs sykiu su jo sukūrimu. Žmogaus *pašaukimas* yra jo prigimties palinkimas į tam tikrus uždavinius. Laimingas žmogus, kurio *pašaukimas* sutampa su jo *paskyrimu*. Nelaimė, jei *paskirtis* nesutampa su *pašaukimu*.

158. Pasekmė ž. darinys ir išdava.

159. Pastaba, pastabus, pastabumas plg. apdaira, apdairus, apdairumas.

160. Pastanga, pstangus, pastangumas ž. įstengti ir t. t.

161. Pašaukimas ž. paskirtis ir t. t.

162. Patirti, patirtinis, patirtis, patyra, patyrimas, patyrumas, patyrus, potyris. — P a v y z d ž i a i: Žmogus *patiria* daug dalykų: daiktų buvimą, jų poveikius, vidaus būsenas, pvz., nemalonumą, žodžiu, išorės ir vidaus dalykus, prieinamus išviršinėms ir išvidinėms juslėms. *Patirtinis* pažinimas yra grindžiamasis pažinimo laipsnis, arba pažinimo pagrindas. Empiriniai mokslai, kurie remiasi visų pirma *patyrimu*, gali būti pavadinti *patirtiniais mokslais*. Atskiri *potyriai* dar nesudaro *patyros*. *Patyra* yra veiksminis *patyrimo* pagrindas. *Patyrus* žmogus yra pasinaudojęs turtinga *patyra*. *Potyris* ir *patirtis* tuo skiriasi vienas nuo antros, kad *potyris* pabrėžia labiau vienkartinį *patyrimo* veiksmą, o *patirtis* reiškia tokio veiksmo išdavą.

163. Patrauka, patraukus, patraukumas plg. apdaira, apdairus, apdairumas.

165. Pavaizdas, pavaizdavimas, pavaizduoti, pavaizdumas, pavaizdus. — P a v y z d ž i a i: *Pavaizdas* yra tai, kuo *pavaizduojama* atsietas dalykas. *Pavaizduoti* atsietą dalyką būtina mokomajame darbe. Atsietinių sąvokų *pavaizdavimas* nevisados būna lengvas. *Pavaizdus* mokymas naudojasi įvairiomis konkrečiomis priemonėmis. Priemonių *pavaizdumas* priklauso nuo jų raiškumo bei ryškumo.

166. Pavaldus, pavaldumas, paveldėjimas, paveldimas, veldinys. — P a v y z d ž i a i: Nesveikas *pavaldumas*, einąs iš įgimties, yra žmogui didelė nelaimė. Ypatingai *pavaldžios* yra psichinės nenormalybės, tuberkulozė ir dar kelios kitos ligos. *Paveldima* liga yra nelemtas *veldinys*. Geros sveikatos *paveldėjimas* yra, palyginti, retas dalykas.

167. Paveikumas, paveikus, poveikis. — P a v y z d ž i a i: Kiekvienas *poveikis* turi savo *išdavą*. *Poveikis* yra aktyvinė *veikmė*, bet *įtaka* dažnai esti savaiminga. *Paveikus* dalykas sugeba *paveikti*, o *išdavus* dalykas su-

geba turėti *išdavų*. Daikto *paveikumas* priklauso nuo jo dinamizmo, jo *išdavumas* — nuo produktyvumo.

168. Pavidalas, pavidalinti. — P a v y z d ž i a i: Daikto *pavidalas* (figura) gaunamas iš jo dalių santvarkos. Daikto *lytis* (forma) priklauso nuo jo dalių proporcijos. Kalbama apie gamtos padarų *pavidalus* ir apie žmogaus kūrinių *lytis*. *Pavidalinti* yra teikti daiktui bendrą išvaizdą, arba bendrais bruožais išryškinti jo turinį. *Formuoti* yra teikti daiktui aiškių *lyčių*. *Apipavidalinti* reiškia suteikti daiktui pirmus aiškesnio *pavidalo* bruožus. *Supavidalinti* yra *pavidalą* atbaigti. Kadangi žmogaus rankomis sudarytas *pavidalas* vadinamas *forma*, tai *apipavidalinti* ir *supavidalinti* žmogiškajam veikimui reiškia *įforminti* ir *suformuoti*.

169. Paviršutinis, paviršutiniškas, paviršutiniškumas. — P a v y z d ž i a i: *Paviršutinis* daiktas ar dalykas negiliai siekia. *Paviršutinio* vandens šulinys nėra geras. *Paviršutinė* atgaila nesėkminga. *Paviršutiniškas* yra žmogus arba jo darbas savo kokybe, pvz., *paviršutiniškas* žmogus negiliai galvoja; jo ir mintys yra *paviršutiniškos;* bet galima kalbėti ir apie vandens ir apie žmogaus ir apie jo darbų *paviršutiniškumą*.

170. Pavyzdingas, pavyzdingumas, pavyzdinis, pavyzdys. — P a v y z d ž i a i: *Pavyzdžiai* yra pavaizdavimo priemonės. Dalykas gali būti *pavyzdingas* dvejopa prasme: ar jis turi savyje daug *pavyzdžių*, ar jis yra pavaizduotas daugeliu *pavyzdžių;* ir vienu ir antru atveju dalykas yra *pavyzdingas* teigiamąja prasme: jis gali eiti pasekamu *pavyzdžiu;* tokio dalyko *pavyzdingumas* yra teigiamoji jo kokybė. Dalykas yra *pavyzdinis,* kai jis faktiškai eina parodomuoju *pavyzdžiu* be teigiamo ar neigiamo įvertinimo.

171. Pažanga, pažangus, pažangumas plg. **apdaira, apdairus, apdairumas.**

172. Pažinti, pažinimas, pažinys, pažintis. — P a v y z d ž i a i: *Pažinti* reiškia perkelti tam tikra prasme objektą į savo sąmonę. Dalyko esmės *pažinimas* yra sunkesnis už jo paviršiaus *pažinimą*. Kiekvienas dalykas gali būti *pažiniu*, t. y. pažinimo objektu. *Susipažinimas* su *pažiniu* sudaro panašią *pažintį*, kaip ir susipažinimas su žmogumi.

173. Pažymys. — P a v y z d ž i a i: *Pažymėjimu* gaunamas *pažymys*. Mokiniui *pažymius* mokytojas žymi. *Pasižymėjimo* išdava yra taip pat *pažymys*. *Žymė* yra tai, kas žymu. *Žymė* dažnai savaime atsiranda, o *pažymys* yra dažniausiai žmogaus rankų darbas. Sąvoka turi *žymių*, bet ne *pažymių*.

174. Perteklius ž. išteklius.

175. Perprasti, perpratimas. — P a v y z d ž i a i: *Perprasti* svetimos minties gelmes kartais labai sunku. Hegelio filosofijos *perpratimas* reika-

lauja daug darbo. *Suprasti* svetimą mintį yra būtina polemikoje. Pasaulio sąrangos *supratimas* iki šiolei nėra dar atbaigtas. *Perprasti* dalyką kiaurai reiškia *suprasti* jo giliausią esmę.

176. Pilnatis, pilnatvė, pilnis, pilnybė, pilnuma, pilnumas, pilnutinis. — P a v y z d ž i a i: Tautų Sąjungos *pilnatis* nevisados sprendžia svarbesnius klausimus, negu jos Taryba. Būties *pilnatvė* yra aukščiausios laimės stovis. Nėra absoliučios tuštumos, nes *pilnis* yra mūsų pasaulio dėsnis. Tad pasaulis yra tam tikra *pilnybė*. Iš širdies *pilnumos* byloja žmogaus lūpos. Gyvenimo *pilnumas* priklauso nuo jo nustatymo į didžiuosius idealus. *Pilnutinis* yra ugdymas, kuris apima visas gyvenimo sritis ir visus jo ruožus.

177. Pirmapradė, pirmapradinis, pirmapradis, pirmapradiškas, pirmapradiškumas. — P a v y z d ž i a i: Visų žmonijos vargų *pirmapradė* yra žmogaus netobulumas. Karas nėra šita prasme *pirmapradinis* blogis. *Pirmapradžiai* yra pasaulio elementai, kurie, žmonių supratimu, turėjo sudaryti pagrindinius jo *pradmenis*. Senovės graikai laikė *pirmapradiškais* keturis elementus: ugnį, orą, vandenį ir žemę. *Pirmapradiškumas* nereiškia amžinumo.

178. Pirminis, pirmykštis. — P a v y z d ž i a i: Aristotelis skelbė, kad daiktai susidaro iš *pirminės* medžiagos ir substancinės lyties. *Pirmykštis* žmogus žymiai skyrėsi nuo dabartinio. Medžiaga gali būti *pirminė* ontologiniu atžvilgiu ir *pirmykštė* istoriniu atžvilgiu: *pirminė* medžiaga niekuo neapspręsta; *pirmykštė* yra medžiaga kurio nors vyksmo pradžioje.

179. Plėsti, plėtimas, plėtojimas, plėtojimasis, plėtoti, plėtra, plėtrus, plėtrumas, plisti, plitimas. — P a v y z d ž i a i: Diktatoriai yra linkę *plėsti* savo autoritetą intensyvia propaganda. Savo įtakos *plėtimas* jiems labai rūpi. Dvasios pajėgų *plėtojimas* nevisur ir nevisados buvo vienodas. Kultūros *plėtojimas* priklauso žymia dalimi nuo materialinių aplinkybių. Visos tautos stengiasi *plėtoti* savo prekybą. Žmonių *plėtra* dažnai yra užkariavimo akstinas. Žmogus iš savo prigimties yra *plėtri* būtybė. Jo *plėtrumas* beveik neturi ribų. Epidemijos kartais *plinta* labai greit. Jų *plitimo* greitis priklauso nuo bakterijų pajėgumo.

180. Pobūdis. — P a v y z d ž i a i: Temperamentas yra psichofiziologinio *pobūdžio*. *Būdas* negali susidaryti be žmogaus sąmoningo ir valingo darbo. Žmogaus *pobūdis* yra įgimties dalykas, ir todėl jis sunkiai keičiamas. Charakteris yra *būdas*, temperamentas — *pobūdis*. Galima daryti ką nors tam tikru *būdu*, bet ne *pobūdžiu*. Galima būti ir tam tikro *pobūdžio* ir tam tikro *būdo*.

181. Pojūtis, pojūtinis, pojūtiškas. — Pavyzdžiai: Pajutimo momentas ar išdava yra *pojūtis;* pvz., žmogus, patekęs į triukšmingą miestą, įgauna daug *pojūčių.* Gyvenimas *pojūčiais* yra *pojūtinis* gyvenimas, o kartais ir visai *pojūtiškas.*

182. Polinkis ž. krypsnis ir t. t.

183. Posakis. — Pavyzdžiai: *Posakis* yra ne tik pasakymo išdava, bet ir tam tikras būdas. „Kilnumas įpareigoja" yra reikšmingas *posakis. Posakis* „be varos nebus doros" gali būti klaidingai suprantamas.

184. Potyris ž. patirti ir t. t.

185. Potraukis. — Pavyzdžiai: Alkoholikas jaučia tiesiog nenugalimą *potraukį* prie alkoholio; šis jam yra *patraukus.* Žmogus dažnai jaučiasi įpareigotas kovoti su savo aistriškais *potraukiais.*

186. Poveikis ž. paveikumas.

187. Požiūris ž. atžvilgis.

188. Pradas, pradinis, pradiškas, pradiškumas, pradmenys, pradmuo. — Pavyzdžiai: Aristotelikų supratimu, lytis (forma) yra gyvybės *pradas.* Chemija prileidžia 92 *pradmenų* buvimą. Kultūros *pradmenys* siekia labai gilią senovę. *Pradinis* kiekvienos tautos gyvenimas yra susijęs su legendomis. *Pradiška* gyvybės kilmė yra viena iš sunkesnių kosmologijos problemų. Lyties (formos) *pradiškumą* skelbia čia aristotelikai.

189. Prasmė, prasmingas, prasmingumas. — Pavyzdžiai: *Prasmė* ir *reikšmė* yra skirtingi dalykai. *Prasmė* yra loginė dalyko esmė, *reikšmė* — jo vertingumas kitam kuriam dalykui. Kiekvienas žodis turi savo *prasmę,* o tai yra lygu pasakymui, kad jis reiškia tam tikrą dalyką. Tam dalykui jis turi *reikšmę,* kaipo *reiškiamasis* ženklas. Pagal tai, kuriam dalykų skaičiui žodis tinka *reikšti,* jis turi mažesnę ar didesnę *reikšmę.* Žodžio *prasmė* liečia jo turinį, žodžio *reikšmė* — jo apimtį. *Prasmingas* dalykas gali nebūti tiek pat *reikšmingas.* Dalyko *prasmingumas* yra jo loginė savybė, jo *reikšmingumas* — santykinis vertingumas. *Prasmingas* žodis pasižymi giliu savo turiniu, *reikšmingas* — savo reiškiamąja galia.

190. Pratimas, pratyba, pratybos plg. **daryba** ir t. t. ir **kuriamas** ir t.t. — Pavyzdžiai: Fiziniai *pratimai* išvysto fizines pajėgas. Pastovi *pratyba* reikalinga meniškam miklumui įsigyti. Akademinės *pratybos* yra ne kas kita, kaip sistemingai suorganizuoti *pratinimosi* darbai. Jei *pratinimosi* darbai vyksta teorijos srityje, *pratybos* yra teorinio pobūdžio, jei — praktikos srityje, jos yra praktinio pobūdžio.

191. Priedermė ž. pareiga.

192. Priemonė ž. įrankis.

193. Prielaida, prileidimas, prileisti. — Pavyzdžiai: Protavimas be *prielaidų* neįmanomas. Hipotezė yra *prileidimas* tam tikro aiškinimo, kurį

stengiamasi įrodyti. Ne visa, ką žmonės *prileidžia,* yra hipotezė. Samprotis yra išvados padarymas iš dviejų *prielaidų*. Kiekviena *prielaida prileidžia* arba teigia tam tikrą tiesą.

194. Priepuolis ž. **atsitikimas.**

195. Priespauda, prievarta, prievartus. — Šie terminai turi būti pavaizduoti pavyzdžiais drauge su terminais: **vara, varumas, varus, verčiamas, versti.**

Pavyzdžiai: Turtingieji kartais *priespauda* paverčia elgetomis kitus žmones. Plėšikas *prievarta* apiplėšia pakeleivius. *Prievartus* yra žmogus, linkęs *prievarta* realizuoti savo teises ir užgaidus. Nei *priespauda* nei *prievarta* negali būti doriškai pateisinamos. Pateisinama tegali būti vien teisiškai pagrįsta *vara.* Teisinė valstybė naudojasi savo *verčiamąja* teise bendros gerovės sumetimais. Ji *verčia,* bet ne *prievartauja*: ji yra *vari,* bet ne *prievarti;* jos *varumas* yra ne kas kita, kaip jos privalomasis pobūdis.

196. Priešas, priešingas, priešingumas, priešinimasis, priešininkas, priešybė; prieštara, prieštarauti, prieštaraująs, prieštaravimas, prieštaringas, prieštaringumas. — Pavyzdžiai: Logiškai galima *priešintis,* bet sykiu *neprieštarauti;* tačiau negalima *prieštarauti nesipriešinant. Priešinimasis* yra bet kuri loginė opozicija. *Prieštaravimas* yra didžiausias loginis dviejų spręsmų *priešinimasis,* būtent, ir savo kokybe ir savo kiekybe. *Priešingi* yra du dalykai, būdami kraštutinėse vienos eilės pozicijose. *Prieštaraują* yra du dalykai, kurie savitarpiškai neigia visą vienas antro turinį. *Priešingumo* yra tarp „balta" ir „juoda", tarp „šviesa" ir „tamsa", *prieštaravimo* — tarp „balta" ir „nebalta", tarp „šviesa" ir „nešviesa". Dalykas, kuriame atskiri loginiai pradai prieštarauja vienas kitam, turi savyje *prieštaros;* jis yra *prieštaringas* savo viduje. Vienas dalykas gali būti kitam *priešybė* ar *prieštara,* — *priešybė,* jei jųdviejų pozicijos yra priešingos, — *prieštara,* jei tarp jųdviejų yra *prieštaravimo.* Loginės kovos srityje gali būti *priešgynų* ir *priešininkų,* gyvenimo kovoje esti *priešų: priešgynos* spiriasi iš savo pobūdžio, *priešininkai* ginčijasi iš principo, *priešai* kovoja gyvenime ir dėl savo pobūdžio, ir dėl principų, ir dėl realių reikalų.

197. Prietaisas ž. **įrankis.**

198. Prietapas, pritampamas, pritampamumas, prietapus. — Pavyzdžiai: Skiriamas loginis ir ontologinis *prietapas:* pirmasis yra tai, kas neina iš dalyko esmės su logišku būtinumu, pvz., žmogui tokia yra balta veido spalva; antrasis yra tai, kas turi būtį ne savyje, bet kame kitame, pvz. spalva neegzistuoja pati savyje, bet tik daikte, kuris gali būti spalvotas; spalva yra *pritampama* šito daikto savybė; jos *pritampamumas* padaro ją priklausomą nuo daikto, turinčio būtį savyje. Kas sugeba pritapti, tas *prietapus.*

199. Prievartus, prievartumas ž. **priespauda** ir t. t. Pavyzdžiai: Nekultūringi žmonės daug ką mėgsta pasiekti *prievarčiu* būdu. *Prievartumas* yra jų natūralus polinkis.

200. Prievolė ž. **pareiga.**

201. Priežastis, priežastingas, priežastingumas, priežastinis, priežastiškas, priežastiškumas. — Pavyzdžiai: Niekas neįvyksta be *priežasties*. *Priežastis* kartais apibrėžiama, kaipo tai, kieno galia kas nors daroma ar įvyksta. *Priežastingas* yra dalykas, turįs savo *priežastį*. *Priežastingumas* yra *priežastinis* pagrįstumas. *Priežastiškai* įvyksta visa, kas turi savo *priežastį*. Mokslas siekia dalyko *priežastiško* aiškinimo. *Priežastiškumas* yra moslinio tyrinėjimo postulatas.

202. Prigimtis, prigimtas, prigimtinis ž. **įgimtis, įgimtas, įgimtinis.** — Pavyzdžiai: Gyvai būtybei *prigimtis* yra tai, kas jai prigimta iš *gamtos*. *Gamta* yra materialinis pasaulis, apsupąs žmogų ir sudarąs sykiu su juo tam tikrą vienybę. Žmogus savo kūnu yra pajungtas *gamtiniams* dėsniams, o šitas pajungimas pasireiškia *prigimtiniu* būdu. Kultūra yra žmogui ne *gamtinė*, bet *prigimtinė* apraiška. Protas žmogui yra *prigimtoji* galia; jį valdo *prigimtiniai*, loginiai ir psichologiniai, dėsniai.

203. Priklausymas, priklausyti, priklausomas, priklausomybė, priklausomumas plg. **nepriklausąs** ir t. t.

204. Prileisti, prileidimas ž. **prielaida.**

205. Priminti, priminimas; prisiminti, prisiminimas. — Plg. **atsiminti, atsiminimas.** Pavyzdžiai: Kartais reikalinga *priminti* žmogui jo pareigas. Skaudžių *atminimų priminimas* esti netaktiškas. Pastangos *prisiminti* pamirštą dalyką nevisados yra sėkmingos. *Atsiminimų* rašymas remiasi senų dalykų *prisiminimu*.

206. Pritampamas, pritampamumas ž. **prietapas.**

207. Privalymas, privalomas, privalomumas, privala, privalus, privalumas. — Pavyzdžiai: Žmogus dažnai siekia to, ko *privalo*. Žmogus *privalo* mylėti artimą. *Privalomas* yra dalykas, kuris žmogui sudaro saistomąją pareigą. *Privalymas* žmogui būna fizinio ir dorinio pobūdžio. Kiekvienas *privalo* kasdieninės savo duonos, ir kiekvienas *privalo* dirbti savo darbą. Darbas *privalomas*, o duona *privali*. Duonos *privalumas* niekam nėra abejotinas. Pareigos *privalumas* ne visiems yra aiškus. Yra *būties* ir *privalos* mokslų, kuriuos vokiečiai vadina *Seins- und Sollenswissenschaften*.

209. Puikus, puikybė, puikumas. — Pavyzdžiai: Reginys ir žmogus gali būti *puikūs*, tačiau nevienoda prasme: reginys — savo gražumu, žmogus savo išdidumu. Gamtoje yra daug *puikybių* (*puikių* daiktų). *Puikybė* yra silpnybė, žeminanti žmogų. Tų rūmų *puikumas* neapsakomas, to žmogaus *puikumas* pasibiaurėtinas.

210. Raida, raidus, raidumas. P a v y z d ž i a i: Plaštakės *raida* pereina tam tikrą ciklą. Tokių *raidžių* būtybių yra ir daugiau. *Raidus* yra dalykas, linkęs evoliucijonuoti. Žmogaus *raidumas* ne visais atžvilgiais yra vienodas.

211. Raiška, raiškingas, raiškus, raiškumas. — P a v y z d ž i a i: Žodis yra *raiškos* dalykas. *Raiška* yra pagrindas žodžio *reikšmei*. Juo stipresnė *raiška,* juo didesnė *reikšmė*. *Raiškinga* yra kalba, turinti sugestyvinę išraišką. *Raiškus* yra žodis, gyvai įteigiąs savo reikšmę. Pasakymo *raiškumas* priklauso nuo žodžių įtaigaus pavaizdumo.

212. Rega, regėjimas, regumas, regimas, regimybė, regimumas, — P a v y z d ž i a i: Galima *žiūrėti,* bet *neregėti.* Nevisados geros *žiūros* žmogus yra ir geros *regos*. Gerai *žiūrėk,* kad gerai *regėtumei.* Dievo *regėjimas* yra krikščionių tikslas. Miražas yra tik *regimybė*. *Regimas* dalykas turi savo *regimumui* fizinę priežastį. Vaivorykštės *regimumas* yra realus, bet pati vaivorykštė yra nepagaunama *regimybė.* Taisiniams, pvz., korektūroms, taisyti reikia didelio *regumo.*

213. Reikmė, reikmuo. — P a v y z d ž i a i: Laimė žmogui yra pagrindinė *reikmė:* jos, kaip kitų *reikmenų,* nenusipirkti. Paprastąją *reikmę* galima patenkinti įvairiais *reikmenimis. Reikmės* verčiamas žmogus ieško uždarbių. *Reikmė reikalų* pridaro. *Reikmuo* yra *reikiamas* daiktas; *reikalas* — rūpimas dalykas.

214. Reikšmė, reikšmingas, reikšmingumas, reikšti, reikštis. Plg. **prasmė** ir t. t. P a v y z d ž i a i: *Svarba* didžioji *reikšmė.* Vertė visada *reikšminga.* Vertybės *reikšmingumas* būna didesnis ir mažesnis. Žodis ką nors *reiškia* ir kaip nors *reiškiasi.* Lengviau ką *pareikšti,* negu tikrai *pasireikšti.*

215. Reiškinys plg. apraiška. — P a v y z d ž i a i: *Reiškinys* yra visų pirma *reiškiamas* dalykas. Žodžiu *pareiškiamas* dalykas yra *reiškinys;* bet *reiškinys* yra ir kiekviena *apraiška,* kiek ji yra pastebima, pažymima, pareiškiama. Algebros *reiškinys* turi savo *reikšmę* ir *reiškiamą* dalyką. Gamtos *reiškinius* tyrinėja patirtiniai mokslai.

216. Rengti, rengtis, rengimas; ruošti, ruoštis, ruošimas, ruoša. — P a v y z d ž i a i: *Rengti* kelionę į šiaurės polių yra sudėtingas darbas. Jam reikia nemaža ir *pasiruošti. Pasirengimas* karui reikalauja daug ginklų ir žaliavos. *Pasiruošimas* karui reikalauja daug fizinės kultūros ir mankštos. Apskritai karui reikia daug *rangos* ir daug *ruošos.* Namų *ruoša* yra labiausiai moterų dalykas.

217. Ryškus, ryškumas plg. **raiška** ir t.t. — P a v y z d ž i a i: *Raiški* kalba paprastai ir *ryški. Raiškumas* priklauso nuo įtaigumo, *ryškumas* — nuo aiškumo. Rašysena gali būti ne tik *ryški,* bet ir *raiški,* kai ji pagauna dėmesį savo originalumu. Vaizdus mokymas yra reikalingas ne tik įspūdžių

raiškumo, bet ir *ryškumo. Raiškumas* yra vaidinių tvirtumo, *ryškumas* — jų tikslumo pagrindas.

218. Rūšinis, rūšis ž. **giminė.**

219. Saistas, saistomas, saistyti. — P a v y z d ž i a i: *Saistomoji* teisė aiškiai skiriasi nuo daiktinės: pirmoji yra susijusi su žmogaus veiksmais, antroji — su daiktais. *Saistomoji saisto* galia dažnai remiasi sutartimi. Sutartis *saisto* susitarusias puses. *Saistas saisto, pareiga įpareigoja, priedermė* šaukiasi sąžinės, *prievolė* verčia.

220. Sandaras, sąranga, sąstatas, sudėtis. — P a v y z d ž i a i: *Sudarymo* išdava yra *sandaras,* surengimo — *sąranga,* sustatymo — *sąstatas,* sudėjimo — *sudėtis.* Ministerių kabineto sudarymas leidžia kalbėti apie jo *sandarą,* traukinio sustatymas — apie jo *sąstatą,* pasaulio visatos surengimas — apie jų *sąrangą,* mišinio sudėjimas iš įvairių pradmenų — apie jo *sudėtį.* Kiekviena dirbtinė visuma yra tam tikras *sandaras. Saranga* susidaro iš atskirų materialinių dalių, jei šios susitelkia į organišką visumą. *Sąstatas* yra labiau atsitiktinė visuma, ištįsusi erdvėje. *Sudėtis* yra visų pirma organiškoji visuma, kurioje atskiri pradmenys neatskiriamai sutampa vieni su kitais.

221. Santalka. — P a v y z d ž i a i: *Santalka* yra tokia pat susitelkimo išdava, kaip *talka* yra telkimosi išdava. *Santalkoje* sueina daugelis žmonių, kurie sudaro tuo atveju solidarią visumą. Kiekviena artelė yra *santalka. Santalkoje* viešpatauja sutelktinis darbas ir sutelktinė atsakomybė.

222. Santykis, santykinis, santykiauti, santykiavimas. — P a v y z d ž i a i: Žmonių *santykiai* būna geri ir blogi. *Santykinis* įvardis parodo tokį ar kitokį *santykį.* Žmonėms prigimta *santykiauti* tarp savęs. 10 taip *santykiauja* su 5, kaip 20 su 10. Šis sudėtingas *santykiavimas* gali būti išreikštas matematine proporcija. Žmonių *santykiavimas* susidaro iš savitarpinių *santykių.*

223. Santūra, santūrus, santūrumas plg. **apdaira, apdairus, apdairumas.**

224. Savaime, savaimingas, savaimingumas, savaiminis. — P a v y z d ž i a i: Tai, kas įvyksta *savaime,* yra *savaiminis* dalykas. *Savaimingas* yra dalykas, turįs savyje *savaiminio* vyksmo pradą. *Savaimingas* veiklumas yra tas, kuris yra pagrįstas atitinkamais psichiniais nusiteikimais. *Savaimingumas* yra fizinio ar psichinio automatizmo savybė.

225. Savitarpis, savitarpinis, savitarpiškas, savitarpiškumas. — P a v y z d ž i a i: *Savitarpio,* arba *savitarpiniai* klausimai turi būti *savitarpiškai* sprendžiami. *Savitarpyje* daug kas *savitarpiškai* dovanojama. *Savitarpiškumo* principas reikalauja, kad kiekvienas iš *savitarpio* narių tik tiek sau tereikalautų teisių, kiek jų pripažįsta kitiems. *Savitarpiškas* žmonių *santykiavimas* yra pagrįstas teisingumu.

226. Savybė, savumas ž. giminė — P a v y z d ž i a i: *Savas* daiktas yra *nuosavybė; sava* žymė, kokybė yra *savybė. Savybės* apibūdina daiktą. Kokybės *savumas* žmogui dažnai ateina iš įgimties, daikto *savumas* — iš paveldėjimo.

227. Sąjūdis. — P a v y z d ž i a i: *Sąjūdis,* kaip ir *judesys,* yra tam tikra *judėjimo* rūšis: *sąjūdis* yra sutelktinis *judėjimas, judesys* — vienodai pasikartojąs *judėjimas. Žmonių sąjūdis,* švytuoklės *judesys* ir gelžinkelių *judėjimas,* arba *eismas* yra įvairūs dalykai.

228. Sąlyga, sąlyginis, sąlygiškas, sąlygiškumas; sąlygojimas, sąlygoti. — P a v y z d ž i a i: Sudarant sutartį sulygstama dėl *sąlygų. Sąlyga* yra tai, be ko priežastis neveikia. *Sąlyginis* yra dalykas, priklausąs nuo *sąlygos. Sąlyginis* nusikaltėlio nubaudimas padaro pabaudos dovanojimą priklausomą nuo *sąlygos,* būtent nuo nusikaltimo nepakartojimo. *Sąlygiškas* sutarties išpildymas yra toks, kuris atitinka jos statomas *sąlygas.* Darbas gali būti *sąlygiškai* atliktas, t. y. taip, kaip reikalauja sąlygos. Tuo atveju darbo *sąlygiškumas* yra jo tinkamumas. Paveldimo turto gavimas kartais *sąlygojamas* visa eile sąlygų. Toks *sąlygojimas* nevisados patogus paveldėtojams. Didžiausio palankumo *išlyga* yra tarptautinių sutarčių dalykas.

229. Sąmonė, sąmonėti, sąmoningas, sąmoningumas, sąmoninti. — P a v y z d ž i a i: *Sąmonė* leidžia pažinti savo vidaus būsenas. *Sąmonė* yra būtina sąlyga pažinti ne tik sau, bet ir pasauliui. Normali *sąmonė* yra viduryje tarp *pasąmonės* ir *antsąmonės. Pasąmonėje* savaimingai susikrauna medžiaga, kuri, susidarius tam tikroms sąlygoms, prasiveržia į aiškią *sąmonę. Sąmonė,* remdamasi tokiu būdu *pasąmone,* siekia išimtiniais atsitikimais, pvz., įkvėpimo, ekstezės metu, *antsąmonę,* t. y. pakyla į tokį *sąmoningumą,* kuris paprastai *sąmonei* nėra prieinamas. Kalbama dar apie *būdimąją* ir *sapnuojamąją sąmonę (Wach- und Traumbewusstsein).*

Žmogaus *sąmonėjimas* yra ne kas kita, kaip jo *sąmonės* skaidrėjimas. *Sąmoningas* žmogus kritiškai vertina ne tik save, bet ir visa, kas darosi aplink jį. *Sąmoningumas* yra būtinas moksliškam tyrimui. Nėra tuščias klausimas, kas yra sunkiau: pačiam *sąmonėti* ar kitus *sąmoninti. Įsisąmoninti* dalyką be kitų pagalbos kartais tiesiog neįmanoma.. Bet esti taip pat atsitikimų, kai *įsąmoninti* dalyką kitiems nėra nė kiek lengviau. Bendras žmonių *įsąmoninimas* yra ilgas darbas, paprastai ugdytojų daromas.

230. Sąranga ž. sandaras.

231. Sąstatas ž. sandaras.

232. Sąvoka, sąvokinis ž. suvokti ir t. t.

233. Sekmuo ž. išdava. — P a v y z d ž i a i: Pagrindinės sąlyginio silogizmo taisyklės yra šios: pirma, teigiant sąlygą, teigtinas ir *sekmuo;* antra,

teigiant *sekmenį*, sąlyga nebūtinai teigtina; trečia, neigiant *sekmenį*, neigtina ir sąlyga; ketvirta, neigiant sąlygą, *sekmuo* nėra būtinai neigtinas.

234. Siekiamas, siekinys, siekti. — P a v y z d ž i a i: *Siekti* galima įvairių tikslų. Kiekvienas *siekiamas* dalykas ar daiktas yra *siekinys*. Šitaip suprantamas *siekinys* yra objektyvinis *tikslas*. Šalia jo yra subjektyvinis *tikslas*, kuris yra turėjimas *siekiamojo* daikto. Galima būtų pasakyti, kad *siekinys* yra *finis qui*, *tikslas* — *finis quo*. Vokiškai *siekinys* yra *Ziel*, *tikslas* — *Zweck*.

235. Siela, sielingas, sielingumas, sielinis, sieliškas, sieliškumas, sielotyra, sielvartas. — P a v y z d ž i a i: *Siela* yra gyvybės pradas visose gyvosiose esybėse. Todėl, žmogui mirus, visai teisingai kalbama ne apie *sielą*, bet apie *vėlę*. *Sielingas* žmogus lengviau *sielojasi*, negu nejautrios *sielos* žmogus. *Sielingumas* yra gyvumo pagrindas. *Sieliniai* yra dalykai, kurie priklauso *sielos* sričiai. *Sieliškas* ir *dvasiškas* yra du skirtingi dalykai: *sieliškas* atitinka *sielos*, *dvasiškas* — dvasios esmę. Žmogaus gyvenimas gali būti sykiu *sieliškas* ir *dvasiškas*. *Sieliškumas* nėra atpalaiduotas nuo juslinio gyvenimo, o *dvasiškumas* imamas be sąryšio su pastaruoju. *Sielotyros* vardas labiau tinka eksperimentinei, negu spekuliatyvinei psichologijai. *Sielvartas* kartais įvaro žmogų į nusiminimą.

236. Skirtingas, skirtingumas, skirtinas, skirtybė, skirtumas, skyrimas. — P a v y z d ž i a i: Kiekvienas žmogus yra *skirtingas* individas. Pagrindinis individo *skirtingumas* yra tas, kad jis yra visai nepakeičiamas kuo kitu. Sinonimai yra vis dėlto *skirtini* dalykai. Dviejų dalykų *skyrimas* nustato tarp jųdviejų *skirtumą*. Tarp esmės ir būties, tomistų supratimu, yra realinio *skirtumo*. Vienoje veislėje gali būti daug *skirtybių*.

237. Smalsa, smalsus, smalsumas plg. **darna, darnus, darnumas.**

238. Spėti, spėjimas. — P a v y z d ž i a i: Sfinkso mįslė įvairiai buvo *spėjama*. Oro *spėjimas* dar yra labai netobulas. Nemaža buvo *spėjama* apie Marso gyventojus.

239. Spręsti, sprendimas, sprendinys, sprendžiamas, spręsmas. — P a v y z d ž i a i: Žmogui duotas protas *spręsti* apie savo pasielgimus. Teisėjas *sprendžia* apie nusikaltėlio nusižengimą. Smerkiamasis *sprendimas* paprastai skiria taip pat ir pabaudą. *Sprendinys* yra *sprendžiamas* dalykas. *Sprendiniu* paprastai eina koks nors klausimas. Žmogaus gyvenime *sprendžiamosios* reikšmės turi jo pašaukimas. Loginiu *sprendimu* dvi sąvokos yra jungiamos ar skiriamos. *Spręsmas* yra sprendimo atskiras konkretus atsitikimas. *Spręsmai* esti teigiami ir neigiami, visuotiniai ir daliniai.

240. Srovė ž. **krypsnis ir t.t.**

241. Stigti, stokti, stoka, stokoti — P a v y z d ž i a i: Dažnai žmogui *stinga* tos omės, kurios tiek turi paparasti gyvuliai. Sveiko proto *stoka*

kartais turi žmogui nelemtų pasekmių. Pinigų *stoka* reiškia pinigų nebuvimą. Pinigų *trūkumas* reiškia jų nepriteklių. Žmogus, kuris *stoksta* pasitikėjimo savimi, yra neryžtingas. Kas *stokoja* reikalingiausių dalykų, tas yra tikras vargšas. Kam tik *trūksta* reikalingiausių dalykų, tas dar negali skųstis visišku neturtu.

242. Stovis ž. padėjimas ir t.t. — P a v y z d ž i a i: *Stovis* reiškia tam tikrą daikto būseną. „Sąmonės *stovis*" yra net techninis terminas. Psichinis žmogaus *stovis* gali būti pilnas nerimo. Ne kiekvienoje *padėtyje žmogus* gerai jaučiasi, nors jo vidaus *stovis* gali būti *geras*. *Stovis* yra visų pirma išvidinis dalykas, *padėtis* — išviršinis, būtent, daikto santykiavimas su išviršinėmis aplinkybėmis.

243. Sudaiktinti, sudaiktinimas; sudalykinti, sudalykinimas. — P a v y z d ž i a i: Menininkas kūrėjas *sudaiktina* savo kuriamąją idėją, realizuodamas ją konkrečiu pavidalu. Metapsichikos, arba parapsichologijos, reiškėjai kalba apie materializaciją, kuri yra ne kas kita, kaip eksperimentinis mediumo pagrindinio vaidinio *sudaiktinimas*. Žmogaus idėja yra *sudalykinama*, kai ji imama tyrimo objektu. Joks mokslas neapsieina be atsietų idėjų *sudalykinimo*.

244. Sudėtis, sudėtingas, sudėtingumas, sudėtinis. — P a v y z d ž i a i: Žmogaus kūno *sudėtis* yra jau gerai ištirta. *Sudėtingas* dalykas susidaro iš daugelio pradmenų. Problemos *sudėtingumas* priklauso nuo gausumo atskirų klausimų, kurie joj susipina. Apie *sudėtinį* dalyką kalbama tada, kai turimas galvoje tik jo *sudėties* faktas, apie *sudėtingą* dalyką, kai šis susideda iš daugelio sudedamųjų pradmenų.

245. Sudvasinti, sudvasinimas. — P a v y z d ž i a i: Asketai savo uždaviniu laiko *sudvasinti* gyvenimą. Šitas gyvenimo *sudvasinimas* yra ne kas kita, kaip tvirtas gyvenimo pajungimas dvasios vadovybei. Askezė ir turi savo tikslu tokį gyvenimo *sudvasinimą*.

246. Sugebėti, sugebėjimas. — P a v y z d ž i a i: Nepakanka nusimanyti norint *sugebėti*. *Sugebėjimas* yra praktinis mokėjimas, susijęs su tam tikru miklumu. Kalbą galima teoriškai žinoti, praktiškai mokėti ir *sugebėti* ja naudotis literatūrinei kūrybai. Kalba geriausiai pasisavinama tada, kai sueina krūvon žinojimas, mokėjimas ir *sugebėjimas*.

247. Sumanus, sumanumas; sumatus, sumatumas. — P a v y z d ž i a i: *Sumanus* žmogus lengvai sumano, *sumatus* — lengvai sumeta, *išmanus* — lengvai išmano. *Sumanomas* naujas dalykas, *sumetamas* — painus, *išmanomas* — intelektualinis. Sumanymas yra protinės iniciatyvos, *sumatumas* — praktinės spekuliacijos, *išmanumas* — gyvo aumens dalykas.

248. Suprasti, supratimas ž. išmana ir t. t. ir perprasti ir t. t.

249. Susieti, susyti. — Pavyzdžiai: *Susieti* ir *susiję* dalykai skiriasi tarp savęs tuo, kad pirmieji yra veiksmo objektai, antrieji savaiminio vyksmo dalyviai; ir pirmieji ir antrieji galimi atjungti, bet tik antrieji gali patys *atsyti*. Du klausimai gali būti iš esmės *susiję* tarp savęs; bet galima taip pat dviejų klausimų tyrinėjimą sąmoningai ir *susieti*.

250. Susikaupimas, susikaupti, sutelkimas, susitelkimas, sutelkti. — Pavyzdžiai: *Susikaupimas* reikalingas kūrybiniam darbui. Norint geriau apmąstyti, reikia būtinai *susikaupti*. Dvasinis *susikaupimas* yra nepasiekiamas išsiblaškiusiam žmogui. *Susikaupimas* ir *išsiblaškymas* yra dvi priešybės. Dėmesys ne *sukaupiamas*, bet *sutelkiamas*. Dažniausiai dėmesio *sutelkimas* yra būtina sąlyga *susikaupimui*. Bendras darbas negalimas be *susitelkimo*.

251. Susiprasti, susipratimas; susivokti, susivokimas. — Pavyzdžiai: Žmogus *susipranta*, kai pradeda nusimanyti apie savo padėtį. *Susipratimas* yra aktyvaus sąmoningumo apraiška. Tautinis *susipratimas* yra aktyvus tautinis sąmoningumas. Tautiškai *susiprasti* privalu kiekvienam tautiečiui. Žmogus *susivokia*, kai pradeda orientuotis savo padėtyje. *Susivokimas* yra lengvos orientacijos dalykas. Dispute svarbu greit *susivokti*. Greitas *susivokimas* yra reikalingas bet kuriose rungtynėse.

252. Suvokti, suvokimas, sąvoka, sąvokinis, suvokiamas, suvokiamumas, sąvokiškas, sąvokiškumas. — Pavyzdžiai: *Suvokti* dalyko esmę nevisados lengva. Dalyko *suvokimas* yra protinis veiksmas. *Sąvoka* yra *suvokimo* išdava. Sąvoka turi savo *turinį* ir *apimtį*. *Suvokiamas* dalykas yra tam tikras pažinys. *Suvokiamuoju* proto veiksmu gaunama šio pažinio *sąvoka*. Dalyko *suvokiamumas* yra jo galėjimas būti nudaiktintam (dekonkretizuotam). Loginis suskirstymas yra *sąvokinis* padaras. *Sąvokiškas* mokymas yra pagrįstas *sąvokų* teikimu. Mokymo *sąvokiškumas* prieštarauja moderniosios pedagogikos reikalavimams.

253. Šventenybė, šventovė, šventykla, šventumas, šventybė. — Padžiai: *Šventas* dalykas yra *šventenybė*. *Šventoji* vieta yra *šventovė*. *Šventumas* yra ir *šventenybės* ir *šventovės* kokybė .*Šventovėje* esti daug *šventenybių*. *Šventovė* yra *šventykla*, kiek joje *švenčiami* įvairūs dalykai. *Šventumas* ir *šventybe* gali virsti.

254. Taisyklė, taisyklingas, taisyklingumas. — Pavyzdžiai: Kiekvienas žmogiškasis veikimas turi savo *taisyklių*, kurių žinojimas ir laikymasis yra privalomas jau vieno tik tikslingumo sumetimais. *Taisyklingas* veikimas tiesioginiu būdu veda į tikslą. *Taisyklingumu* pasižymi veikimas, kuriame išlaikomos jam privalomos taisyklės. *Taisyklingas* dalykas nevisados yra teisingas. *Taisyklinga* išvada gali būti *neteisingas* spręsmas. *Taisyklingumas* apibūdina dalyką daugiau iš viršaus, o *teisingumas* vėl daugiau iš vidaus.

255. Tapatinti, tapatybė, tapatumas, tapatus. — Pavyzdžiai: Galima tariamai *tapatinti* iš tikrųjų *netapačius* dalykus. Tikras dviejų dalykų *tapatumas* leidžia juos teisėtai *tapatinti*. Kiekvienas iš jųdviejų yra *tapatybė* antram. Loginio *tapatybės* dėsnio formula yra A = A. Sakoma dar, kad du dalykai, *tapatūs* trečiajam, yra *tapatūs* vienas antram.

256. Tapti, tapimas, tapsmas. — Pavyzdžiai: Žmogus neišsyk *tampa* mokslininku. Šis *tapimas* trunka ilgai ir reikalauja sąžiningo pasiruošimo. Tarp pajėgos ir veiksmo, tarp nebūties ir būties *tapsmas* turi vidurinę vietą. *Tapsmas* yra vyksmo rūšis: iš jo išdaviškai atsiranda arba susidaro kas nors naujo.

257. Tarti, tarimas, tartis, tarsena, tariamas, tariamumas; tarinys, tariniuoti, tariniavimas, tarslas. — Pavyzdžiai: *Tarti* žodį lengviau, negu jį atšaukti. Tad žodžio *tarimas* turi būti sąmoningas. *Tartis* turi būti ryški ir taisyklinga, o *tarsena* — raiški ir meniška. Nenuoširdaus žmogaus žodžiai dažnai turi tik *tariamosios* reikšmės, tačiau jų *tariamumas* ne visiems yra aiškus. *Tariamas* apie ką kita dalykas yra *tarinys*. *Tarinys* yra *tariamas* apie pamatą, arba yra taikomas *pamatui*. *Pamatas* ir *tarinys* yra du *spręsmo* terminai. *Tariniuoti* yra imti sąvoką *tariniu pamatui*. *Tariniavimas* yra susijęs su sprendimu. *Tarslas* yra būdas, kuriuo viena sąvoka gali būti tariama apie kitą. *Tarslų* yra visas penketas: giminė, rūšis, rūšinis skirtumas, savybė ir prietapas.

258. Tarpas, tarpti, tarpimas, tarpsnis, tarpiškas, tarpiškumas, terpė. — Pavyzdžiai: *Tarpas* skiria ir jungia: jis yra *tarpinis* plotas ir bendra erdvė. *Tarpstąs* daiktas veikiai užpildo aplinkinį *tarpą*. *Tarpimas* reiškia augimą, klestėjimą. Mėnulis *tarpsniais* auga. Žmogaus išsivystyme galima nustatyti atskirus *tarpsnius*. *Tarpiškas* įrodymas naudojasi aplinkiniais argumentais. Įrodymo *tarpiškumas* sumažina po įtikrinamąją galią ir kartais suteikia tik įsitikinimo. *Tarpinis* yra dalykas, priklausąs *tarpui* arba esąs tarp dviejų ar kelių dalykų. *Terpė* yra tarpinė medžiaga. Oras yra paprasta *terpė* garsui. Saulės spindulys įvairiai lūžta, eidamas per įvairias *terpes*.

259. Tauta, tautinis, tautiškas, tautiškumas, tautybė. — Pavyzdžiai: *Tautybė* yra *tautos tautinė* individualybė, pasireiškianti savo ypatybėmis. *Tautiškas* yra dalykas, kuris atitinka tautos pobūdį. Lietuvių dainų *tautiškumas* yra labai ryškus.

260. Teigimas, teigiamybė, teigimas, teigtukas ž. **neigti ir t.t.**

261. Teisė, teisėtas, teisėtumas; teisingumas, teisinis; teisiškas, teisiškumas; teisybė, teisumas, teisus. — Pavyzdžiai: Kiekvienas žmogus turi *teisę* gyventi. *Teisė* į laisvę yra taip pat neabejotina. Dalykas yra

teisėtas savo išviršine lytimi, *teisiškas* — savo išvidiniu turiniu. Susirinkimas yra *teisėtas,* kai atitinka visus formalinius reikalavimus. Pasielgimas yra *teisiškas,* kai atitinka *teisės* prasmę. *Teisingas* yra žmogus, kuris pagerbia kiekvieno žmogaus *teises. Teisėtumas* yra išviršinis, *teisiškumas* — išvidinis legalumas, *teisingumas* — svetimų teisių gerbimas; tačiau ir *teisėtumas,* ir *teisiškumas* ir *teisingumas* yra *teisinės* apraiškos, t. y. šiaip ar taip liečiančios *teisės* sritį. *Teisinė* yra valstybė, kurios santvarka ir gyvenimas yra nuosekliai pagrįsti *teise. Teisus* yra žmogus, tinkamai nusistatęs į *teisybę* ir tiesą. *Teisumas* yra *teisingumo,* garbumo ir dorumo apraiška. *Teisybė* yra objektyvinis *teisumo* principas: ji jungia savyje *teisės* ir *tiesos* pradus. Kova už *tiesą, teisę* ir *teisybę* privaloma kiekvienam žmogui.

262. Tiesa, tiesus, tiesumas. — Plg. **darna, darnus, darnumas.** — Pavyzdžiai: *Tiesa* yra atitikimas tarp dalyko ir sąmonės. *Tiesus* yra tas, kieno žodžiai atitinka mintis. *Teisus* yra tas, kieno veiksmai ir teigimai atitinka *tiesos* ir *teisingumo* reikalavimus. *Tiesumas* yra nuoširdus nusistatymas į tiesą. *Teisumas* yra nuoširdus nusistatymas į *tiesą* ir *teisę. Tiesus* žmogus gali būti neatviras, bet vieną kartą tartas jo žodis niekados neapvilia. *Teisus* žomgus gali būti netobulas įvairiais atžvilgiais, bet jis visada yra *teisybės* reiškėjas.

263. Tikėtinas, tikėtinumas, tikimas, tikimumas, tikimybė, tikėjimas, tikyba. — Pavyzdžiai: Dorinio autoriteto liudijimai yra *tikėtini.* Jų *tikėtinumas* yra pagrįstas dorine autoriteto verte. *Tikimas* liudijimas turi būti patikrintas, kai *tikimumas* kelia abejonių. *Tikimybė* yra *tikimumo laipsnis,* kuris gali būti matematiškai matuojamas. Daug *tikimybių* kalba už tai, kad artimoje ateityje gali kilti karas. *Tikėjimą* kartais katalikai apibrėžia kaipo tvirtą proto pritarimą, pagrįstą liudijimu, kurio autoritetas yra akivaizdus. *Tikyba* yra *tikėjimo* doktrinos organizacija.

264. Tikras, tikrenybė, tikrybė, tikrovė, tikrumas; tikrinti, tikrinimas. — Pavyzdžiai: Ne apie visus žmones galima pasakyti: „štai *tikras* žmogus“. Istorijai rūpi *tikri* dalykai. *Teisingas* protavimas reikalingas tikrų prielaidų. *Tikras* dalykas yra *tikrenybė.* Dalykas, kurio *tikrumu* įsitikrinta, yra *tikrybė.* Žmogus yra *tikras,* kad laimė jam yra galima. Tokia *tikrybė* gaivina jo viltis. *Tikrenybė* yra *tikrovėje, tikrybė* — žmogaus dvasioje. *Tikrovė* yra visa tai, kas tikrai yra. *Tikrinti* yra teigti arba patirti dalyko *tikrumą. Tikrinimas* yra *tikrumo,* taisyklingumo, teisėtumo laipsnio teigimas ar patyrimas.

265. Tikslas, tikslingas, tikslingumas, tikslinis, tiksliškas, tiksliškumas; tikslinti, tikslinimas, tikslumas, tikslus. — Pavyzdžiai: Mokslas yra vienas iš žmogaus *tikslų. Tikslingas* mokslinis tyrinėjimas reikalauja sistemos ir metodo. Apskritai mokslo srityje sistema ir metodas yra *tikslingu-*

mo sąlygos. *Tikslo*, arba *tikslinis* klausimas yra privalus kiekvienam žmogaus veikimui. *Tikslingas* yra darbas, kuris turi savo *tikslą*. *Tiksliškas* yra darbas, kuris atitinka savo *tikslą*. Menininkas *tiksliškai* skaptuoja pavidalą iš medžio. Bičių darbo *tiksliškumas* yra labai didelis. *Tikslinti* yra nustatinėti atitikimą tarp dalyko ir jo *tikslo* arba normos. *Tikslinimu* dažniausiai stengiamasi nustatyti atitikimą tarp dalyko ir tiesos. *Tikslus* yra dalykas, linkęs į *tikslą*, nuo jo nenukrypstąs. Žmogus gali *tiksliai* tiesą pažinti. Pažinimo *tikslumas* yra vienas iš pažinimo *tikslų*.

266. Tirti, tyrimas, tyrinėti, tyrinėjimas. — Pavyzdžiai: *Tirti* galima vieną dalyką konkrečiose aplinkybėse. *Tyrinėti* galima sudėtingą problemą įvairiose aplinkybėse. Meteorologiniai vienos dienos *tyrimai* teikia davinių orui spėti kelioms dienoms. Meteorologiniai *tyrinėjimai* teikia davinių meteorologijos teorijai sudaryti.

267. Tįsa, tįsus, tįsumas. — Plg. **darna, darnus, darnumas.** — Pavyzdžiai: *Talpa* ir *tįsa* yra du erdviniai principai. Patalpa yra *talpi,* kai jos erdvė yra didelė. Kiekvienas materialinis daiktas yra *tįsus,* t. y. ištįsęs erdvėje. *Tįsumas* yra pagrindinė mūsų gamtinio pasaulio žymė. *Talpumas* yra didelės, uždaros tarp sienų, erdvės ypatybė.

268. Tolydinis, tolydybė, tolydumas, tolydus. — Pavyzdžiai: Gyvenimas yra *tolydinio* pobūdžio: jis nenutrūksta nė vienos valandėlės gyvoje esybėje. Šita prasme gyvenimas yra tam tikra *tolydybė*. Laikas kartais laikomas matu *tolydžiam* judėjmui iš praeities į ateitį. Pačiam laikui pripažįstamas toks pats *tolydumas*, kaip ir *tolydžiam* judėjimui.

269. Tolygybė, tolyginis, tolygumas, tolygus. — Pavyzdžiai: Tiesa yra *tolygi* dalykui, jei tarp jos ir jo yra pilnas atitikimas. Sakoma net, kad tiesa yra ne kas kita, kaip proto *tolygumas* dalykui. Tobulas pažinimas visada yra *tolyginio* pobūdžio. Šita prasme *tolygybė* yra pažinimo idealas.

270. Trukmė, trukti, trukumas, trukus; trunkamas, trunkamumas. — Pavyzdžiai: Žmogaus gyvenimo *trukmė* yra niekis prieš pasaulio amžių. Pasaulio evoliucija *trunka* iki mūsų laikų. Sakoma, kad jos *trukumas* gali būti matuojamas milijonais metų. Nevisados žmogaus laimė yra tikrai *truki*. Žmonės turi tarp savęs *trunkamų* santykių. Santykių *trunkamumas* apibūdina bičiulystę.

271. Trūkti, trūkstamas, trūkstmumas, trūkus, trūkumas. — Pavyzdžiai: Žmogui daug ko *trūksta,* kad galėtų jaustis visai laimingas. *Trūkstamieji* pinigai dažnai skolinami banke. Išteklių *trūkstamumas* buvo anksčiau konstatuotas, negu paaiškėjo jų tikras *trūkumas*. *Tolydus* ir *trūkus* dalykas yra priešingi sau. *Trūkus* yra taip pat dalykas, lengvai

trūkstąs, plyštąs. *Tolydumas* yra prigimtas gyvenimo vyksmui, *trūkumas* — laimės džiaugsmui.

272. Trūnijimas, trūnyti, trūnumas, trūnus. — Pavyzdžiai: Organiškiems daiktams yra prigimta *trūnyti* sustojus juose gyvybės vyksmui. *Trūnijimui* pajungti ir žmonių kūnai po mirties. Visas mūsų gamtinis pasaulis yra *trūnus;* jo *trūnumas* yra netobulumo žymė.

273. Tuščias, tuštybė, tuštuma, tuštumas. — Pavyzdžiai: Dalykas gali būti *tuščias* fizine ir moraline prasme. *Tuščias* daiktas turi nepripildytą vidų. *Tuščio* žmogaus ir vidus *tuščias*. Žmogaus gyvenimas dažnai pilnas yra visokių *tuštybių,* bet vis dėlto jis nėra *tuštuma*. Vadinamojoje *tuštumoje,* t. y. *tuščioje* erdvėje, vis dėlto esama eterio. Tdėl erdvės *tuštumas* tėra vien tariamas.

274. Tūlas, tūleriopas, tūleriopumas. — Pavyzdžiai: *Tūlas* (dažnas) neskiria artimos prasmės sinonimų. *Tūlas* (daug kas) nemėgsta autokritikos. Originalus rašytojas sugeba *tūleriopai* pasireikšti. Gamtoje pastebima *tūleriopų* apraiškų. Kultūros *tūleriopumas* parodo turtingą tautos dvasią.

275. Užginčijimas. — Pavyzdžiai: Tiesos *užginčijimas* ir dorybės *užgynimas* praktikuoti yra nusižengimai. Yra normalu netiesą *užginčyti* ir nusižengimą *užginti*.

276. Vada ž. dingstis.

277. Vaidinys, vaidmuo. — Pavyzdžiai: *Vaidinys* yra *vaidinamas* dalykas. Vaizduotės *vaidinys* yra būtina atrama sąvokai. *Vaidyklos vaidinys* yra *vaidilų vaidinimas*. Kiekvienas vaidila turi savo *vaidmenį*.

278. Vaizdas, vaizduoti, vaizdavimas; vaizduotis, vaizdavimas; vaizdingas, vaizdingumas; vaizduotė, vaizdumas, vaizdus. — Pavyzdžiai: *Vaizdas* yra tai, kas yra veizdima. *Vaizdu* reikšti yra *vaizduoti*. Pergyvenimų *vaizdavimas* rašytojams nevisados pasiseka. *Vaizduotis* yra vaidinti sau su *vaizduotės* pagalba. *Vaizdavimasis* dažnai neatitinka tikrovės. *Vaizduotė* yra psichikos pajėga *vaizdams* ar *vaidiniams* atgaminti ar sukurti. Reginys yra tikrai *vaizdingas,* kai jame jungiasi vanduo, miškas ir kalnai. Lietuvos *vaizdingumas* nevisur yra vienodas. Dalykas yra *vaizdus,* kai jis yra įtaigus savo ryškiu *vaizdu*. *Vaizdus* mokymas yra sėkmingas savo įtaigumu.

279. Valia, valingas, valingumas; valinis. — Pavyzdžiai: *Valia* yra žmogaus apsisprendimo galia. *Valingas* žmogus paprastai yra galingas. *Valingumas* remiasi ne tik palankia įgimtimi, bet ir *valios* auklėjimu. Kiekvienas tikrai žmogiškas veikimas yra sykiu *valinis* aktas. Norėjimas, pasiryžimas ir vykdymas yra *valinio* apsisprendimo tarpsniai.

280. Vara, varumas, varus, verčiamas, versti ž. priespauda ir t. t.

281. Veikalas, veikdinimas, veikdinti, veikimas, veikimasis, veikinys, veikla, veiklumas, veiklus, veiksena, veiksmas, veiksnys, veiksnus, veiksnumas, veikti. — Pavyzdžiai: *Veikalas* yra kūrybinio ir reikšmingo darbo išdava. Meno kūrinys yra žmogaus dvasios *veikalas* Žmogus *veikia* aplinkinį pasaulį, bet ir jo yra *veikiamas.* Žmogaus *veikimas* gali būti suprantamas ne tik aktyvinio *veiksmo,* bet ir nusistatymo-vyksmo prasme. Savitarpinis žmonių *veikimasis* visuomenėje yra neabejotinas dalykas. *Veiksmas* yra kiekvienas aktas, nežiūrint to, ar jis bus *veikiamojo* ar vykstamojo pobūdžio. Visa, kas *veikia,* yra *veiksnys.* Žmogiškasis *veiksnys* yra *veikėjas.* *Veikiamas* dalykas yra *veikinys.* *Veiksnys* yra *veikimo* subjektas, *veikinys* — *veikimo* objektas. *Veiksena* yra *veikimo* būdas. Pagal būseną ir *veiksena* (operari sequitur esse). *Veiklus* žmogus yra linkęs *veikti* ir kitus *veikdinti.* Tačiau esti atsitikimų, kai asmeninis *veiklumas* yra kliūtis kitiems *veikdinti.* *Veikimas* yra neapribotas, *veiksmas* — labiau apribotas ir konkretus žmogaus pasireiškimas. *Veikla* yra akcija, kylanti iš žmogaus nusiteikimo, vadinamo *veiklumu.* *Veiksnys* iš savo esmės yra *veiksnus,* t. y. sugebąs *veikti.* Teisinis *veiksnumas* pripažįstamas tik tam tikrame žmogaus amžiuje. Darbingas žmogus yra sykiu ir *veiksnus.*

282. Veldinys ž. pavaldumas ir t. t.

283. Vertė, vertingas, vertingumas, vertinimas, vertinis, vertinti, vertybė. — Pavyzdžiai: Žmogaus *vertė* priklauso visų pirma nuo jo doriškumo. *Vertė* gėrybę paverčia *vertybe.* Kiekvienas daiktas, kuris turi savo kainą, yra *vertybė.* Daiktas, turįs *vertę,* yra *vertingas.* Daikto *vertingumas* didėja pagal tą *vertę,* kurią jis turi žmogui. Pagal *vertinimą* ir kaina prekei nustatoma. Ne visi žmonės vienodai *vertina* tuos pačius dalykus. Tarp žmonių yra įvairios *vertės* tipų, kurie todėl vadinami *vertiniais* tipais.

284. Vidus, vidinis ž. išorė, išorinis.

285. Vidutinis, vidutiniškas, vidutiniškumas. —Pavyzdžiai: *Vidutinio* ūgio žmogus turi apie 170 cm aukščio. *Vidutiniškas* žmogaus ūgis gaunamas sudėties ir dalybos veiksmais. *Vidutiniškasis* dydis yra matematinė sąvoka. E. Hello nepakęsdavo *vidutiniško* žmogaus (l'homme médiocre). Žmogaus *vidutiniškumas* gali būti suprantamas fizine ir moraline prasme.

286. Vienalytis, vienalytiškas, vienalytiškumas plg. bejėgis ir t.t.

287. Vienaprasmis, vienaprasmiškas, vienaprasmiškumas plg. bejėgis ir t. t.

288. Vienareikšmis, vienareikšmiškas, vienareikšmiškumas plg. bejėgis ir t. t.

289. Vienatinis, vienatumas, vienintelis; vienis, vieningas, vieningumas; vienatvė, vienuma; vienetas, vienybė, vienovė, vienumas. — Pavyzdžiai: Dalykas gali būti *vienintelis* savo rūšyje, giminėje. *Vienatinis* yra

dalykas tik vienų vienas. Julius Cezaris buvo *vienintelis* žmogus, kuris galėjo savo laiku užkariauti Galiją. *Vienatumas* yra kiekvieno individo kokybė. *Vienis* yra matematinis principas ir *vienumo* pagrindas. *Vieningas* tautos nusistatymas yra jos galingumo laidas. Tautos *vieningumas* nepasiekiamas tačiau mechaninėmis priemonėmis. *Vienumoje* yra žmogus, kai pasilieka vienas. *Vienatvėje* žmogus gali jaustis ir tada, kai jis nėra *vienumoje*. *Vienas* dalykas sudaro *vienetą* daugio atžvilgiu ir *vienybę* visumos atžvilgiu. *Vienovė* yra priešybė *įvairovei*: *vienovė* yra vienalytė, *įvairovė* — įvairialytė būsena.

290. Vientisas, vientisinis. — P a v y z d ž i a i: Medžiaga yra sudėtinga, dvasia — *vientisa*. Suvokimas yra *vientisinis* proto veiksmas, protavimas — sudėtinis. Sakoma, kad Dievo prigimtis yra nelygstamai *vientisa*.

291. Visagalis, visagališkas, visagališkumas plg. **bejėgis** ir t. t.

292. Visažinis, visažiniškas, visažiniškumas plg. **bejėgis** ir t. t.

293. Visata, visetas, visybė, visuma, visumas. — P a v y z d ž i a i: *Visatos* akivaizdoje žmogus jaučiasi tikras nykštukas. Pilnaties susirinkimas dar nereiškia narių *viseto*: į pilnaties susirinkimą retai kada apsilanko visi be išimties draugijos nariai. Kiekvienas vieningas daiktas yra tam tikra *visybė*. Atskiras kristalas, augmuo ,gyvis ir žmogus yra vieningos *visybės*, kaipo individai. Draugija sudaro tam tikrą *visumą*, tačiau būdama *visuma*, ji nėra *visybė*. *Visybės* ir *visumos visumas* yra kitoks: pirmasis yra ištisinis, antrasis — sudurtinis.

294. Visuomenė, visuomeninis, visuomeniškas, visuomeniškumas. — P a v y z d ž i a i: *Visuomenė* yra narių visetas pilnumo atžvilgiu, o *bendruomenė* — narių visetas bendrumo atžvilgiu. *Visuomeniniai* dalykai turi būti *visuomeniškai* sprendžiami. *Visuomeniškas* klausimo išsprendimas visada yra naudingas visuomenei. Gilus *visuomeniškumas* yra privalomas politiniams veikėjams.

295. Visuotinis, visuotinybė, visuotinumas. — P a v y z d ž i a i: *Visuotinė* istorija apima visus laikus ir visus kraštus. *Visuotiniame* spręsme tarinys taikomas visiems pamato apimties individams, daliniame — tik tam tikrai jų daliai. *Sąvoka*, kuri gali būti taikoma visiems be išimties dalykams, gali būti vadinama *visuotinybe*. Švietimas turi būti *visuotinis* ir privalomas. Švietimo *visuotinumas* Lietuvoje nėra dar visiškai įvykdytas.

296. Žava, žavesys, žavėjimas, žavėjimasis, žavėti, žavėtis, žavumas, žavus, žavingas. — P a v y z d ž i a i: Dalykas, kupinas *žavos*, yra *žavingas*. Pavasario *žavesys* kiekvienam gyvam žmogui yra labai didelis. Vaiką lengviau *žavėti*, negu suaugusį. Sangvinikas lengvai *žavisi* bet kuriais raiškesniais dalykais. Vaiko *žavėjimasis* savaime *žavi* suaugusius. Suaugusiųjų

žavėjimas daug sunkesnis. Gamtos gražybės dažnai yra tikrai *žavios*. Saulėleidžio *žavumas* dažnai patiriamas.

297. Žinia, žinija, žinoti, žinojimas. — Pavyzdžiai: *Žinios* gali ateiti žmogui be jokių iš jo pusės pastangų, *pažintys* yra žmogaus pažinimo išdavos, tačiau, kai kalbama apie žmogaus *žinias*, dažnai turima galvoje tiek *žinias*, atėjusias jam iš šalies, tiek jo *pažintis*, įsigytas pažinimu. *Žinija* yra *žinių* ir *pažinčių* visetas. *Žinoti* galima tai, kuo yra įsitikrinta, *tikėti* galima tai, kuo yra *įsitikinta*. *Žinojimas* yra proto apsisprendimas dalyko akivaizdumu, *tikėjimas* — proto apsisprendimas neakivaizdžiame dalyke autoriteto motyvu ir valios pagalba.

298. Žiūra, žiūrus, žiūrumas. — Pavyzdžiai: Kaip *rega* yra *regėjimo* pajėga, kaip *žiūra* yra *žiūrėjimo* pajėga, bet galima *žiūrėti* ir vis dėlto *neregėti*. Paprastai *žiūrint matoma, regima;* jei *rega* eina nuo objekto prie subjekto, tai *žiūra* eina nuo subjekto prie objekto. *Žiūrus* yra žmogus, kuris yra linkęs ar paslankus *žiūrėti*. *Žiūrumas, regumas* ir *akylumas* yra artimi sinonimai.

299. Žymė, žymus, žymumas. — Pavyzdžiai: *Žymė* yra tai, kas *žymu*. Kiekvienas *pažymys* yra *žymė*, bet ne kiekviena *žymė* yra *pažymys*. *Žymus* žmogus kitų lengvai yra pastebimas. Paskutinių tarptautinių įvykių *žymumas* yra labai raiškus.

300. Žmoginis, žmogiškas, žmogiškumas, žmogybė, žmogysta, žmogystė, žmonija, žmoniškas, žmoniškumas. — Pavyzdžiai: Veiksmas gali būti *žmoginis, žmogiškas* ir *žmoniškas: žmoginis* tik priklauso *žmogui, žmogiškas* atitinka žmogaus prigimtį ar jo dorinę esmę, *žmoniškas* sutaria su žmonių meile ir jų gerbimu. *Žmogiškumas,* šiaip ar taip, yra prigimtas kiekvienam žmogui; *žmoniškumas* priklauso nuo žmogaus širdies ir dorinio išsiauklėjimo. *Žmogybės* vardu galima pavadinti ir žmogaus esmę ir kiekvieną atskirą *žmogiškąjį* dalyką. *Žmogystė* yra žmogiškoji prigimtis. *Žmogysta* yra žmogaus regimybė, neaiškus jo pavidalas ar neaiški jo asmenybė. *Žmonių* visetas sudaro *žmoniją*.

301. Žodingas, žodingumas, žodinis, žodiškas, žodiškumas. — Pavyzdžiai: *Žodingas* gali būti žmogus, žodynas, kalba ar raštas. Kita prasme *žodingas* bus ir žmogus, mėgstąs tuščiai plepėti. Lietuvių kalbos *žodingumas* padaro ją vieną iš turtingiausių kalbų. *Žodinė* išraiška gali būti įvairaus turtingumo. *Žodiškai* galima dalyką suprasti ar išversti. Vertimas turi būti, kiek galima, *žodiškas,* ir laisvas, kiek tėra būtina. *Žodiškumas* nėra vienintelis teisingas būdas teisei aiškinti.

302. Žuvimas, žūtis. — Pavyzdžiai: Daikto *žuvimas* nevisados yra ir jo *žūtis*. Žuvęs daiktas gali atsirasti, bet daiktas, kurį yra ištikusi *žūtis,* yra amžinai dingęs. Žmogaus *žūtis* gali būti dorinė ir fizinė.

Teol. - Filosofijos Fakulteto leidiniai

I. Knygos

1. P. Malakauskis, Moterystės teisės[2], Kaunas 1932, 511, 6 lt.
2. P. Būčys, Teologijos enciklopedijos kursas, Marijampolė 1925 (nebėra).
3. J. Eretas, Heinrich Seuse, Kaunas 1929, 64, 0,50 lt.
4. J. Eretas, Meister Eckehart, Kaunas 1930, 146, 1 lt.
5. J. Eretas, Jonas Tauleris, Kaunas 1930, 128, 1 lt.
6. J. Grinius, O. V. Milašius — poetas, Kaunas 1930, 196, 3 lt.
7. Pr. Kuraitis, Pagrindiniai gnoseologijos klausimai, Kaunas 1930, 104, 2 lt.
8. P. Malakauskis, Viešosios bažnytinės teisės, Kaunas 1931, 268, 2 lt.
9. Ant. Maliauskis, Teodiceja, Kaunas 1931, 180, 2,50 lt.
10. J. Eretas, Vokiečių literatūros istorija, Kaunas 1931, 250, 5,50 lt.
11. Pr. Venckus, Fundamentalinės teologijos paskaitos, Kaunas 1932, 40, 0,50 lt. (įvadas); Kaunas 1931, 1 dal. 192, 3 lt.; Kaunas 1935, 4 dal. 84, 1,50 lt.
12. Pr. Kuraitis, Ontologija, Kaunas 1931, I 207, 4 lt.; Kaunas 1933, II 168, 3 lt.
13. P. Malakauskis, Bažnytinių teisių šaltiniai, Kaunas 1931, 117, 2 lt.
14. P. Malakauskis, Bažnytinė cenzūra ir draudžiamosios knygos, Kaunas 1931, 0,50 lt.
15. J. Grinius, Putino lirika, Kaunas 1932, 107, 1 lt.
16. P. Malakauskis, Bažnytinės teisės (įvadas), Kaunas 1932, 120, 2 lt.
17. J. Eretas, Goethe, Kaunas 1933, 286, 4 lt.
18. P. Malakauskis, Baudžiamosios teisės,[2] Kaunas 1934, 335, 5 lt.
19. P. Malakauskis, Prigimtinė teisė[2], Kaunas 1936, 168, 3 lt.
20. Z. Ivinskis, Lietuvos prekyba su Prūsais, Kaunas 1934, I dal. 208, 4 lt.
21. St. Šalkauskis, Bendrieji pedagogikos pagrindai[2], Kaunas 1935, 53, 1 lt.
22. St. Gruodis, Negimusios gyvybės panaikinimas, Kaunas 1935, 130, 2 lt.
23. Ant. Maliauskis, Etika, Kaunas 1935, I dal. 192, 4 lt.
24. Ant. Maceina, Kultūros filosofijos įvadas, Kaunas 1936, 224, 5 lt.
25. J. Ambrazevičius, Vaižgantas, Kaunas 1936, 192, 4 lt.
26. P. Malakauskis, Dvi numirusių vietos — kapinės ir krematorija, Kaunas 1936, 54, 0,50 lt.
27. P. Malakauskis, Laidojimas, Kaunas 1937, 104, 80 ct.